Natuurbeheerplan Zeeland 2016

BELEIDSNOTA

Provincie Zeeland

COLOFON

Uitgave
Provincie Zeeland

Fotografie
- Provincie Zeeland
- DNA-beeldbank op www.laatzeelandzien.nl
- Winant Halfwerk
- Marianne Lundahl
- Piet van der Reest
- Alex Wieland

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 31 maart 2015

Februari 2016

Inhoudsopgave

1. Wat is het Natuurbeheerplan? 3
1.1 Inleiding 3
1.2 Doel en status Natuurbeheerplan 4
1.3 Wijzigingen Natuurbeheerplan 2016 4
1.4 Leeswijzer 5

2. Beleidskader 7
2.1 Europees kader natuur en landschap 7
2.2 Rijksbeleid natuur en landschap 7
2.3 Provinciaal omgevingsbeleid 9
2.3.1 Omgevingsbeleid algemeen 9
2.3.2 Beleid natuur en landschap 10
2.3.3 Natuurnetwerk Zeeland (NNZ) 10
2.3.4 Natura 2000 16
2.3.5 Poldernatuur 17
2.4 Overige beleidskaders 17

3. Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) 2016 19
3.1. De onderdelen van het SNL 2016 19
3.2 SVNL 2016 19
3.2.1 SVNL natuur 19
3.2.2 SVNL agrarische natuur 20
3.2.3 Index Natuur en lLandschap 20
3.2.4 Catalogus Groenblauwe Diensten 21
3.3 SKNL 21
3.3.1 Functieverandering 21
3.3.2 Investering nieuwe natuur 21
3.3.3 Investering bestaande natuur 22
3.3.4 Grondverwerving 22
3.4 Controle, certificering en monitoring 22
3.5 Digitale keten natuur 23

4. Natuur- en Landschapsdoelen 25
4.1 Natuur- en landschapsdoelen – samenhang 25
4.2 Doelenkader natuurgebieden 27
4.2.1 Beheertypen natuurgebieden 27
4.2.2 Ambitie natuurgebieden 27
4.3 Doelenkader agrarische beheergebieden 27
4.4 Agrarische leefgebieden 27
4.5 Beoordelingscriteria gebiedsaanvragen 33

5. Subsidieverlening natuur- en landschapsbeheer 35
5.1 Subsidieverlening SNL algemeen 35
5.2 Subsidie natuur- en landschapsbeheer SVNL 35
5.3 Subsidie agrarisch natuurbeheer SVNL 35
5.4 Subsidie functieverandering en investering SKNL 36
5.5 Organisatie 37
5.6 Financiën 37

6 Meer informatie 39
6.1 Nuttige adressen 39
6.2 GeoWeb 40
6.3 Portaal Natuur en Landschap 41

7 Bijlagen 42
7.1 Beheertypen natuur en landschap voor Zeeland 42
7.2 Koppeltabel natuurbeheertypen – habitattypen 43
7.3 Agrarische beheertypen en beheerpakketten 44
7.4 Werkwijze begrenzing agrarische leefgebieden 46

8 Bijlagen: Losse kaartbijlagen
8.1 Kaart begrenzing Natuurnetwerk Zeeland
8.1a Deelgebied Schouwen-Duiveland
8.1b Deelgebied Tholen – St. Philipsland
8.1c Deelgebied Walcheren, Noord-Beveland
8.1d Deelgebied Zuid-Beveland west
8.1e Deelgebied Zuid-Beveland oost
8.1f Deelgebied West Zeeuwsch-Vlaanderen
8.1g Deelgebied Oost Zeeuwsch-Vlaanderen
8.2 Kaart natuurbeheertypen Natuurnetwerk Zeeland
8.3 Kaart ambitie natuurbeheertypen Natuurnetwerk Zeeland
8.4 Kaart Natura 2000 gebieden
8.5 Kaart agrarische leefgebieden Zeeland
8.5.1 Leefgebied open akker
8.5.2 Leefgebied open grasland
8.5.3 Leefgebied droge dooradering
8.5.4 Leefgebied natte dooradering
8.6 Kaart werkgebied natuurbeheerders
8.7 Kaart werkgebied agrarische natuurverenigingen
8.8 Kaart onderzoeksgebied open akker

1. Wat is het Natuurbeheerplan?

1.1 Inleiding

Voor u ligt het Natuurbeheerplan Zeeland 2016. Dit plan beschrijft de beleidsdoelen, de werkwijze en de subsidiemogelijkheden voor het ontwikkelen en het beheren van natuurgebieden, agrarische beheergebieden en landschapselementen in de Provincie Zeeland. De Provincie stelt de kaders voor de uitvoering van het natuur- en landschapsbeheer vast door middel van dit Natuurbeheerplan. Het Natuurbeheerplan geeft aan waar welke beheerwaardige en te ontwikkelen natuur is gelegen en welke kwaliteit wordt verwacht. Vervolgens subsidieert de Provincie een aanzienlijk deel van de kosten die beheerders moeten maken om de doelen te kunnen bereiken door middel van het Subsidiestelsel natuur en landschapsbeheer Zeeland (SNL). Het Natuurbeheerplan vormt het beleidskader voor het verstrekken van deze subsidies.

Het Natuurbeheerplan is geen statisch document. De Provincie kan de inhoud van de plantekst en de kaarten, indien nodig, jaarlijks aanpassen. Hoewel het Natuurbeheerplan de laatste tijd met een jaarlijkse frequentie is aangepast, kan het plan voor meerdere jaren gelden tot Gedeputeerde Staten weer een nieuw Natuurbeheerplan vaststellen.

Voorgeschiedenis

Op 6 november 2001 hebben Gedeputeerde Staten het Natuurgebiedsplan Zeeland 2001 vastgesteld. In dat Natuurgebiedsplan was de begrenzing van natuurgebieden en agrarische beheergebieden van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) voor het eerst voor de gehele provincie vastgelegd, waren de natuurdoelen per gebied beschreven en waren de subsidiemogelijkheden voor verwerving, inrichting en beheer via het toenmalige Programma Beheer al globaal aangeduid. In het tweede Natuurgebiedsplan (2005) is de begrenzing van de agrarische beheergebieden grondig herzien en is het nieuwe beleid voor particulier natuurbeheer en functieverandering vastgesteld. In 2009 is het Natuurbeheerplan integraal gewijzigd ten behoeve van de invoering van een nieuw subsidiestelsel voor natuurbeheer, de SNL, met onder andere ook de invoering van de Index natuur en landschap en de opname van het provinciale beleid voor de natte ecologische verbindingszones. In de daaropvolgende jaren zijn partiële wijzigingen doorgevoerd, waaronder de herijking van de EHS in 2013 en de begrenzing van akkervogelkerngebieden in 2014. De hoofdlijnen van het provinciale natuurbeleid blijven ongewijzigd en komen in meer of minder gewijzigde vorm terug in dit Natuurbeheerplan.

Op 16 december 2014 hebben Gedeputeerde Staten het ontwerp Natuurbeheerplan Zeeland 2016 vastgesteld voor inspraak en advies. De inspraakperiode was van 29 december 2014 tot en met 8 februari 2015. De ontwerp planwijziging is bekendgemaakt via advertenties, brieven en de provinciale website en ter inzage gelegd op het Provinciaal informatiecentrum en op de gemeentehuizen in Zeeland. In totaal zijn 19 zienswijzen ingediend. Deze zijn samengevat en verwerkt in een aparte antwoordnota. Het ontwerp Natuurbeheerplan is behandeld in de Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte (PCGR) op 29 januari 2015 en de Statencommissie Ruimte, Ecologie en Water (REW) op 27 februari 2015. Opmerkingen van de beide commissies zijn verwerkt in de antwoordnota en in het definitieve plan. De concept-antwoordnota is behandeld in de PCGR op 12 maart 2015. De uitkomsten van de antwoordnota zijn verwerkt in dit definitieve plan. Zo is de begrenzing van het leefgebied open akker op enkele plaatsen uitgebreid, zijn de kaarten voor droge en natte dooradering verfijnd, is de beschrijving van de financiën van het natuur en landschapsbeheer genuanceerd en is de beleidsmonitoring akkervogels geconcretiseerd.

1.2 Doel en status Natuurbeheerplan

Beleidskader

Het Natuurbeheerplan is het provinciale beleidskader om het Europese, rijks- en provinciale natuur- en landschapsbeleid te kunnen realiseren. Het plan gaat over beheer en herstel van bestaande natuurgebieden van het Natuurnetwerk Zeeland, de opvolger van de EHS en de Natura 2000 gebieden, over de aanleg van nieuwe natuurgebieden en over het agrarisch natuurbeheer op landbouwgronden. Het Natuurbeheerplan beschrijft per gebied welke natuur- en landschapsdoelen nagestreefd worden. Het bevat in detail de begrenzing op kaart van de natuurgebieden en agrarische leefgebieden. Het plan is het beleidskader voor de uitvoering van het provinciale natuurbeleid en ook voor de implementatie van artikel 28 van het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). Het Natuurbeheerplan is verankerd in het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) en daarmee kaderstellend voor de SNL-subsidies.

Begrenzing van natuur en landschap

In het Natuurbeheerplan zijn het Natuurnetwerk Zeeland, de Natura 2000-gebieden en de agrarische gebieden met natuurwaarden op kaart aangeduid ('begrensd'). De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Zeeland zijn vastgelegd op de begrenzingenkaart (kaartbijlagen 8.1 en 8.4). De beheerdoelen en beheerpakketten staan vermeld op de beheertypenkaart (kaartbijlage 8.2). Door middel van deze begrenzingen is tevens vastgelegd waar en waartoe subsidies voor beheer, omvorming, ontwikkeling en herstel van natuurgebieden, agrarische beheergebieden en landschapselementen kunnen worden verleend.

Het Natuurnetwerk Zeeland is, in planologisch opzicht, vastgesteld in het Omgevingsplan Zeeland. Het Natuurbeheerplan is hiervan een nadere uitwerking. Het Natuurbeheerplan heeft geen directe planologische consequenties of consequenties voor bestemmingsplannen en heeft dus geen invloed op eigendomsrechten of bestaande gebruiksmogelijkheden. In het Natuurbeheerplan worden vooral de natuur- en beheerdoelen van het Natuurnetwerk Zeeland vastgelegd en geactualiseerd en het uitvoeringsproces wordt ermee aangestuurd. Het Natuurbeheerplan heeft daarmee ook raakvlakken met ander provinciaal beleid, onder andere voor cultuurhistorie, landschap, water, milieu, ruimte, recreatie en beeldkwaliteit. Het Natuurbeheerplan is afgestemd op het groene beleid van de diverse andere overheden (Provincies, Rijk, Europese Unie) en met het integrale omgevingsbeleid voor water, milieu en ruimtelijke ordening. Indien nieuwe ontwikkelingen een aanpassing noodzakelijk maken, zal het plan gewijzigd worden.

Het Natuurbeheerplan is een beleidsregel in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht. Aan dit plan kunnen geen rechten worden ontleend. Het plan heeft ook geen directe rechtsgevolgen en staat niet open voor bezwaar, wel voor beroep. Rechtsgevolgen kunnen wel verbonden zijn aan besluiten die op grond van dit plan worden genomen, zoals subsidiebeschikkingen. Deze subsidiebeschikkingen staan wel open voor bezwaar en beroep. Het Natuurbeheerplan bevat geen bindende regels of verplichtingen voor burgers. Opname van een terrein in het Natuurbeheerplan leidt dus niet vanzelfsprekend tot een positief besluit over subsidiëring van het beheer. Het zorgt er alleen voor dat natuurbeheerders en gecertificeerde agrarische collectieven van de gronden die zijn begrensd de mogelijkheid krijgen om subsidie aan te vragen voor het beheer van deze gronden.

Dit plan is vastgesteld door Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland.

Bij het opstellen van dit plan is de procedure afdeling 3.4 van de Algemene Wet Bestuursrecht gevolgd.

Het Natuurbeheerplan wordt jaarlijks herzien. Verzoeken tot wijziging kunnen tot 1 april worden ingediend en worden meegenomen in de jaarlijkse herzieningsronde. In verband met de jaarlijks aanvraagperiode van de SNL-subsidie in november en december stellen GS het Natuurbeheerplan normaliter in september vast. De huidige vaststellingsronde is hierop een uitzondering. Voor het agrarisch natuurbeheer geldt een afwijkende aanvraagperiode.

Dit Natuurbeheerplan Zeeland 2016 treedt na vaststelling direct in werking en vervangt daarbij het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 en de diverse kleine planwijzigingen die sindsdien zijn vastgesteld. Dat betekent dat men het plan kan gebruiken voor het aanvragen van subsidie SNL met ingang van het jaar 2016.

Het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 blijft van toepassing voor doorlopende subsidiebeschikkingen SNL en voor subsidieverlening in 2015.

De in dit Natuurbeheerplan genoemde subsidiebepalingen en subsidiebedragen zijn aan verandering onderhevig. Voor actuele gegevens kan men de provinciale website en het Portaal Natuur en Landschap www.portaalnatuurenlandschap.nl raadplegen.

1.3 Wijzigingen Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Dit Natuurbeheerplan Zeeland 2016 is op een aantal punten gewijzigd ten opzichte van het vorige Natuurbeheerplan 2009:

- De tekst van het Natuurbeheerplan is geactualiseerd en aangepast aan recente beleidsontwikkelingen, waaronder het Decentralisatieakkoord Natuur, het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid en het nieuwe subsidiestelsel SNL2016.
- De tussentijdse planwijzigingen van de jaren 2010 tot en met 2014 zijn er in geïntegreerd.

- De belangrijkste wijzigingen hebben echter betrekking op de vernieuwing van het subsidiestelsel agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dit treedt in werking vanaf 1 januari 2016. De kern van het vernieuwde subsidiestelsel is dat er meer focus en samenwerking komt in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dit moet leiden tot een hogere effectiviteit en efficiëntie van de maatregelen. Dit gebeurt door intensiever in te zetten op de meest kansrijke gebieden (leefgebieden) en door een meer samenhangend, collectief beheer. Zo zijn de leefgebiedkaarten verder aangepast en zijn ook de beschrijvingen van de leefgebieden en de subsidiecriteria verder uitgewerkt. Vanaf 2016 kunnen alleen gecertificeerde agrarische collectieven subsidie voor agrarisch natuurbeheer ontvangen. In Zeeland worden de negen Agrarische Natuurverenigingen (ANV) verenigd in één Collectief – Poldernatuur Zeeland. De agrarische natuurverenigingen zijn samen met andere gebiedspartners nauw betrokken geweest bij de voorbereiding van het Natuurbeheerplan.
- In het natuurbeheer worden ook enkele veranderingen doorgevoerd, waaronder de mogelijkheid tot het afsluiten van lump sum overeenkomsten door 'kleine beheerders' (beheerders met minder dan 75 hectare natuurgrond) waarbij afspraken kunnen worden gemaakt over zowel beheer als inrichting. Ook voor de natuurbeheerders geldt dat zij via het gebiedsproces betrokken zijn bij de totstandkoming van het Natuurbeheerplan.

1.4 Leeswijzer

In dit Natuurbeheerplan worden achtereenvolgens beschreven:
Hoofdstuk 2: het beleidskader voor natuur, de algemene uitgangspunten van het provinciale natuurbeleid.
Hoofdstuk 3: het Subsidiestelsel Natuur en Landschap 2016 met de subsidiebepalingen die gelden voor beheer, omvorming en investeringen.
Hoofdstuk 4: de nadere uitwerking van provinciale doelen voor natuur, landschap en agrarisch natuurbeheer, waarbij de leefgebiedenbenadering nader wordt uitgewerkt.
Hoofdstuk 5: de subsidieverlening voor omvorming, investering en beheer van natuurgebieden en agrarische beheergebieden.

De kaartbijlagen zijn om praktische redenen op een laag detail niveau in dit plan opgenomen en bieden niet alle informatie. De kaarten zijn in detail te bekijken via het provinciale Geoloket op de provinciale website op:
http://zldgwb.zeeland.nl/gw411sl/?Viewer=NatuurLandschap

2. Beleidskader

2.1 Europees kader natuur en landschap

Het Natuurbeheerplan Zeeland is een vertaling van het vastgestelde beleid voor natuur, water, milieu en ruimtelijke ordening van de Europese Unie en van het Rijk voor de Provincie Zeeland. In dit hoofdstuk worden de beleidskaders kort belicht. De lidstaten van de EU hebben gezamenlijk specifieke wetten en beleidsdoelen vastgesteld voor het in stand houden van bepaalde planten- en diersoorten en natuurlijke habitats van internationale betekenis via de Vogel- en Habitatrichtlijn (VR/HR) en Natura 2000, voor de instandhouding van gezonde watersystemen (Kaderrichtlijn water) en voor een schoon milieu (Nitraatrichtlijn). De Europese Commissie (EC) ziet er op toe dat de lidstaten deze afspraken nakomen.

Voor het platteland zijn door de EC beleidsdoelen en regels vastgesteld met betrekking tot de verduurzaming en vergroening van de landbouw. Dit wordt concreet geëffectueerd in de vorm van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) 2014-2020 waarin regels en subsidies zijn opgenomen voor duurzame landbouw, vergroening en agrarisch natuurbeheer.

De bijdrage die de lidstaat Nederland levert aan het agromilieu- en klimaatbeleid is vastgelegd in het POP3 fiche (art. 28), waarin de ambitie van Nederland is geformuleerd. Het agrarisch natuurbeheer en het ecologisch waterbeheer zijn gekoppeld aan het ANLb2016 en worden mede gefinancierd met Brussels geld. Daarmee moet de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer inclusief natuurgerelateerde waterdoelen voldoen aan het POP3+ fiche. In het POP3+ fiche (fiche voor goedkeuring van het ANLb2016 in Brussel) zijn vier leefgebieden (open grasland, open akkerland, droge dooradering en natte dooradering) aangemeld en is ook de categorie water opgenomen.

2.2 Rijksbeleid natuur en landschap

Het Rijk stelt in het kader van de internationale verplichtingen op hoofdlijnen de ambities voor de natuur- en agromilieu- en klimaatdiensten vast en geeft de kaders aan waarbinnen die ambities gerealiseerd kunnen worden.
In 2014 is de Rijksnatuurvisie 2014 verschenen ("Natuurlijk verder", Rijksnatuurvisie 2014. Ministerie van Economische Zaken, 2014). Het Rijk zet zich in om de natuur te versterken mét de samenleving. Hiermee wil het Rijk een effectieve invulling bereiken van de natuurdoelen die Nederland internationaal heeft afgesproken. Instandhouding van

planten- en diersoorten en natuurlijke habitats en van gezonde watersystemen en een schoon milieu zijn daarbij het uitgangspunt. Het Rijk wil de instandhoudingsdoelen bereiken door middel van regelgeving (Boswet, Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998, WABO, Waterwet, Wet ammoniak en veehouderij) en door middel van een stimuleringsbeleid gericht op het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura 2000 en Vitaal Platteland. Het Rijk legt hierover verantwoording af aan de EC.

De uitvoering van het plattelandsbeleid van de EU 2014-2020 (GLB pijler 2) krijgt gestalte via het Plattelandsontwikkelingsprogramma POP 3 2014-2020 dat landsdelig zal worden uitgevoerd. Het programma wordt gecofinancierd door provincies, waterschappen en Rijk (in volgorde van financiële bijdrage). Binnen dit programma ziet artikel 28 POP toe op subsidiëring van agromilieu- en klimaatdiensten. Dit vormt daarmee het financiële kader voor deze diensten binnen het agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Het kabinet heeft in 2014 haar keuze gemaakt ten aanzien van de Nederlandse invulling van de vergroening in pijler 1 van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid 2014-2020 (GLB). Voor de volgende GLB-periode van 2021-2027 moet de verdere vergroening leiden tot een effectieve, duurzame, omgevingsgerichte bedrijfsvoering. De invoering van de vergroening voor de eerste GLB-periode 2014-2020 is van invloed op de stelselherziening van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer 2016. Duidelijk is inmiddels dat de vergroening uit pijler 1 van het GLB en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer uit pijler 2 van het GLB naast elkaar kunnen worden ingezet en elkaar kunnen versterken.
Ook is het mogelijk om ze beiden in te zetten mits zogenaamde double funding voorkomen wordt (dit betekent dat voor hetzelfde perceel niet twee keer subsidie mag worden verleend voor dezelfde beheeractiviteit). De provincies kunnen in de gebiedsprocessen de synergie tussen pijler 1 en 2 versterken door bijvoorbeeld in gesprek te gaan over de ligging van de ecologische aandachtsgebieden.

De uitvoering van het stimuleringsbeleid voor natuur en platteland is met ingang van 2014 gedecentraliseerd naar de provincies en vastgelegd in een Decentralisatieakkoord Natuur 2014-2027 en een Natuurpact van overheden en maatschappelijke organisaties. Dit is op 18 september 2013 door staatssecretaris Dijksma aangeboden aan de Tweede kamer. In dit Natuurpact zijn de ambities vastgelegd met betrekking tot ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027. Het Rijk draagt bij aan de realisatie van deze ambities door jaarlijks extra te investeren in natuur. De onderdelen van deze ambities zijn:

- Ontwikkeling Robuust Natuurnetwerk Nederland (RNN) inclusief Natura 2000-gebieden. Het RNN moet een robuuste ruggengraat van de natuur in Nederland zijn. Dat gaat gebeuren door het netwerk te vergroten, te verbeteren en belangrijke natuurlijke verbindingen te realiseren tussen natuurgebieden onderling en tussen natuurgebieden en hun omgeving.
- Soortenbescherming; bescherming van afzonderlijke plant- en diersoorten is nodig vanwege Europese verplichtingen en afspraken waaraan Nederland zich in internationaal verband heeft gecommitteerd (VR/HR). Soortenbescherming vindt plaats binnen en buiten het Natuurnetwerk door het nemen van juridische en/of fysieke maatregelen die vestiging of uitbreiding van een soortenpopulatie stimuleren.

- Natuur buiten het Natuurnetwerk; er zal een extra impuls gegeven worden aan het beheer van natuur buiten het netwerk.
- Agrarisch natuur- en landschapsbeheer; er komt een vernieuwd stelsel voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb2016) dat buiten en binnen het Natuurnetwerk kan worden toegepast. De uitvoering van het agrarisch natuurbeheer moet effectiever en efficiënter en zal een meerwaarde voor natuur, landschap en agrarisch ondernemerschap moeten opleveren. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer moet vooral worden ingezet voor het beschermen en verbeteren van internationale soorten.
- Natuur en water; er zijn diverse mogelijkheden om de ontwikkeling van de natuur, de vergroting van het Natuurnetwerk en de aanpak van de Natura 2000-gebieden optimaal te laten samengaan met het verbeteren van de condities van de kwantiteit en de kwaliteit van het oppervlaktewater. Er wordt daarbij maximale synergie gezocht met maatregelen om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Nitraatrichtlijn.

2.3 Provinciaal omgevingsbeleid

De provincies zijn – op grond van het decentralisatieakkoord natuur – volledig verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurbeleid. De doelen en middelen worden door de provincies vastgelegd in onder andere dit Natuurbeheerplan.

Het beschermen van dieren en planten is belangrijk voor mens en natuur. Deze bescherming vindt plaats om ecologische, economische en ethische redenen. De diversiteit van dieren en planten verhoogt de spankracht van de natuur (ecologie). Daarnaast is de biodiversiteit een belangrijke productiefactor (economie). Ten slotte worden dieren en planten vanwege hun intrinsieke waarde beschermd (ethiek). De Provincie hecht veel belang aan het behoud van natuur en landschap in Zeeland.

2.3.1 Omgevingsbeleid algemeen

Dit Natuurbeheerplan is een nadere uitwerking van het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 voor het onderdeel natuur en landschap en hangt nauw samen met een aantal bredere provinciale beleidsdoelen voor het landelijke gebied.

De Provincie Zeeland zet zich in voor behoud van een vitaal en duurzaam platteland. Naast infrastructuur, leefbaarheid, waterbeheer en recreatieontwikkeling zijn ook natuur en landschap belangrijke doelstellingen. Het integrale beleid voor het platteland komt onder andere tot uiting in het bestedingsplan Natuur en Vitaal platteland, waarin de provinciale investeringen voor het platteland zijn samengebracht.

In het kader van het Europese plattelandsbeleid (POP) investeert ook de Provincie Zeeland in projecten die bijdragen aan de Europese beleidsdoelen voor het platteland. Speerpunten daarbij zijn duurzaamheid, agrarisch natuurbeheer, innovatie in de landbouw.
Het provinciale natuurbeleid is nauw verweven met het recreatiebeleid. Dit komt tot uiting in het provinciale beleid voor openstelling van natuurgebieden, ontwikkeling van recreatieroutes en investeringen in recreatienatuur. Het beleid voor natuurbeleving en recreatieroutes

is neergelegd in respectievelijk Nota Natuurlijk genieten in Zeeland (2009) en de Beleidsnota Wandelnetwerk Zeeland (2006).
De Provincie Zeeland zet zich, op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water ook in voor gezonde oppervlaktewateren. Samen met het waterschap Scheldestromen worden projecten uitgevoerd ter verbetering van ecologie, waterkwaliteit en waterkwantiteit. Deze projecten dragen ook in hoge mate bij aan de beleidsdoelen voor natuur en landschap.

2.3.2 Beleid natuur en landschap

De Provincie is verantwoordelijk voor de instandhouding van het Natuurnetwerk Zeeland. Het Natuurnetwerk Zeeland omvat de karakteristieke Zeeuwse natuurgebieden zoals schorren, kreken, welen, oudlandgraslanden en dijken met hun karakteristieke flora, fauna en landschap, in hun onderlinge samenhang. Het betreft het natuurlijk erfgoed van Zeeland dat moet worden veiliggesteld voor toekomstige generaties. Bescherming, ontwikkeling, beheer en herstel zijn daarvoor noodzakelijk. Het provinciale beleid zal, naar aanleiding van de nieuwe natuurwet, worden uitgewerkt in een natuurvisie.

2.3.3 Natuurnetwerk Zeeland (NNZ)

Begrenzing

De begrenzing van het Natuurnetwerk Zeeland wordt in dit Natuurbeheerplan op kaart weergegeven in kaartbijlage 8.1. Het Natuurnetwerk Zeeland omvat verschillende categorieën.

1- **Bestaande natuur (groene gebieden op kaart 8.1):** dit zijn de bekende traditionele natuurgebieden, zoals de duinen, de deltawateren, de binnendijkse moerassen en karrenvelden, de kreekrestanten en inlagen, de binnendijken en de oudlandgebieden. Deze gebieden hebben een hoge natuurwaarde en genieten wettelijke bescherming via de Omgevingswet en/of de Natuurbeschermingswet. De natuurwaarde wordt in stand houden door middel van beheermaatregelen. In de meeste gevallen gebeurt dat door een terreinbeherende organisatie. In sommige gevallen ook door (semi-)overheidsinstellingen zoals Rijkswaterstaat of waterschap. Ook zijn veel bestaande natuurgebieden in particulier beheer. In de deltawateren komen alleen droogvallende schorren, slikken en platen in aanmerking voor beheer door een terreinbeherende organisatie. Groot open water komt in beginsel niet voor beheer in aanmerking.

2- **Agrarisch beheergebied (blauwe gebieden op kaart 8.1):** dat zijn landbouwgronden (meest graslanden) die in het Natuurbeheerplan zijn begrensd als agrarisch beheergebied van ecologische betekenis en waar landbouw kan worden gecombineerd met natuur door middel van beheerovereenkomsten.

3- **Nieuwe natuur (gele gebieden op kaart 8.1):** dat zijn landbouwgronden waar omvorming van landbouw naar natuurgebied gewenst is.

4- **Natuurprojecten:** dat zijn begrensde gebieden waar besloten is tot ontwikkeling van natuur door middel van een natuurproject. Daarbij kan sprake zijn van een natuurcompensatieproject of een gebiedsgericht project.

4.1 Natuurcompensatieproject (oranje gebieden op de kaart 8.1): verwerving en inrichting ten behoeve van natuur plaatsvindt via een compensatieopgave - na uitvoering wordt het gebied toegevoegd aan het Natuurnetwerk Zeeland. Het betreft de door GS vastgestelde projecten ter compensatie van de van natuurverlies door wegenbouw of uitbreiding van woon- of industriegebied. Het is de bedoeling dat ter plaatse natuur wordt hersteld die elders verloren is gegaan. De verwerving en inrichting van de gebieden vinden plaats door de compensatieplichtige. Zodra de projecten zijn uitgevoerd vallen deze gebieden onder de categorie bestaande natuur;

4.2 Gebiedsgericht project (rode gebieden op kaart 8.1): verwerving, omvorming, inrichting en beheer zijn onderdeel van een gebiedsgericht project. De gebieden worden toegevoegd aan het Natuurnetwerk Zeeland nadat de omvorming en inrichting hebben plaatsgevonden.

5- Ecologische verbindingszones: tot het Natuurnetwerk Zeeland horen ook de ecologische verbindingszones. Dat zijn lijnvormige landschapselementen zoals bermen en kreekoevers, die een belangrijke rol spelen voor de verbreiding van dieren van het ene naar het andere natuurgebied. De natte ecologische verbindingszones zijn afzonderlijk begrensd in de nota Natte Ecologische Verbindingszones (Provincie Zeeland, 2010).

6- Binnendijken (groene of blauwe gebieden): ook alle binnendijken zijn bestaand natuurgebied van het Zeeuws Natuurnetwerk. In het provinciale Actieplan natuurbeheer binnendijken (2005) is aangegeven dat binnendijken in aanmerking komen voor agrarisch natuurbeheer door toepassing van de SNL. Bij zeedijken staat de waterstaatkundige functie centraal, conform het Omgevingsplan Zeeland (Provincie Zeeland, 2012). In dat geval zijn verwerving en natuurbeheer niet mogelijk. Wanneer deze functie zou komen te vervallen, staat de natuurfunctie van de dijk echter weer voorop en behoort het natuurbeheer wel tot de mogelijkheden. De dijken langs de afgesloten zeearmen maken dus wel deel uit van het Natuurnetwerk Zeeland. De dijken langs de getijdewateren (inclusief het Kanaal door Zuid-Beveland) maken geen deel uit van het Natuurnetwerk Zeeland. Ook spoordijken maken geen deel uit van het Natuurnetwerk Zeeland. Op Kaart 8.1 zijn alleen de dijken weergegeven die met het oog op actief dijkenbeheer concreet zijn begrensd als bestaande natuur (groene gebieden) of beheergebied (blauwe gebieden). De bloemdijken en faunadijken maken deel uit van het leefgebied droge dooradering en komen in aanmerking voor subsidie agrarisch natuurbeheer. Zie hiervoor par. 4.4.

7- Deltawateren (niet ingekleurd op kaart 1): Alle deltawateren (zowel de getijdegebieden als de afgesloten zeearmen) behoren eveneens tot het Natuurnetwerk Zeeland.

8- (Recreatie-)bossen (groene gebieden op kaart 8.1): Ook de bossen maken deel uit van het Natuurnetwerk Zeeland. Dit betreft tevens de diverse bossen die de laatste jaren zijn aangelegd in het kader van landinrichting. Dit met uitzondering van de echte productiebossen; die maken geen deel uit van het Natuurnetwerk Zeeland en zijn dus ook niet op kaart 8.1 vermeld. Het Groenproject 't Sloe is een multifunctioneel bosgebied als buffer voor het Sloegebied. Het gebied heeft in dit Natuurbeheerplan de status bestaande natuur waarbij de recreatiefunctie voorop staat. Het Natuurbeheerplan beschrijft alleen de natuurdoelen en mogelijkheden voor natuur- en landschapsbeheer voor deze bossen. Voor het specifieke bosbeleid wordt verwezen naar de Provinciale Bosnota Zeeland (Provincie Zeeland, 1995). De bossen van het Natuurnetwerk Zeeland met hun beheertypen zijn op de beheertypenkaart (bijlage 8.2) weergegeven.

De Zeeuwse EHS omvat daarmee alle wezenlijke Zeeuwse natuurwaarden, zowel buitendijks als binnendijks. De totale oppervlakte per EHS-categorie op 1 januari 2015 is weergegeven in onderstaande tabel 1.

Natuurnetwerk Zeeland status	opp (ha)
Bestaande natuur op het land	37.171,1
Bestaande natuur Sloegroen	121,3
Agrarisch beheergebied van ecologische betekenis	772,3
Nieuwe natuur	1.150,0
Compensatiegebied	151,9
Deltawater	92.528,8
Totaal	**131.895,3**

Tabel 1 Oppervlaktes bestaande en nieuwe natuur van het Natuurnetwerk Zeeland (per 1-1-2014)

Voorgeschiedenis

De begrenzing van het Natuurnetwerk Zeeland (voorheen EHS) is begin jaren negentig tot stand gekomen in reactie op het grootschalige verlies aan natuur en biodiversiteit. Het Nationaal Natuurbeleidsplan uit 1990 was het startsein voor een omvangrijk herstelplan voor de natuur in Nederland dat in nauwe samenwerking tussen rijk, provincies en natuurorganisaties tot stand is gekomen.

De kern van dit herstelplan was de zogenaamde Ecologische Hoofdstructuur, thans Natuurnetwerk genaamd, een landelijk netwerk van natuurgebieden, natuurontwikkelingsgebieden, beheergebieden en verbindingszones dat voldoende rust en ruimte moet kunnen bieden voor instandhouding van de natuur in Nederland. Daarbij worden de bestaande natuurgebieden als kerngebieden voor flora en fauna veiliggesteld via bescherming en beheer, worden hiaten in het netwerk opgevuld met nieuwe natuur, worden afgetakelde natuurgebieden opgeknapt en worden barrières voor de migratie van planten en dieren geslecht door middel van passages en verbindingszones.
Deze beleidsvisie is midden jaren negentig ontwikkeld en wordt sindsdien in praktijk gebracht. Veel gebieden zijn sindsdien al opgeknapt of ontwikkeld en veel verbindingszones zijn aangelegd. De aanleg van het Natuurnetwerk in Zeeland vordert gestaag. Daarbij verschuift het accent de laatste jaren van het verwerven en inrichten van nieuwe natuurgebieden naar het beheren en opknappen van bestaande natuurgebieden en naar het natuurbeheer op landbouwgrond.

De begrenzing van de bestaande natuurgebieden in Zeeland is voor het eerst vastgesteld in 1990 in de Nota Veiligstelling Natuurgebieden. De begrenzing van de nieuwe natuurgebieden is voor het eerst vastgelegd in de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan (1991-1994). In de periode 1991-1994 is de begrenzing van de Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur door Gedeputeerde Staten verder vastgesteld in de vorm van de beleidsnota Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan. Vertrekpunt was het landelijke Natuurbeleidsplan (Ministerie van LNV, 1990) met daarbij een zeer globale landelijke kaart van het Natuurnetwerk en een oppervlakte te begrenzen

hectares. Door het ministerie van LNV is aan Zeeland toegekend 3009 ha beheergebied en 5372 ha nieuwe natuur. Na een uitgebreide voorlichtings- en inspraakronde in heel Zeeland heeft de Provincie deze opgave vertaald in beheer- en begrenzingenplannen voor Noord-Zeeland (1993), Walcheren (1993), Zeeuwsch-Vlaanderen (1993) en de Bevelanden (1994). Daarna zijn nog enkele aanvullende kleinere begrenzingen vastgesteld, namelijk het Begrenzingenplan Binnendijken Noord-Zeeland (1996) en Binnendijken Zeeuwsch-Vlaanderen (1996), het Begrenzingenplan Schouwen West (1998), het Beheerplan Akkerranden (1999), het Beheergebiedsplan Akkerranden (2000) en diverse kleine planwijzigingen. Van de aanvankelijke 5372 ha te ontwikkelen nieuwe natuur resteerde in 2013 nog 2250 ha.

Bij de herijking van het Natuurnetwerk Zeeland in 2013 is de ontwikkelopgave nieuwe natuur teruggebracht van 2200 ha naar ca. 1150 ha en is 50 ha ontwikkelopgave omgezet in agrarisch beheergebied van ecologische betekenis. In het decentralisatieakkoord is afgesproken dat provincies tot 2027 de tijd hebben om deze ontwikkelopgave te realiseren. De agrarische beheergebieden zijn ingeperkt tot de beheergebieden van ecologische betekenis zoals ook opgenomen in de provinciale ruimtelijke verordening.

Ecologische uitgangspunten

Bij het begrenzen van natuurgebieden spelen ecologische en bestuurlijke uitgangspunten een rol. De versterking en ontwikkeling van natuurwaarden is primair gericht op het realiseren van duurzame ecosystemen van (inter)nationaal belang als onderdeel van de nationale opgave. Voorop staan de typisch Zeeuwse kwaliteiten, zoals de overgangszones van land en water, zout en zoet, klei en zand. Juist in deze gradiënten liggen de beste mogelijkheden voor natuur. Het accent ligt bij de ontwikkeling van de karakteristieke natte natuur in de verschillende Zeeuwse landschapstypen (de duinen, de deltawateren, de poelgebieden en de kreken).
Er is zoveel mogelijk sprake van zelfstandig functionerende gebieden, met een eigen waterhuishouding, die primair gericht is op de natuurfunctie. Natuurbegrenzing en waterbeheer vallen waar mogelijk samen. Het waterbeheer speelt een sleutelrol bij het in stand houden en herstellen van natuur. Waar gewenst kan de begrenzing van gebieden worden aangepast met het oog op een optimale waterhuishouding, zowel binnen het natuurgebied als ook voor wat betreft de afstemming met de omgeving.

Met het oog op duurzame, natuurlijke processen is sprake van zo groot mogelijke, aaneengesloten natuurgebieden. Met logische afrondingen en het opheffen van enclaves wordt versnippering tegengegaan. Bij de begrenzing ligt het accent dan ook op uitbouw van al bestaande natuurgebieden, dan wel het creëren van forse nieuwe kerngebieden. Uit diverse evaluaties (zie ook Natuurbalans 2004) blijkt, dat voor een werkelijk duurzame natuur in Nederland gestreefd moet worden om de natuurgebieden zo robuust mogelijk te maken. De afzonderlijke natuurkerngebieden worden zoveel mogelijk verbonden via droge en natte ecologische verbindingszones. Hierdoor ontstaan op termijn regionale ecologische netwerken met goede mogelijkheden voor duurzaam behoud en ontwikkeling van de voor Zeeland relevante planten- en diersoorten van internationale betekenis.

Bestuurlijke uitgangspunten

Als gevolg van de klimaatverandering hebben delen van het landbouwareaal in toenemende mate te kampen met wateroverlast.
De overlastgebieden hebben, vanwege hun lage ligging, vaak een goede uitgangssituatie voor natuurontwikkeling. Functiewijziging van landbouw naar "nieuwe natuur" kan dan een oplossing zijn. Doordat de natuur in Zeeland in het algemeen hoge waterstanden in de winter goed verdraagt kunnen de natuurterreinen een bijdrage leveren aan de waterretentie. Op deze wijze kan de wateroverlast in het landbouwgebied bij neerslagpieken worden verlicht. Natuurontwikkeling op lage landbouwgrond zorgt dan ook tot een forse kostenbesparing voor het waterschap.
Veel natuurgebieden hebben inmiddels deze functie.

Door te werken volgens logische topografische begrenzingen is de randlengte tussen natuur en landbouwgebied beperkt, waardoor er minder kans is op wederzijdse overlast. De natuurontwikkeling is zoveel mogelijk uitgevoerd op slechte landbouwgrond. Goede landbouwgrond is zoveel mogelijk buiten de begrenzing gelaten.

Verkoop van grond of het sluiten van overeenkomsten vinden plaats op basis van vrijwilligheid. De overheid heeft een aankoopplicht voor nieuwe natuurgebieden. Dat betekent dat de overheid verplicht is om gebieden aan te kopen indien de eigenaar deze te koop aanbiedt en voldaan wordt aan het prijsbeleid.

Planologische schaduwwerking wordt voorkomen: de bestemming natuur is alleen van toepassing op bestaande natuurgebieden, niet op nieuwe natuur zolang deze niet is aangekocht en ingericht en ook niet voor agrarisch beheergebied.

De bestaande agrarische functie, inclusief de daarbij behorende planologisch goedgekeurde ontwikkelingsmogelijkheden worden gerespecteerd. Concreet betekent dit, dat de eigenaren van gebieden, die in dit Natuurbeheerplan begrensd zijn als "nieuwe natuur", benaderd kunnen worden om hun gronden te verkopen. Of de eigenaar dit vervolgens ook doet, is een kwestie van vrijwillige keuze, die niet afgedwongen zal worden. Het hele grondgebied van de Provincie Zeeland is aangewezen als "ruilgebied". Dit biedt de mogelijkheid om ook buiten de begrensde gebieden gronden te verwerven, met de bedoeling om deze uit te ruilen met begrensde gebieden. Deze werkwijze heeft sterk bijgedragen aan het verkrijgen van een optimale ruimtelijke verkaveling van landbouwgronden en natuurgebieden.

Ook planologisch heeft het principe van vrijwilligheid zijn doorwerking. Conform het Omgevingsplan Zeeland worden begrensde "nieuwe natuurgebieden" aangegeven als gewenste ontwikkelingsrichting.
In het bestemmingsplan kunnen deze gebieden vervolgens worden aangeduid als "natuurontwikkelingsgebied". Dat wil zeggen, dat de normale geldende agrarische bestemming van kracht blijft met daarbij een wijzigingsmogelijkheid richting natuur. De bestemming "natuur" treedt pas in werking na gemeentelijke bestemmingswijziging en nadat de nagestreefde natuurfunctie gerealiseerd is; dat is pas na verkoop van de gronden op vrijwillige basis. Indien de eigenaar niet wil verkopen, blijft dus de agrarische functie en bestemming van kracht, inclusief alle daarbij behorende planologisch goedgekeurde ontwikkelingsmogelijkheden.

Voor nieuwe natuur geldt wel het zogenaamde "waarborgingsbeleid", waardoor andere functies dan landbouw en natuur worden uitgesloten. Hierdoor worden onomkeerbare ingrepen, die natuurontwikkeling in de toekomst onmogelijk zouden maken, verhinderd.
Bij de realisatie van nieuwe natuurgebieden wordt overlast tussen de nieuwe buren, landbouw en natuur, zoveel mogelijk voorkomen. Dit gebeurt door een logische begrenzing, een goede inrichting en een adequaat natuurbeheer. Mochten er zich onverhoopt toch problemen voordoen, dan dienen deze allereerst door goed overleg tussen de boer en de locale natuurbeheerder opgelost te worden. Indien dit niet leidt tot een bevredigende oplossing kan uiteindelijk de zaak voorgelegd worden aan de Provinciale Commissie Nabuurschap, een subcommissie van de PCGR.

Bij de inrichting van nieuwe natuurgebieden wordt rekening gehouden met de agrarische omgeving. Met name het instellen van een eigen waterhuishouding in natuurgebieden mag niet leiden tot overlast (vernatting, verdroging, verzilting) voor het aanliggende agrarische gebied. Tot daadwerkelijke inrichting kan pas worden overgegaan als een zodanig aaneengesloten deel verworven is dat inrichten ecologisch efficiënt is en er geen overlast optreedt (zoals onkruidgroei) voor het nog niet verworven deel.

Bij het uitwerken van de streefbeelden in concrete natuurontwikkelingsplannen blijken de locale omstandigheden, zoals bodemopbouw en watersysteem, de realisering van het gestelde doel soms onmogelijk te maken. Dit kan ertoe leiden dat de begrenzing en/of de beheertypen van sommige gebieden alsnog worden gewijzigd.
Het grootste deel van het Zeeuwse natuurnetwerk ligt buitendijks in de deltawateren en in de Voordelta. Hier worden de natuurwaarden primair in stand gehouden door middel van wettelijke bescherming (Natuurbeschermingswet, Natura 2000, Omgevingswet). Voor deze gebieden zijn wettelijke bepalingen van kracht. Verwerving en beheer van natuurgebied is hier in beginsel niet mogelijk.

Alleen voor droogvallende getijdegronden die direct grenzen aan het vasteland (slikken en schorren) en waar sprake is van een permanente begroeiing is ook aankoop mogelijk. Aankoop is alleen mogelijk wanneer het particuliere grond betreft. Bij overheidsgrond is alleen het beheer te verwerven.

De algemene uitgangspunten van de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan, zoals die gehanteerd zijn bij de begrenzing van het natuurnetwerk, blijven ook in de komende jaren van kracht. Vrijwilligheid bij verwerving, ontwikkeling en beheer zijn onverkort. Samenwerking met alle partijen in het landelijke gebied en het streven naar consensus heeft bij de hele uitvoering van het Zeeuwse natuurbeleid vanaf het begin voorop gestaan. Het constructieve overleg via de Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte en het oprichten van de Commissie Nabuurschap zijn hiervoor illustratief.

Ondanks de diverse bezuinigingen op de rijksbudgetten voor aankoop en inrichting ligt de realisatie van het Natuurnetwerk Zeeland goed op schema. Met name de praktische aanpak bij de Zeeuwse begrenzing en de goede samenwerking in de regio heeft het mogelijk gemaakt om maximaal gebruik te maken van de beschikbare rijksmiddelen.
Daarnaast heeft de Provincie Zeeland zelf ook substantieel bijgedragen in de kosten voor verwerving van natuurgebied voor de Stichting Het Zeeuwse Landschap en Natuurmonumenten en in de inrichtingskosten voor natuurontwikkelingsgebieden. Ook diverse compensatiegelden, o.a. voor de Natuurcompensatie Westerschelde (2e verdieping) zijn met succes ingezet als extra impuls voor het ontwikkelen van nieuwe natuur.

Maatschappelijke betekenis

De Zeeuwse natuurwaarden zijn ook van groot economisch en maatschappelijk belang. De natuurgebieden dienen als rustpunt, als decor en als attractie voor de bewoners en bezoekers en zijn een bron van economische activiteit. Met name wonen, recreatie, horeca, zorg, visserij en landbouw zijn gebaat bij gezonde en aantrekkelijke natuurgebieden en een fraai landschap.

Agrarisch natuurbeheer biedt mogelijkheden voor verbreding van het landbouwbedrijf. Naast directe inkomsten voor de boer kan het agrarisch natuurbeheer ook een belangrijke spin-off hebben naar andere neventakken zoals minicamping, verkoop van landbouwproducten aan de boerderij, of combinaties mogelijk maken met andere beheertaken in het landelijke gebied (groenblauwe diensten).

Natuur en landschap leveren ook een belangrijke bijdrage aan het recreatief product van Zeeland. De natuurterreinen, beheergebieden en landschapselementen hebben naast de primaire natuurdoelstelling ook een duidelijke recreatieve doelstelling. Naarmate het Natuurnetwerk Zeeland in Zeeland groeit kunnen we constateren dat de recreant in toenemende mate gebruik maakt van de nieuwe mogelijkheden en dat de natuurgerichte recreatie in Zeeland groeit. Bij een recente inventarisatie van de openstelling van natuurgebieden in Zeeland bleek dat meer dan 80% van alle gebieden is opengesteld en de rest in het algemeen goed beleefbaar. Slechts 5 % van alle gebieden is afgesloten en niet beleefbaar. Daaruit blijkt dat de natuurgebieden in Zeeland al in hoge mate geschikt zijn gemaakt voor recreatief medegebruik. Deze ontwikkeling wordt van provinciewege verder gestimuleerd. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de recreatieve inrichting van natuurontwikkelingsgebieden, aan de openstelling van natuurgebieden voor minder validen en aan ontwikkeling van wandel- en fietsroutes.

Natuurgebieden kunnen ook een belangrijke rol spelen bij het bestrijden van wateroverlast in tijden van extreme neerslag. Waterretentie (het vasthouden van eigen water in natuurgebieden) is op ruime schaal mogelijk en wordt inmiddels al in praktijk gebracht. Natuurontwikkeling en waterberging gaan in Zeeland hand in hand. Door de aanleg van nieuwe natuur op laaggelegen, marginale landbouwgrond wordt een forse bijdrage geleverd aan de doelstellingen van Waterbeheer 21e eeuw en Kaderrichtlijn water.

Provinciale opgave omvorming, inrichting, herstel en beheer van natuur

De ontwikkelopgave nieuwe natuur Zeeland betreft anno 2014 circa. 1150 ha. De snelheid waarmee deze opgave kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de bereidheid van grondeigenaren en van beschikbare middelen. De realisatie nieuwe natuur wordt jaarlijks door de Provincie geprogrammeerd en gebudgetteerd via het bestedingsplan. Voor de uitvoering wordt gebruik gemaakt van het aankoopinstrument en van het subsidie-instrument van de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap.
Elk gerealiseerd natuurgebied moet worden beheerd. Beheermaatregelen zoals begrazing, maaien en afvoeren, beheer van beplantingen,

soortgerichte maatregelen, landschapsbeheer en monitoring zijn nodig om de gebiedspecifieke kwaliteiten in stand te kunnen houden. Dynamische, grootschalige gebieden zoals stuifduinen en getijdewateren kunnen zich met een lage beheerintensiteit in stand houden. Voor de meer kleinschalige, geconditioneerde natuur is doorgaans een zwaardere beheerinspanning nodig. Elk natuurbeheertype kent zo zijn eigen set aan beheermaatregelen. Die zijn beschreven in de Index natuur en landschap en vormen ook de basis voor de kostenberekening natuurbeheer.

Omdat de karakteristieke natuurlijke processen zoals natuurlijke begrazing, overstroming en kwellend grondwater vaak onvoldoende aanwezig zijn, omdat veel natuurgebieden bovendien vaak te klein en te versnipperd zijn, omdat veel natuurgebieden te lijden hebben van milieuverontreiniging en verdroging, en omdat de oude, kleinschalige landbouwsystemen zijn verdwenen, zijn beheermaatregelen noodzakelijk om de natuurgebieden in stand te houden. De beheermaatregelen zijn erop gericht de genoemde tekortkomingen te compenseren en condities te scheppen waardoor de kwaliteit van natuur, landschap, flora en fauna, behouden kan blijven. Natuurbeheer is, vanwege de vele externe omstandigheden, vaak een complexe zaak. Beheermaatregelen moeten goed worden gepland en gedoseerd en de effecten van het beheer moeten goed worden bijgehouden.

De huidige omvang van het actieve natuurbeheer in Zeeland bedraagt circa 18.000 ha. Door omvorming nieuwe natuur zal de oppervlakte tot 2027 met ruim 1000 ha toenemen. De oppervlakte neemt ook verder toe door aanmelding van particuliere grondeigenaren en door het gereedkomen van compensatieprojecten en provinciale gebiedsgerichte projecten. Dit zal naar verwachting leiden tot een extra groei van de beheerde oppervlakte. Het beheer van de natuurgebieden van het Natuurnetwerk Zeeland wordt door de Provincie gesubsidieerd via het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer. Uitbreiding van het natuurbeheer wordt door de Provincie jaarlijks geprogrammeerd en is onder andere afhankelijk van aanmelding door beheerders en beschikbare middelen.

De beheermaatregelen die via de SNL worden gesubsidieerd moeten in beginsel afdoende zijn om de kwaliteit van de natuurgebieden duurzaam in stand te kunnen houden. Voor kwetsbare Natura 2000 gebieden zijn extra maatregelen nodig om kwaliteit te herstellen. De Provincie subsidieert herstelmaatregelen door middel van het programma herstelmaatregelen N2000 onder de SKNL.

Beleidskader ontwikkeling en beheer natuurgebieden

Natuurbeheer is een samenspel van maatregelen die in nauwe regie moeten kunnen worden uitgevoerd. Maatregelen op het gebied van waterbeheer en begrazing dienen op gebiedsschaal te worden geregeld, zodat natuurlijke processen zoveel mogelijk kans krijgen. Bij inrichting en natuurherstel verdwijnen in veel gevallen de kavelsloten en het prikkeldraad en zullen de oorspronkelijke kavelgrenzen dus vaak onzichtbaar worden. De bodemopbouw en het watersysteem worden bepalend voor de nieuwe structuur. Er wordt toegewerkt naar een integraal vegetatie- en faunabeheer, dikwijls door extensieve beweiding van het hele gebied. De beheerder moet, naargelang de

omstandigheden, snel en adequaat kunnen ingrijpen. Het is daarom van belang dat de regie op het beheer in handen is van één beheerder of eigenaar. Dat geldt in het bijzonder voor grote, ongeperceleerde natuurgebieden.

Uit het oogpunt van efficiëntie heeft "eenheid van beheer" dus de voorkeur. Dat wil zeggen dat een natuurgebied in beginsel beheerd wordt door één beheerder. Het is niet wenselijk dat terreinbeheerders een deelgebied of enclave in een overigens particulier natuurgebied beheren. Anderzijds is het ook niet wenselijk dat particuliere grondeigenaren een deelgebied of enclave beheren in een natuurgebied dat vrijwel geheel door een terreinbeherende organisatie wordt beheerd. Dit principe is ook van toepassing bij de ontwikkeling van nieuwe natuur.

Eenheid van beheer kan ook bereikt worden bij een gedeeld eigendom, als de betrokken eigenaren van deelgebieden zich verenigen in een rechtspersoon, zoals bijvoorbeeld een collectief agrarisch natuurbeheer of een milieucoöperatie, en het beheer uitvoeren op grond van een door de Provincie goedgekeurd beheerplan.

Tenslotte kan eenheid van beheer ook bereikt worden wanneer een kleine beheerder de doelstellingen van het grotere natuurgebied onderschrijft. Daarbij ligt de regie op het beheer bij de hoofdbeheerder – doorgaans een terreinbeherende organisatie – en worden in het beheerplan afspraken gemaakt over het te voeren beheer.

Bestaande natuurgebieden kunnen het beste door de particuliere eigenaar worden beheerd. Aangezien de eigenaar zich inspant voor een maatschappelijk doel en hiervoor kosten moet maken is een vergoeding van overheidswege gerechtvaardigd. Alleen wanneer de eigenaar niet bereid of niet in staat is het noodzakelijke natuurbeheer uit te voeren moet verwerving en/of beheer door een terreinbeherende organisatie mogelijk worden gemaakt.

Ook nieuwe natuurgebieden kunnen door de eigenaar worden ontwikkeld. Bij particulier natuurbeheer met functieverandering blijft de eigenaar verantwoordelijk voor het natuurbeheer. De waardedaling van de grond tengevolge van de functieverandering van landbouw naar natuur wordt door de Provincie gesubsidieerd. Alleen wanneer een particuliere eigenaar hiervoor geen belangstelling heeft kan de Provincie de nieuwe natuurgrond aankopen en omvormen.

2.3.4 Natura 2000

Natura 2000 is het Europese netwerk van waardevolle, te beschermen natuurgebieden die zijn aangewezen onder de Vogel- en/of Habitatrichtlijn. Doel is de achteruitgang van de biodiversiteit een halt toe te roepen. Nederland kent 162 begrensde Natura 2000-gebieden. Deze worden aangewezen door het rijk. Voor elk gebied wordt vastgesteld welke flora- en faunadoelen of –soorten in een gebied behouden moeten blijven of ontwikkeld moeten worden. Voor deze gebieden moet een 6 jaar geldend beheerplan gemaakt worden waarin staat welke maatregelen er in die periode genomen moeten worden om de doelen te behalen. Ook geeft het beheerplan aan welke huidige activiteiten in en rondom het gebied (´bestaand gebruik´) zonder meer kunnen worden voortgezet, omdat deze niet schadelijk zijn voor de doelen. De Natura 2000 gebieden voor Zeeland zijn aangeduid op kaart 8.4. Het specifieke provinciale beleid voor deze gebieden wordt door de Provincie uitgewerkt in beheerplannen per gebied.

De instandhouding vindt plaats door middel van regelgeving op grond van de Natuurbeschermingswet en door middel van actief beheer. De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 opnieuw gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt. Op grond van de Natuurbeschermingswet worden drie typen gebieden aangewezen:

1. Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden)
2. Beschermde Natuurmonumenten en
3. Wetlands volgens het verdrag van Ramsar
   Op deze gebieden is het provinciale handhavingsbeleid van toepassing.

Alle Natura 2000 gebieden maken ook deel uit van de het Natuurnetwerk Zeeland. Dit Natuurbeheerplan is tevens het subsidiekader voor beheer- en herstelmaatregelen die op grond van de Natura 2000 beheerplannen via de SNL moeten worden getroffen. Bij de planwijziging Natuurbeheerplan 2013 zijn de beheertypen in het Natuurbeheerplan in overeenstemming gebracht met de habitattypen N2000. Hiervoor dient ook de koppeltabel van bijlage 7.2.

2.3.5 Poldernatuur

Bij agrarisch natuurbeheer wordt landbouwproductie gecombineerd met natuurbeheer.
Het landbouwkundige gebruik wordt zover geëxtensiveerd dat karakteristieke natuurwaarden zoals weidevogels, akkervogels, dijkplanten of akkerplanten weer de ruimte krijgen. De kosten van het beheer, zowel de kosten van de beheermaatregelen als de gederfde productie, worden van overheidswege vergoed. De uitgangspunten voor het provinciale beleid voor het agrarisch natuurbeheer zijn in 1996 vastgesteld in een provinciale nota agrarisch natuurbeheer (1996).

Agrarisch natuurbeheer kan in sommige situaties een goed alternatief voor natuurbeheer. Als een natuurdoel door middel van agrarisch natuurbeheer gehaald kan worden dan heeft dat de voorkeur boven het omvormen tot natuurgebied. Dus: "agrarisch beheer waar mogelijk, eindbeheer waar nodig". Waar boeren het beheer met succes kunnen combineren met landbouwproductie is gekozen voor een begrenzing als agrarisch beheergebied en kan aankoop achterwege blijven. Dit geldt voor de agrarische beheergebieden van ecologische betekenis (blauwe gebieden op de kaart 8.1).

Voor de natuurwaarden op het platteland, buiten het Natuurnetwerk Zeeland, kan het agrarisch natuurbeheer een zinvolle bijdrage leveren aan de instandhouding van landschap, flora en fauna. Daarbij gaat het met name om akkervogels, weidevogels, kustvogels, vleermuizen, zwaluwen, marterachtigen. De beleidsdoelen voor het agrarisch natuurbeheer binnen en buiten het Natuurnetwerk Zeeland worden nader beschreven in hoofdstuk 4.

2.4 Overige beleidskaders

Ook gemeenten en Waterschap Scheldestromen zetten zich in voor het behoud van natuur en landschap op het platteland. Gemeenten richten zich vooral op natuur om dorp en stad en op natuurontwikkeling in en rond recreatiegebieden. Het Waterschap richt zich vooral op behoud en ontwikkeling van gezonde watersystemen en natuurvriendelijke oevers. Dit Natuurbeheerplan bevat geen subsidiekader voor beheer van watersystemen en natuurvriendelijke oevers. In overleg met het waterschap zal worden nagegaan of een dergelijk subsidiekader in de toekomst wel kan worden opgenomen.

3. Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) 2016

3.1 De onderdelen van het SNL 2016

Voor de uitvoering van het provinciale natuurbeleid heeft de Provincie de beschikking over een eigen Subsidiestelsel voor Natuur- en landschapsbeheer (SNL). Het subsidiestelsel bestaat uit twee regelingen, de SVNL (Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer) voor de subsidiëring van beheer en monitoring, en de SKNL (Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls natuur en landschap) voor de subsidiëring van functieverandering en investeringen. Verder maken ook het Natuurbeheerplan Zeeland, de Index natuur en landschap en de Digitale keten natuur deel uit van het subsidiestelsel.

De SVNL en SKNL bevatten het juridisch kader – de spelregels - voor de subsidiëring van maatregelen door eigenaren en beheerders van natuur en landschap. Het Natuurbeheerplan is het provinciale beleidskader waaraan de subsidieaanvragen getoetst moeten worden. De index natuur en landschap is de landelijke beheertype-taal waarmee afspraken kunnen worden gemaakt over doelen en maatregelen voor verschillende soorten natuur. De digitale keten natuur is het landelijke netwerk waarin provincies en andere betrokken organisaties hun digitale informatie uitwisselen. In dit hoofdstuk wordt de werking van het subsidiestelsel beschreven. Veel informatie hierover is ook te vinden op het Portaal natuur en landschap op:
www.portaalnatuurenlandschap.nl. Aan de hand van procesmodellen kan men hier ook zien welke stappen genomen worden van beleid naar uitvoering natuurbeheer, omvorming, natuurherstel en monitoring en wie waarvoor verantwoordelijk is.

3.2 SVNL 2016

De SVNL is de provinciale subsidieverordening voor de subsidiëring van beheer en monitoring van natuurgebieden van het Natuurnetwerk Zeeland en van het agrarisch natuurbeheer. De verordening is laatst gewijzigd vastgesteld door GS op 7 oktober 2014 en gepubliceerd in het Provinciaal Blad (2014 nr. 2661) op 20 oktober 2014. In verband met de vernieuwing van het agrarisch natuurbeheer in 2016 wordt de SVNL in 2015 integraal herzien. In dit natuurbeheerplan wordt geanticipeerd op de nieuwe SVNL 2016.
De (nieuwe) Subsidieverordening bevat voorschriften met betrekking tot onder andere:

- hoe subsidie wordt opengesteld,
- inhoud en functie van het Natuurbeheerplan,
- hoe men subsidie kan aanvragen,
- beslistermijnen,
- toezicht,
- wie subsidie kan aanvragen,
- waarvoor men subsidie kan aanvragen,
- weigeringsgronden,
- subsidievereisten,
- subsidiabele kosten,
- subsidiehoogte,
- hoe subsidieaanvragen worden beoordeeld,
- verplichtingen van de subsidieontvanger,
- hoe subsidie wordt betaald en
- hoe subsidie wordt vastgesteld.

De SVNL 2016 is te vinden op het Portaal Natuur en Landschap en op de provinciale website.

3.2.1 SVNL natuur

De SVNL bevat een apart hoofdstuk met subsidiebepalingen voor het beheer van natuurgebieden. De subsidie kan worden aangevraagd door eigenaren en/of erfpachters van natuurgebied. Het Natuurbeheerplan is het inhoudelijke toetsingskader voor de subsidieverlening. De beheersubsidie is gericht op natuurbeheertypen en landschapsbeheertypen. Deze staan beschreven in het Natuurbeheerplan. Op de natuurbeheertypenkaart staat aangegeven welke beheertypen voor welke gebieden van toepassing zijn. Dit is voor alle bestaande natuur van het Natuurnetwerk Zeeland weergegeven. Per beheereenheid (kaartvlak) is één beheertype toegekend. Er is alleen subsidie SVNL natuurbeheer mogelijk voor gebieden die op de beheertypekaart zijn vermeld en voor het beheertype dat daarbij is vastgesteld. De beheertypenkaart wordt nader beschreven in hoofdstuk 4.

Indien er nog geen bestaand beheertype aanwezig is, wordt het op de ambitiekaart als type N00.01 aangegeven. Dit betekent dat hier ontwikkeling tot een gewenst beheertype uit de ambitiekaart nodig is. Deze gronden komen niet direct, maar pas na inrichting en/of functieverandering voor beheersubsidie in aanmerking. Voor het bepalen van het dan geldende beheertype moet vaak nog aanvullend onderzoek gedaan worden.

In natuurgebieden kan ook subsidie voor landschapsbeheer worden verstrekt. Op de beheertypenkaart is aangegeven welke landschapselementen aanwezig zijn. Ook hierbij geldt dat alleen subsidie kan worden aangevraagd voor het landschapstype dat op de beheertypenkaart staat vermeld.

Naast subsidie voor het natuur- en landschapsbeheer kent de SVNL ook aanvullende subsidiemogelijkheden (toeslagen) voor recreatiebeheer, vaarkosten, schaapskudde en monitoring. Subsidie recreatiebeheer is een toeslag in verband met het openstellen en ontsluiten van het natuurgebied en kan in combinatie met de beheervergoeding worden aangevraagd. Subsidie vaarkosten is een vergoeding voor gebieden waar extra beheerkosten moeten worden gemaakt voor vervoer van mensen en materialen over water. De gebieden waarvoor dit geldt staan in het Natuurbeheerplan vermeld. De schaapskudde toeslag is bedoeld voor gebieden waar begrazing met een gescheperde schaapskudde noodzakelijk is.
Dit geldt in Zeeland alleen voor bloemdijken. De toeslag wordt voor de bloemdijken in Zeeland echter niet opengesteld omdat de toeslag al is opgenomen in de beheersubsidie. De monitoringsubsidie is beschik-

baar voor alle gebieden waarop SNL natuurbeheer plaatsvindt maar kan alleen door gecertificeerde natuurbeheerders worden aangevraagd.

3.2.2 SVNL Agrarische natuur

De SVNL bevat ook een apart hoofdstuk met subsidiebepalingen voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. De subsidie kan alleen worden aangevraagd door een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid bestaande uit landbouwers en andere grondgebruikers van landbouwgrond. De subsidie is bedoeld voor het verrichten van beheeractiviteiten in leefgebieden die vermeld staan in het Natuurbeheerplan. De leefgebieden voor Zeeland staan beschreven in hoofdstuk 4.

3.2.3 Index Natuur en Landschap

De index natuur en landschap bevat de beschrijving van de natuurbeheertypen van de natuur in Nederland. De Index is een landelijk uniforme en sterk gestandaardiseerde "natuurtaal" waarin de vorm en kwaliteit van de natuurtypen is gedefinieerd. De Index is van belang voor de aanduiding van de natuur- en landschapsdoelen door de overheid en noodzakelijk voor een goede afstemming tussen beheerders onderling en tussen beheerders en overheden. De natuurtypen zijn op drie schaalniveaus beschreven: natuurtypen, beheertypen en beheerpakketten. De index bestaat uit drie onderdelen: Index natuur, Index landschap en Index agrarisch. De index Natuur en landschap is te raadplegen op www.portaalnatuurenlandschap.nl onder het thema 'Index Natuur en Landschap'.

Index natuur

De index natuur beschrijft de beheertypen en natuurtypen van het Robuust Natuurnetwerk Nederland. De natuurtypen zijn grove categorieën en bedoeld voor de sturing op landelijk niveau. De beheertypen zijn verfijnder en bedoeld voor de operationele aansturing van het beheer op regionaal en gebiedsniveau. Voor de begrenzing in het Natuurbeheerplan en de subsidieverlening wordt het niveau van de beheertypen gebruikt.

Er zijn 17 natuurtypen. Daarvan komen er 14 in Zeeland voor. Binnen elk van deze natuurtypen worden één of meerdere natuurbeheertypen onderscheiden. In totaal zijn er 47 natuurbeheertypen. Daarvan komen er 32 in Zeeland voor. Zie bijlage 7.1 voor het overzicht. Binnen natuurgebieden worden geen beheerpakketten onderscheiden.

De beheertypen van de index natuur vormen ook de basis voor de berekening van de beheerkosten en subsidietarieven. Dit gebeurt door middel van het standaardkostprijzenmodel (SKP). Voor elke beheertype is daarin uitgewerkt welke maatregelen in welke frequenties en op welke oppervlaktepercentages gemiddeld in Nederland noodzakelijk zijn om het beheertype in stand te kunnen houden. De kosten van de maatregelen per eenheid zelf worden bepaald op basis van actuele normkosten en prijsindices. Dit resulteert voor elk beheertype in

een standaardkostprijs in € per ha per jaar. Deze standaardkostprijs wordt jaarlijks geactualiseerd op grond van prijsontwikkeling arbeid en materialen. Provincies subsidiëren een percentage van de standaardkostprijs, het subsidie-tarief en stellen dat jaarlijks vast in het Openstellingsbesluit SNL.

Index landschap

Er zijn 14 landschapsbeheertypen. Daarvan komen er 11 in Zeeland voor. Ook voor de landschapstypen worden jaarlijks actuele kostprijzen berekend en worden de subsidietarieven door de provincies vastgesteld.

Index agrarisch

De index agrarisch is met ingang van 2016 ingrijpend gewijzigd ten behoeve van de invoering van het nieuwe agrarische natuurbeheer. Er zijn vier agrarische natuurtypen, ook wel agrarische leefgebieden genaamd. Dit betreft: open grasland, open akker, droge dooradering en natte dooradering. Daarnaast is ook de categorie water in de index opgenomen ten behoeve van subsidieverlening voor waterbeheer. Elk leefgebied kent meerdere beheertypen. Beheerpakketten vormen met ingang van 2016 geen onderdeel meer van de index agrarisch, maar kunnen voortaan op basis van de Catalogus groenblauwe diensten flexibel worden samengesteld. De berekening van de subsidietarieven vindt plaats met behulp van de catalogus groenblauwe diensten.

3.2.4 Catalogus Groenblauwe Diensten

De catalogus Groenblauwe diensten is een document waarin agromilieu maatregelen op het gebied van natuur-, water- en groenbeheer door agrariërs in het buitengebied per cluster zijn benoemd, met daarbij de maximale subsidiebedragen die op grond van actuele markt- en prijs ontwikkelingen en EU markt en prijsbeleid verstrekt mogen worden. De verschillende maatregelen die op één beheergebied van toepassing zijn kunnen worden samengevoegd in een beheerpakket. De voor Zeeland relevante beheerpakketten en clusters volgens de catalogus groen blauwe diensten zijn als handreiking weergegeven in bijlage 7.4. De catalogus is te raadplegen op:
http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/catalogus-groenblauwe-diensten/catalogus-raadplegen/

3.3 SKNL

De SKNL 2016 bevat de spelregels van de Provincie voor het verstrekken van subsidie voor functieverandering, inrichting nieuwe natuur en herstel bestaande natuur. De regeling is laatst gewijzigd vastgesteld door GS op 7 oktober 2014 en gepubliceerd in het Provinciaal Blad (2014 nr. 2661) op 20 oktober 2014.
De spelregels SKNL hebben betrekking op:

- openstelling subsidie,
- wijze van subsidie aanvragen,
- behandeling van aanvragen en beslistermijnen,
- uitsluitingen van subsidie,
- ambitiekaart,
- wie kan aanvragen,
- subsidieverplichtingen,
- subsidiabele kosten en
- hoogte subsidie.

3.3.1 Functieverandering

Landbouwgronden die in het Natuurbeheerplan zijn aangeduid als Nieuwe natuur kunnen met subsidie van de Provincie definitief worden omgezet in natuur. De Provincie subsidieert de waardevermindering van de grond via de SKNL. Op de subsidie functieverandering is het provinciale beleid voor omvorming nieuwe natuur (eenheid van beheer) van toepassing zoals beschreven in par. 2.3.3. Ook particulieren (of samenwerkingsverbanden van particulieren) komen voor subsidie functieverandering in aanmerking. De particulieren zijn en blijven in dat geval eigenaar van de gronden. Voor deze functieverandering bestaat sinds 2005 een fiscale vrijstelling.

3.3.2 Investering nieuwe natuur

Landbouwgronden die in het Natuurbeheerplan zijn aangeduid als nieuwe natuur en waarop functieverandering heeft plaatsvindt dienen te worden ingericht ten behoeve van natuur. Voor het opstellen en uitvoeren van het plan kan subsidie worden aangevraagd via de SKNL. Op de ambitiekaart is aangegeven welk beheertype wordt nagestreefd. Voorafgaand of na het toekennen van de subsidie SKNL en het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen zal de beheertypenkaart en daarmee het Natuurbeheerplan in sommige gevallen moeten worden aangepast.

Voor elk nieuw natuurgebied dient een natuurontwikkelingsplan opgesteld te worden. Dit vindt plaats in overleg met de Provincie Zeeland, via de provinciale werkgroep natuurontwikkeling. Hierin zijn vertegenwoordigd de Provincie, de drie terreinbeherende organisaties, het waterschap, de provinciaal archeoloog en als agendalid de afdeling recreatie van de Provincie en Rijkswaterstaat. Tijdens het opstellen van het plan wordt door de opsteller frequent overleg gevoerd met de Provincie over uitvoerings- en beheeraspecten, kosten, financiering, recreatief medegebruik, watertoets, programmering, planning, etc. De Provincie is ook betrokken bij de uitvoering van het project.

Bij het opstellen van natuurontwikkelingsplannen hoort steevast ook het overleg met de desbetreffende natuurverenigingen en voorlichting in de streek. Hierbij wordt ook de gemeente betrokken. Dit biedt de direct omwonenden de gelegenheid om op basis van informatie zelf te komen met ideeën en suggesties voor de nieuwe natuur, die in de toekomst immers hun eigen omgeving wordt. De initiatiefnemer, hetzij Provincie of beheerder, is ook eerste verantwoordelijk voor de communicatie rond het opstellen van het natuurontwikkelingsplan. De opmerkingen vanuit de streek worden verwerkt in het concept-natuurontwikkelingsplan, dat ter advisering wordt aangeboden aan de werkgroep natuurontwikkeling en bij grote projecten, ook aan de Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte (PCGR). Na verwerking van het PCGR-advies stellen Gedeputeerde Staten het natuurontwikkelingsplan formeel vast als uitwerking van het Natuurbeheerplan Zeeland. Vervolgens kan de initiatiefnemer aan de slag met de uitvoering.

Bij particulier natuurbeheer ligt het voortouw bij de inrichting bij de particuliere eigenaar. Deze kan voor advisering een beroep doen op de Provincie Zeeland (begrenzing, beheertypen), en gespecialiseerde organisaties zoals de Unie van Bosgroepen, Zeeuws particulier Grondbezit en Stichting Landschapsbeheer Zeeland. De eigenaar overlegt met de Provincie bij het uitwerken van natuurdoelen en maatregelen voor het desbetreffende gebied. Desgewenst kan de Provincie, als

nadere uitwerking van het Natuurbeheerplan, een inrichtingsschets opstellen waarin de beheertypen nader worden uitgewerkt. De particuliere natuurbeheerder is ook verantwoordelijk voor afspraken met de betrokken organisaties en voorlichting in de streek. Voordat het project kan worden uitgevoerd dient een bestemmingswijziging bij de gemeente te worden aangevraagd.

3.3.3 Investering bestaande natuur

Bestaande natuurgebieden waar het natuurbeheertype of het habitattype N2000 niet wordt gehaald en waar een kwaliteitsimpuls noodzakelijk is kunnen door de beheerder worden opgeknapt. Deze kan hierbij advies of ondersteuning inroepen bij de Provincie. Voor de maatregelen kan subsidie bij de Provincie worden aangevraagd via de SKNL. De subsidie kan betrekking hebben op natuurgebieden van het Natuurnetwerk Zeeland, zowel binnen als buiten de Natura 2000 begrenzing.

3.3.4 Grondverwerving

Voor het realiseren van de ontwikkelopgave nieuwe natuur kan de Provincie gebruik maken van de provinciale grondbank. Begrensde percelen Nieuwe natuur die niet op particulier initiatief via de SKNL functieverandering worden omgevormd worden door de Provincie aangekocht en omgevormd. Op de grondverwerving en doorlevering van grond is het provinciale beleid voor omvorming nieuwe natuur (eenheid van beheer) van toepassing zoals beschreven in par. 2.3.3.

3.4 Controle, certificering en monitoring

De subsidie natuurbeheer SVNL verplicht de beheerder om het beheertype waarvoor de subsidie is aangevraagd in stand te houden. Door of namens de Provincie worden hierop steekproefsgewijze veldcontroles uitgevoerd. Als een beheerder nalatig is kan deze worden verzocht het beheertype te herstellen. Bij volharding kan subsidie worden teruggevorderd.

Gecertificeerde beheerders zijn uitgesloten van controles. Aan de hand van een kwaliteitshandboek, rapportages en interne en externe audits door de Certificeringscommissie wordt nagegaan of een beheerder aan de eisen voldoet. Als de beheerder nalatig is kan deze worden verzocht het manco te herstellen. Bij volharding kan het certificaat worden ingetrokken.
Alle natuurgebieden van het Natuurnetwerk Zeeland, de Natura 2000 gebieden en het agrarisch natuurbeheer waarop subsidie SNL van toepassing is dienen te worden gemonitord. Dit gebeurt via de landelijke Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura

2000/PAS, resp. het landelijke monitoringplan agrarisch natuurbeheer (in voorbereiding).
Deze zijn te vinden op het Portaal Natuur en Landschap (**http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/assets/Werkwijze-Monitoring-Beoordeling-Natuurnetwerk-N2000-050320143.pdf**). Op het Portaal Natuur en Landschap zijn ook de bijlagen en achtergronddocumenten te downloaden. De aanpak in Zeeland staat beschreven in het Provinciaal monitoring en beoordelingsplan PMP Zeeland (in voorbereiding).

Monitoring natuurgebieden

Monitoring is een essentieel onderdeel van de beheercyclus van natuurgebieden. De uitvoering van het natuurbeleid dient gevolgd te worden om te weten of de afgesproken doelen ook gehaald worden. Behalve informatie over de gerealiseerde hectares en het daarvoor benodigde geld (output), is ook informatie nodig over de resultaten in termen van bijv. aantallen dieren en planten (outcome). Gegevens moeten beschikbaar zijn en mogen niet ouder dan 6 jaar zijn op het moment dat wordt gerapporteerd. Op basis van dit meerjarenprogramma wordt jaarlijks de monitoring voor zowel natuur in de natuurgebieden als natuur in de agrarische gebieden uitgevoerd. Gecertificeerde beheerders kunnen zelf de monitoring uitvoeren. De Provincie is verantwoordelijk voor de overige gebieden. Indien uit de evaluatie blijkt dat een beheertype niet wordt gerealiseerd kan besloten worden tot herstelmaatregelen of tot het aanwijzen van een meer passend beheertype.

Monitoring agrarische beheergebieden

Voor de monitoring van het agrarisch natuurbeheer wordt in de loop van 2015 een systematiek ontwikkeld en de planning is dat in het najaar van 2015 deze uniforme monitoringssystematiek wordt vastgesteld. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen beheermonitoring (het verzamelen van natuurgegevens die nodig zijn om het agrarisch beheer goed uit te kunnen voeren) en beleidsmonitoring (het verzamelen van gegevens om de realisatie van de beleidsdoelen op provinciaal, landelijk en Europees niveau te evalueren). De verantwoordelijkheid voor de beheermonitoring ligt bij het agrarische collectief, de provincies zijn verantwoordelijk voor de beleidsmonitoring.

Water

De blauwe diensten worden ingezet op een bijdrage aan de waterkwaliteit van de KRW waterlopen en het verhogen van het waterbergend vermogen. Hiervoor bestaat een monitoringsprogramma van waterschappen en provincies (kwaliteit en kwantiteit) waarmee de toestand en ontwikkeling van de betreffende parameters worden gemonitord.

3.5 Digitale keten natuur

De digitale keten natuur is het netwerk van digitale informatiedragers waarmee de organisaties hun informatie omtrent SNL uitwisselen.
Portaal Natuur en Landschap: de website van de gezamenlijk website van provincies en BIJ12 voor SNL.
Te raadplegen op:
http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/

Informatiemodel Natuur (IMNA): digitale kaarten voor natuur en landschap van de gezamenlijke provincies volgens een vast format.
Te raadplegen op:
http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/

Kaarten-2/Toolkit: applicatie van de provincies waarin door de agrarische collectieven beheereenheden voor subsidie kunnen worden ingetekend en waarin de provinciale kaarten kunnen worden bekeken.
Te raadplegen op:
http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/subsidiestelsel-natuur-en-landschapsbeheer/overzicht/

Geoloket: provinciale applicatie waarin de kaarten van het Natuurbeheerplan kunnen worden bekeken.
Te raadplegen op:
http://www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

Projectplace/Pleio: website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland resp. BIJ12 waarin digitale rapportages worden geplaatst.
Te raadplegen op:
http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/downloads/, **http://www.bij12.nl/downloads/, http://www.rvo.nl/zoeken?query=downloads+subsidiestelsel+natuur+en+landschapsbeheer**

Natuur op Kaart (NOK): jaarlijkse rapportage van de 12 provincies over voortgang uitvoering natuurbeleid.
Te raadplegen op:
http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/natuurmeting-op-kaart/natuurmeting-kaart-2013/

4. Natuur- en Landschapsdoelen

4.1 Natuur- en landschapsdoelen - samenhang

Dit Natuurbeheerplan is gericht op het hele buitengebied van de provincie Zeeland. Het plan geldt zowel voor natuurgebieden van het Natuurnetwerk Zeeland als voor de Natura 2000 gebieden en voor het agrarisch gebied buiten het Natuurnetwerk. Tussen deze gebieden bestaat een nauwe samenhang. De natuurgebieden fungeren veelal als de natuurkernen, maar liggen vaak geïsoleerd. Belangrijk is daarom dat ook in het landbouwgebied kleine leefgebieden en verbindingszones (dooradering) aanwezig zijn, zodat planten en dieren zich van gebied tot gebied kunnen verplaatsen. Als droge verbindingen fungeren in Zeeland de binnendijken en wegbermen. Als natte verbindingen fungeren met name de kreken en watergangen. Samen vormen deze een netwerk, dat in samenhang moet worden ontwikkeld en beheerd. Die samenhang komt tot uiting in de volgende paragrafen in de wijze waarop de natuurgebieden worden veiliggesteld en het agrarisch natuurbeheer wordt ingericht.

Natuurbeheertype		opp (ha)
N01.01	Zee en wad	98.123,2
N01.02	Duin- en kwelderlandschap	1.055,3
N01.03	Rivier- en moeraslandschap	331,1
N04.02	Zoete plas	946,0
N04.03	Brakwater	1.075,9
N04.04	Afgesloten zeearm	9.830,7
N05.01	Moeras	556,5
N05.02	Gemaaid rietland	1,4
N06.01	Veenmosrietland en moerasheide	20,2
N06.05	Zwakgebufferd ven	1,2
N08.01	Strand en embryonaal duin	59,5
N08.02	Open duin	1.434,5
N08.03	Vochtige duinvallei	112,0
N08.04	Duinheide	3,6
N09.01	Schor of kwelder	3.681,9
N10.02	Vochtig hooiland	1.208,1
N11.01	Droog schraalgrasland	306,5
N12.01	Bloemdijk	453,0
N12.02	Kruiden- en faunarijk grasland	3.671,9
N12.03	Glanshaverhooiland	8,1
N12.04	Zilt- en overstromingsgrasland	2.513,5
N12.05	Kruiden- en faunarijke akker	35,3
N12.06	Ruigteveld	483,1
N13.01	Vochtig weidevogelgrasland	532,8
N14.01	Rivier- en beekbegeleidend bos	48,0
N14.03	Haagbeuken-en essenbos	940,2
N15.01	Duinbos	543,3
N15.02	Dennen-, eiken -en beukenbos	236,7
N16.01	Droog bos met productie	291,3
N16.02	Vochtig bos me tproductie	1.218,2
N17.01	Vochtig hakhout en middenbos	39,2
N17.03	Park-en stinzenbos	183,5
N17.04	Eendenkooi	13,5
A01.01.01a	Weidevogelgebied rustperiode 1 april tot 1 juni	13,0
A01.01.01c	Weidevogelgebied rustperiode 1 april tot 15 juni	14,0
A01.01.01d	Weidevogelgebied rustperiode 1 april tot 22 juni	90,8
A01.01.01e	Weidevogelgebied rustperiode 1 april tot 1 juni	7,6
A02.01	Botanisch waardevol grasland	641,7
Totaal		**130.726,4**

Tabel 2
Oppervlakte natuurbeheertypen Zeeland

Tabel 3
Internationale soorten Poldernatuur

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
Akker	Akkervogels besloten	ringmus
	Akkervogels besloten	patrijs
	Akkervogels open	grauwe gors
	Akkervogels open	gele kwikstaart
	Akkervogels open	graspieper
	Akkervogels open	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend zangvogel	geelgors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	patrijs
	Akkervogels overwinterend zangvogel	graspieper
	Akkervogels overwinterend zangvogel	grauwe gors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	gele kwikstaart
	Akkervogels overwinterend zangvogel	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend roofvogel	blauwe kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	bruine kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	velduil
	Ganzen overwinterend	rotgans
	Ganzen overwinterend	Kleine zwaan
	Kustbroedvogels kale grond	bontbekplevier
	Kustbroedvogels kale grond	kluut
	Kustvogels overwinterend HVP	scholekster
	Kustvogels overwinterend HVP	tureluur
	Kustvogels overwinterend HVP	zuidelijke bonte strandloper
Grasland	Weidevogels	kievit
	Weidevogels	slobeend
	Weidevogels	scholekster
	Weidevogels	tureluur
	Weidevogels overwinterend	goudplevier
	Weidevogels overwinterend	kievit
Droge dooradering	Erfvogels boom en struik	grauwe vliegenvanger
	Erfvogels boom en struik	grote lijster
	Erfvogels boom en struik	ransuil
	Erfvogels boom en struik	zomertortel
	Erfvogels boom en struik	torenvalk
	Erfvogels boom en struik	spotvogel
	Erfvogels boom en struik	steenuil
	Erfvogels boom en struik	groene specht
	Erfvogels boom en struik	kneu
	Erfvogels boom en struik	braamsluiper
	Erfvogels boom en struik	koekoek
	Erfvogels gebouw	kerkuil
	Erfvogels gebouw	witte kwikstaart
	Erfvogels gebouw	boerenzwaluw
	Erfvogels gebouw	huiszwaluw
	Zoogdieren erf gebouw	gewone grootoorvleermuis
	Zoogdieren erf gebouw	laatvlieger
Natte dooradering	Oevervogels riet	baardman
	Oevervogels riet	bruine kiekendief
	Oevervogels riet	waterhoen
	Oevervogels overwinterend riet	waterhoen
	Oevervogels overwinterend riet	bruine kiekendief
	Oevervogels overwinterend riet	watersnip
	Zoogdieren oever riet	noordse woelmuis
	Zoogdieren oever riet	bunzing
	Amfibieen	kamsalamander
	Amfibieen	boomkikker
	Amfibieën	rugstreeppad

4.2 Doelenkader natuurgebieden

4.2.1 Beheertypen natuurgebieden

De actuele natuurkwaliteit van de natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Zeeland is door de Provincie op kaart vastgelegd in de vorm van natuurbeheertypen. Kaartbijlage 8.2 toont de natuurbeheertypenkaart voor Zeeland. De beheertypenkaart omvat alle karakteristieke natuurtypen van Zeeland.
Voor een uitgebreide beschrijving van de natuurbeheertypen zie de Index natuur op **http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/**

De beheertypenkaart geeft alle bestaande, beheerwaardige (agrarische) natuur en landschap weer met de benamingen volgens de landelijk uniforme systematiek van de Index Natuur en Landschap. Met de beheertypenkaart stimuleert de Provincie de instandhouding van de op die kaart aangegeven beheertypen. Deze kaart vormt ook de basis voor het verlenen van beheersubsidies op grond van de SVNL.

4.2.2 Ambitie natuurgebieden

Naast de beheertypenkaart bevat dit natuurbeheerplan ook de ambitiekaart natuur. Dit zijn de beheertypen die op middenlange tot langere termijn kunnen worden bereikt. Voor een deel van de natuurgebieden bestaat een ambitie om het huidige gebruik of beheer te veranderen. Die "kwaliteitsverbetering" wordt vastgelegd op de ambitiekaart. Het verschil tussen de beheertypenkaart en de ambitiekaart laat zien waar een verbetering van de natuurkwaliteit mogelijk en wenselijk is. De ambitiekaart vormt de basis voor de (subsidiering van) kwaliteitsimpulsen op grond van de SKNL. De ambitiekaart is weergegeven in kaartbijlage 8.3.

Voor nog te ontwikkelen natuurterreinen is het niet altijd mogelijk om al een uitspraak te doen over de gewenste beheertypen. In dat geval is soms het beheertype N00.01 opgenomen (nog om te vormen naar natuur). Soms is wel bekend welke natuurbeheertypen binnen een terrein moeten worden gerealiseerd, maar kan de exacte ligging pas worden vastgesteld op het moment van inrichting. Dat wil zeggen dat Gedeputeerde Staten doorlopend kunnen besluiten om de ambities van een terrein te wijzigingen of te verfijnen. Dat laatste gebeurt bijvoorbeeld bij natuurontwikkelingsprojecten. Op het moment dat voormalige landbouwgrond daadwerkelijk wordt ingericht en beheerd als natuur, wordt de ambitiekaart (en de beheertypenkaart) geactualiseerd.

4.3 Doelenkader agrarische beheergebieden

Het agrarisch natuur- en landschapsbeheer van Poldernatuur Zeeland is gericht op het behoud van flora, fauna, ecologie en landschap op het platteland. Inventarisaties van flora en fauna laten zien dat de natuurwaarden op het platteland steeds meer worden teruggedrongen naar randen en kerngebieden en dat elke streek en elk eiland zijn eigen kwaliteiten heeft. Door het agrarisch natuurbeheer meer op de kansrijke gebieden te richten wordt getracht de biodiversiteit in stand te houden en met name ook de internationale soorten, waarvoor Zeeland belangrijk is, te helpen overleven.

Naar aanleiding van de EU rapportage Habitat- en Vogelrichtlijn van het ministerie van EZ van 2013 is gebleken dat het platteland van Zeeland van belang is voor circa 55 diersoorten van internationale betekenis. Deze zijn weergegeven in onderstaande tabel.
De soorten zijn gebonden aan akkers, graslanden, droge landschapselementen (m.n. dijken) en natte landschapselementen (m.n. kreken en watergangen).

4.4 Agrarische leefgebieden

Om een hogere ecologische effectiviteit te bereiken in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer zijn kansrijke gebieden voor behoud van internationale soorten geselecteerd. Het is de bedoeling dat de agrarische beheermaatregelen hierbinnen worden geconcentreerd. Op grond van het voorkomen van de internationale soorten zijn vier leefgebieden in kaart gebracht: open grasland, open akker, droge dooradering en natte dooradering. Daarbij is de landelijke werkwijze gevolgd. Bij het begrenzen zijn de volgende criteria toegepast:

- het betreft alleen de gebieden waar de soorten en soortengroepen van het agrarische gebied in Zeeland veel voorkomen. Het gaat daarbij om de internationale soorten en eventuele andere soorten (provinciale natuurdoelen) die door het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer worden ondersteund.
- het betreft alleen gebieden met gunstige landschappelijke condities, zoals de aanwezigheid van open of juist besloten landschap
- het betreft gebieden die een verbindingsfunctie of een bufferfunctie vervullen ten opzichte van de natuurgebieden van het Natuurnetwerk Zeeland.
- de gebieden en maatregelen versterken andere initiatieven voor natuurbehoud in het landelijk gebied zoals Kaderrichtlijn Water (KRW), landschapsbeheer, natuurbeheer en recreatiebeheer.

De werkwijze bij het samenstelling van de vier leefgebiedkaarten is nader beschreven in bijlage 7.4.

De vier leefgebieden zijn als zoekgebieden in dit Natuurbeheerplan opgenomen. Alleen binnen de begrenzing van de leefgebieden is subsidie voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer mogelijk. De leefgebieden zijn in dit Natuurbeheerplan Zeeland ruim op kaart begrensd zodat er ruimte is voor het agrarisch Collectief en voor het gebiedsproces om keuzes te maken. Wel zijn verfijningen van de zoekgebieden gemaakt in verband met het voorkomen van de aparte planten- en diersoorten. Dit komt terug op de leefgebiedkaarten 8.5.1 tot en met 8.5.4. De begrenzing van de leefgebieden is beperkt zich tot landbouwpercelen die binnen de begrenzing zijn gelegen.

De aanwezigheid van akkervogels in het leefgebied open akker zal in 2015 en 2016 door middel van extra beleids- en beheermonitoring worden gevolgd. Bij deze monitoring worden ook telgebieden buiten de leefgebieden meegenomen. Indien hieruit blijkt dat er meer gebieden als leefgebied kwalificeren kunnen deze alsnog worden toegevoegd. In dat geval kunnen dan lopende beheerovereenkomsten worden gecontinueerd. De indicatieve kaart 8.8 toont de gebieden met hoge dichtheid aan akkerranden buiten leefgebied die als indicatief onderzoeksgebied zijn vastgesteld. In deze gebieden kan het akkerrandenbeheer in 2015 en 2016 gecontinueerd worden.
Of een landbouwperceel zich leent als agrarisch leefgebied en of agrarische beheermaatregelen hieraan effectief kunnen bijdragen hangt van vele factoren af. Alterra heeft hiervoor, per leefgebied, algemene criteria ontwikkeld die als leidraad kunnen worden gebruikt. Uitgangspunt is dat soorten (nog) aanwezig zijn en dat het leefgebied voldoende kwaliteit moet kunnen krijgen om de soorten te kunnen behouden. Per leefgebied worden hieronder de voornaamste kenmerken

weergegeven die voor de Zeeuwse soorten en gebieden van toepassing zijn. De criteria kunnen als leidraad worden gebruikt voor het opstellen van het gebiedsplan door het collectief. De Provincie gebruikt de criteria bij de beoordeling van het plan. Het rapport van Alterra met deze criteria is te raadplegen op het portaal natuur en landschap. U kunt dit raadplegen op: http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/vernieuwd-stelsel-agrarisch-natuurbeheer/nieuws/criteria-voor-agrarische-leefgebieden-en-beheertypen/

A. Streefbeeld open akker

Het leefgebied Open akker is van groot belang voor diverse soorten akkerbroedvogels en wintervogels, zoals te zien in onderstaande tabel 4.

De begrenzing van het leefgebied open akker is weergegeven in kaartbijlage 8.5.1.

Het leefgebied kan onderverdeeld worden in twee beheertypen: A1. open akker voor broedende akkervogels en A2. open akker voor overwinterende akkervogels. Het agrarisch beheer in open akker voor broedende akkervogels is specifiek gericht op broedende akkervogels zoals patrijs en veldleeuwerik. De ligging en begroeiing van de akkerrand wordt afgestemd op deze soorten. Akkerranden voor de patrijs zijn gevarieerd met 3 stroken, te weten hoog gras, laag gras en kale grond met in de omgeving landschapselementen. Akkerranden voor de veldleeuwerik zijn breed met stroken laag tot middelhoog gras en kale grond in open landschap.

Het beheertype open akker voor broedende akkervogels heeft in Zeeland drie vormen:

A1.1. Open akkergebied. Dit leefgebied kenmerkt zich door een open landschap met overwegend bouwland en weinig opgaande begroeiing en landschapselementen. Het is belangrijk voor akkervogels van de grote vlakte als veldleeuwerik en graspieper. Voorbeelden: open akkerlandschap rondom Burghsluis, westelijk deel Wilhelminapolder en rondom Schoondijke.

A1.2. Open akkergebied nabij deltawater. Dit betreft akkers gelegen in een open landschap direct achter de zeedijk. Deze gebieden spelen een belangrijke rol als broedgebied en vluchtplaats voor kustvogels als bontbekplevier, scholekster, kluut, bonte strandloper.
Met name locaties langs buitendijkse slikken en platen zijn favoriet. Een proef in de Wilhelminapolder toonde aan dat deze soorten reageren op akkerranden. Ook elders in de provincie liggen mogelijkheden. Deze zijn door Delta Project Management in kaart gebracht en op de akkerkaart van het Natuurbeheerplan weergegeven.

A1.3. Akkergebied met landschapselementen. Dit leefgebied heeft een meer besloten landschap met verschillende terreintypen en landschapselementen. Het is met name van belang voor patrijs en gele kwikstaart. In feite is het een mix van open akker en droge en/of natte dooradering. Goede voorbeelden zijn gelegen in de Schommeling bij St. Jansteen, de Visaertpolder bij Sluiskil en de Brandkreekpolder bij Sint Kruis.

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
Akker	Akkervogels besloten	ringmus
	Akkervogels besloten	patrijs
	Akkervogels open	grauwe gors
	Akkervogels open	gele kwikstaart
	Akkervogels open	graspieper
	Akkervogels open	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend zangvogel	geelgors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	patrijs
	Akkervogels overwinterend zangvogel	graspieper
	Akkervogels overwinterend zangvogel	grauwe gors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	gele kwikstaart
	Akkervogels overwinterend zangvogel	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend roofvogel	blauwe kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	bruine kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	velduil
	Ganzen overwinterend	rotgans
	Ganzen overwinterend	kleine zwaan
	Kustbroedvogels kale grond	bontbekplevier
	Kustbroedvogels kale grond	kluut
	Kustvogels overwinterend HVP	scholekster
	Kustvogels overwinterend HVP	tureluur
	Kustvogels overwinterend HVP	zuidelijke bonte strandloper

Tabel 4
Streefbeeld open akker met relevante vogelsoorten.

Criteria Open akker voor broedende akkervogels (A1.1-A1.3):
Aanwezigheid soorten: een minimale dichtheid van akkervogelsoorten is vereist: minimaal 1 broedpaar patrijs, kievit, of scholekster per 100 ha, of minimaal 10 broedparen veldleeuwerik, gele kwikstaart of graspieper per 100 ha, of minimaal 1 broedpaar kluut of bontbekplevier per 100 ha.
Omvang gebied: een minimale oppervlakte van het kerngebied is vereist: 250 ha. Daarbinnen is op elke 10 ha minimaal één broed- of foerageerbiotoop aanwezig. Per kerngebied minimaal één winterbiotoop van 0,5-1 ha. Voor kluut en bontbekplevier geldt minimaal omvang 0,5 ha.
Ligging gebied: veldleeuwerik en gele kwikstaart: gelegen in open akkergebied in combinatie met weiland, weidevogelnatuurgebied en/of natte dooradering. Patrijs: gelegen in halfopen landschap in combinatie met droge dooradering en/of gevarieerde natuurgebieden. Voor kluut en bontbekplevier geldt direct achter zeedijk gelegen. Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.

Het beheertype Open akker voor overwinterende akkervogels kent maar één vorm.
A2 Open akker voor overwinterende akkervogels
Dit betreft graanakkers met zomergranen waarvan het gewas en/of de stoppel gedurende de winter blijft staan en waar gedurende de winter een ruim aanbod van graankorrels aanwezig is. De aanwezigheid van landschapselementen (struiken) langs de winterakker is positief voor zangvogels. Het winterbiotoop is van grote betekenis voor overwinterende standvogels als patrijs en veldleeuwerik alsook voor trekkende zangvogels, waaronder de ringmus, geelgors, grauwe gors, kiekendieven en velduil.

Criteria Open akker voor overwinterende akkervogels (A2)
Gelegen in akkervogelkerngebied. Voldoende beschikbaarheid van voedselbiotopen zoals wintervoedselveldjes en graanstoppels gedurende de winter. Aanwezigheid van opgaande vegetatie (struweel, struik, heg). Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.

De beheertypen en –subtypen zijn niet afzonderlijk op kaart weergegeven. Uitzondering is het beheertype A1.2 Open akkergebied nabij deltawater.

B Streefbeeld open grasland

Het leefgebied open grasland is in Zeeland van belang voor een klein aantal soorten weidevogels.

Het leefgebied is weergegeven op kaart in bijlage 8.5.2.

In Zeeland komt het beheertype Weidevogelgrasland in open landschap op kleine schaal voor rond enkele natuurgebieden. Het blijkt dat in Zeeland de weidevogels zich voor het grootste deel ophouden in natuurgebieden. Ze broeden steeds minder op landbouwgronden. Het betreft de natuurgebieden Zuidkust van Schouwen (plan Tureluur), de Sint-Laurense Weihoek op Walcheren, de Yerseke- en Kapelse Moer, de poelgronden bij Sinoutskerke Zuid-Beveland, de Zuidkust Tholen (Scherpenissepolder en Schakerloopolder) en de Hengstdijkse Putting.
Om in aanmerking te komen als agrarisch beheergebied voor weidevogels dienen de percelen landbouwgrond te grenzen aan bovengenoemde natuurgebieden. Het betreft voor Zeeland de soorten in tabel 5. In Zeeland ligt het accent niet op grutto maar op tureluur, scholekster en goudplevier.

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
Grasland	Weidevogels	kievit
	Weidevogels	slobeend
	Weidevogels	scholekster
	Weidevogels	tureluur
	Weidevogels overwinterend	goudplevier
	Weidevogels overwinterend	kievit

Tabel 5 Streefbeeld open grasland met relevante vogelsoorten

Criteria open grasland (B)
Aanwezigheid soorten: uitgangspunt is dat de beoogde soorten daadwerkelijk in het beheergebied en in de omgeving aanwezig zijn. Minimaal 1 broedpaar grutto, tureluur of slobeend per 10 ha in het beheergebied.
Omvang gebied: de beheereenheid moet grenzen aan/deel uitmaken van een weidevogelnatuurgebied of deltawater van minimaal 100 ha.
Ligging gebied: grenst aan weidevogelnatuurgebied of deltawater. Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.

C Streefbeeld droge dooradering

Het leefgebied droge dooradering is in Zeeland van belang voor een groot aantal struweelvogels en enkele soorten zoogdieren, zoals te zien in tabel 6.

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
Droge dooradering	Erfvogels boom en struik	grauwe vliegenvanger
	Erfvogels boom en struik	grote lijster
	Erfvogels boom en struik	ransuil
	Erfvogels boom en struik	zomertortel
	Erfvogels boom en struik	torenvalk
	Erfvogels boom en struik	spotvogel
	Erfvogels boom en struik	steenuil
	Erfvogels boom en struik	groene specht
	Erfvogels boom en struik	kneu
	Erfvogels boom en struik	braamsluiper
	Erfvogels boom en struik	koekoek
	Erfvogels gebouw	kerkuil
	Erfvogels gebouw	witte kwikstaart
	Erfvogels gebouw	boerenzwaluw
	Erfvogels gebouw	huiszwaluw
	Zoogdieren erf gebouw	gewone grootoorvleermuis
	Zoogdieren erf gebouw	laatvlieger

Tabel 6
Streefbeeld droge dooradering met relevante vogel- en zoogdiersoorten

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
Natte dooradering	Oevervogels riet	baardman
	Oevervogels riet	bruine kiekendief
	Oevervogels riet	waterhoen
	Oevervogels overwinterend riet	waterhoen
	Oevervogels overwinterend riet	bruine kiekendief
	Oevervogels overwinterend riet	watersnip
	Zoogdieren oever riet	noordse woelmuis
	Zoogdieren oever riet	bunzing
	Amfibieen	kamsalamander
	Amfibieen	boomkikker
	Amfibieën	rugstreeppad

Tabel 7
Streefbeeld natte dooradering met relevante diersoorten

Het leefgebied is op kaart weergegeven in bijlage 8.5.3. De kaart is een samenvoeging van bloemdijken en faunadijken, begrensde agrarische beheergebieden binnen en buiten het Natuurnetwerk Zeeland en leefgebieden van de afzonderlijke soorten.

Het leefgebied droge dooradering komt in Zeeland in drie vormen voor.

C1. Droge dooradering als leefgebied

Droge dooradering kan bestaan uit allerlei landschapselementen op het platteland waarin planten- en diersoorten kunnen leven en waarlangs zij zich kunnen verplaatsen. Dat kunnen zijn binnendijken, overhoeken op landbouwpercelen, droge (randen van) weilanden en allerlei typen droge landschapselementen. Mooie voorbeelden van droge dooradering zijn te vinden in de Zak van Zuid Beveland, de Goese heggen en d'Aegen op Walcheren.
Bijzonder voor Zeeland is de droge dooradering van binnendijken. Dieren kunnen via dijken van het ene naar het andere gebied migreren. Vleermuizen gebruiken dijken in combinatie met opgaande beplanting als vliegroute. Voorbeelden hiervan liggen eigenlijk in heel de provincie. Veel insecten komen vooral voor op de bloemdijken, waar de vegetatie schraal is en bloemrijk. Deze dijken zijn te vinden in de Zak van Zuid Beveland en in op sommige dijken in Zeeuws-Vlaanderen. Bloemdijken vereisen een botanisch beheer waarbij verschraling centraal staat. De beste resultaten bij het beheren van bloemdijken in Zeeland kunnen worden behaald met een gemengd beheer van jaarlijks maaien en afvoeren van de grasproductie en incidentele extensieve begrazing of door begrazing met schaapskudde. Andere soorten houden juist meer van ruige dijken die begroeid zijn met ruigte vegetatie of struiken. Deze dijken zijn verspreid over Zeeland te vinden.

C2. Droge dooradering in combinatie met leefgebied akker

Landschapselementen van de droge dooradering kunnen in het akkerkerngebied voor extra landschappelijke variatie zorgen. Voor akkervogels van het subtype akkerleefgebied met landschapselementen A1.3, zoals patrijs, geelgors en ringmus is deze variatie essentieel.

C3. Droge dooradering in combinatie met natte dooradering
Landschapselementen van de droge dooradering zijn ook, in combinatie met natte dooradering, belangrijk voor natuur in en langs het water. Zie leefgebied natte dooradering. Daarbij gaat het met name om aanwezigheid van verspreide struiken, knotbomen en grasranden langs watergangen en kreken.

Omdat de soorten van de droge dooradering onderling sterk verschillen in hun terreinkeuze is een algemene benadering niet goed mogelijk en dient de aandacht gericht te worden op de biotopen waarvan de soorten afhankelijk zijn.
Omdat het nieuwe subsidiestelsel geen mogelijkheden biedt voor agrarisch natuurbeheer op de erven zelf – van belang voor uilen, zwaluwen en vleermuizen - wordt dit terreintype hier verder buiten beschouwing gelaten. Bezien moet worden langs welke andere weg het voortplantingsbiotoop van deze soorten op de erven bevorderd kan worden. Het agrarisch natuurbeheer op dijken en biotopen kan wel weer een rol spelen in het creëren van foerageergebied rond de boerenerven met broedgevallen en/of kraamkolonies of winterverblijven van de genoemde soorten.

Criteria droge dooradering (C)
Aanwezigheid soorten: de maatregelen ter verbetering van de droge dooradering zijn gericht op de genoemde zeldzame diersoorten. Uitgangspunt is dat de beoogde diersoort daadwerkelijk in het beheergebied aanwezig is.
Omvang gebied: ook de omvang van het te beheren gebied is afhankelijk van de beoogde soorten en kan dus variëren van zeer klein – een enkel landschapselement – tot zeer groot – een heel perceel – indien nodig voor het behoud van het territorium van de diersoort.
Ligging gebied: beheergebied ligt in het territorium van de beoogde soorten en/of vormt een verbinding tussen territoria. Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.

Welke specifieke maatregelen voor welke soorten nodig zijn is beschreven in de zogenaamde soortenfiches. Deze zijn te vinden op

Leefgebied	Beheerfunctie	Cluster van beheeractiviteiten
Open akker	Creëren foerageergebied	1.1 Akkers
	Creëren foerageergebied	1.2 Akkerranden
	Creëren foerageergebied	2.1 Opgaande begroeiing
	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	1.1 Akkers
	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	1.2 Akkerranden
	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	2.1 Opgaande begroeiing
Open grasland	Creëren foerageergebied	1.7 Weidevogelgraslanden
	Optimaliseren broed- en opgroeimogelijkheden	1.7 Weidevogelgraslanden
Droge dooradering	Creëren foerageergebied	1.4 Soortenrijk grasland
	Creëren foerageergebied	1.5 Graslandranden
	Creëren foerageergebied	2.1 Opgaande begroeiing
	Creëren foerageergebied	2.4 Randen en ruigte
	Verschralen	1.4 Soortenrijk grasland
	Verschralen	1.5 Graslandranden
	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	2.1 Opgaande begroeiing
	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	2.4 Randen en ruigte
Natte dooradering	Creëren foerageergebied	1.4 Soortenrijk grasland
	Creëren foerageergebied	2.2 Overgang nat-droog
	Creëren foerageergebied	2.3 Natte begroeiing
	Creëren foerageergebied	2.4 Randen en ruigte
	Creëren foerageergebied	6.2 Toekomstbestendige, duurzame waterlopen
	Verschralen	1.4 Soortenrijk grasland
	Verschralen	1.5 Graslandranden
	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	2.2 Overgang nat-droog
	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	2.3 Natte begroeiing
	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	2.4 Randen en ruigte

Tabel 8 Leefgebieden, beheerfuncties en clusters van beheeractiviteiten waarvoor subsidie kan worden verleend.

het Portaal natuur en landschap. Deze zijn te raadplegen op: http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/vernieuwd-stelsel-agrarisch-natuurbeheer/nieuws/soortenfiches-definitief/

D Streefbeeld natte dooradering

De natte dooradering op het Zeeuwse platteland is van groot belang voor enkele diersoorten die gebonden zijn aan water en oever.

De ligging van het leefgebied natte dooradering is weergegeven op kaart 8.5.4. De kaart is een samenvoeging van de gerealiseerde natte ecologische verbindingen en de leefgebieden van de afzonderlijke soorten.

Het netwerk van kreken, welen en watergangen in het Zeeuwse poldelrand biedt mogelijkheden voor de soorten van water en oever. Met name de aanleg van natuurvriendelijke oevers door het waterschap heeft voor nieuw leefgebied voor deze soorten gezorgd. Het is daarom van groot belang dat de oevers goed worden onderhouden zodat deze geschikt blijven voor de moerasfauna. De oevers dienen bovendien als verbindingsroutes voor diersoorten tussen de verschillende voortplantingsbiotopen resp. natuurgebieden. Dat geldt in het bijzonder voor de in de tabel genoemde kleine zoogdieren en amfibieën.

Ook voor de soorten van de natte dooradering geldt dat zij in hun verspreiding en ecologie teveel van elkaar verschillen voor een algemene benadering. Er wordt daarom voor gekozen de natte dooradering te richten op de biotopen waarin zij voorkomen. In en rond de kreken en natuurvriendelijke oevers kunnen biotopen voor internationale soorten worden toegevoegd.

Criteria natte dooradering (D)

Aanwezigheid soorten: de maatregelen ter verbetering van de natte dooradering zijn eveneens gericht op specifieke, zeldzame diersoorten. Uitgangspunt is dat de beoogde diersoort daadwerkelijk in het beheergebied aanwezig is.

Omvang gebied: ook de omvang van het te beheren gebied is afhankelijk van de beoogde soorten en kan dus variëren van zeer klein – een enkele poel of rand – tot zeer groot – een langgerekte kreekoever - indien nodig voor het behoud van het territorium van de diersoort.

Ligging gebied: beheergebied ligt in het territorium van de beoogde soorten en/of vormt een verbinding tussen territoria. Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.
Welke specifieke maatregelen voor welke soorten nodig zijn is beschreven in zogenaamde soortenfiches. Deze zijn te vinden op het Portaal natuur en landschap.
Deze zijn te raadplegen op: **http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/vernieuwd-stelsel-agrarisch-natuurbeheer/nieuws/soortenfiches-definitief/**

De hier beschreven streefbeelden en ecologische criteria kunnen als leidraad worden gebruikt voor het opstellen van de gebiedsaanvraag door het Collectief. De Provincie gebruikt de streefbeelden en criteria bij de beoordeling van de gebiedsaanvraag.

4.5 Beoordelingscriteria gebiedsaanvragen

In deze paragraaf worden de criteria beschreven waaraan de gebiedsaanvraag en de betaalaanvraag van het Collectief getoetst worden:

1. de begrensde leefgebieden op de kaart
De Provincie geeft op deze kaarten aan binnen welke leefgebieden een gebiedsaanvraag gedaan kan worden. Deze leefgebieden staan op de kaarten in bijlagen 8.5.1 tot en met 8.5.4. De begrenzing van de leefgebieden beperkt zich tot landbouwpercelen die binnen de begrenzing zijn gelegen.

2. geformuleerde criteria in de tabel
De Provincie stelt op het niveau van leefgebieden, beheerfuncties en clusters van beheeractiviteiten voorwaarden aan de inhoud van de gebiedsaanvraag. De gebiedsaanvraag zal aan deze voorwaarden door RVO getoetst worden. In de onderstaande tabel staat opgenomen in welk leefgebied welke beheerfuncties en clusters van beheeractiviteiten kunnen worden uitgevoerd. Deze kunnen worden opgenomen in de gebiedsaanvraag. Voor beheerfuncties en clusters van beheeractiviteiten die niet in deze tabel voorkomen, wordt geen subsidie verleend.

5. Subsidieverlening natuur- en landschapsbeheer

5.1 Subsidieverlening SNL algemeen

De uitvoering van het provinciale natuurbeleid voor het Natuurnetwerk Zeeland, voor de Natura 2000 gebieden en voor de agrarische leefgebieden vindt plaats met behulp van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) Zeeland.
De subsidie is een tegemoetkoming in de kosten die eigenaren en beheerders van natuur- en beheergebieden moeten maken om hun gebieden te ontwikkelen en/of in stand te kunnen houden.
De subsidieverlening verloopt via een subsidiecyclus met grofweg zes stappen:

1- GS stellen spelregels subsidieverlening (SNL regelingen) vast en maken dit bekend
2- GS stellen beleidsdoelen vast (Natuurbeheerplan) en maken dit bekend
3- GS stellen subsidieplafonds en aanvraagperiode vast (Openstelling) en maken dit bekend
4- eigenaren/beheerders van subsidiabele gebieden vragen subsidie aan
5- GS geven beschikking met subsidiebepalingen af
6- eigenaar/beheerder voert beschikking uit tot aan de vaststelling. Hieronder worden de verschillende subsidievormen van de SNL nader beschreven.

Afbeelding 1 Subsidiecyclus Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)

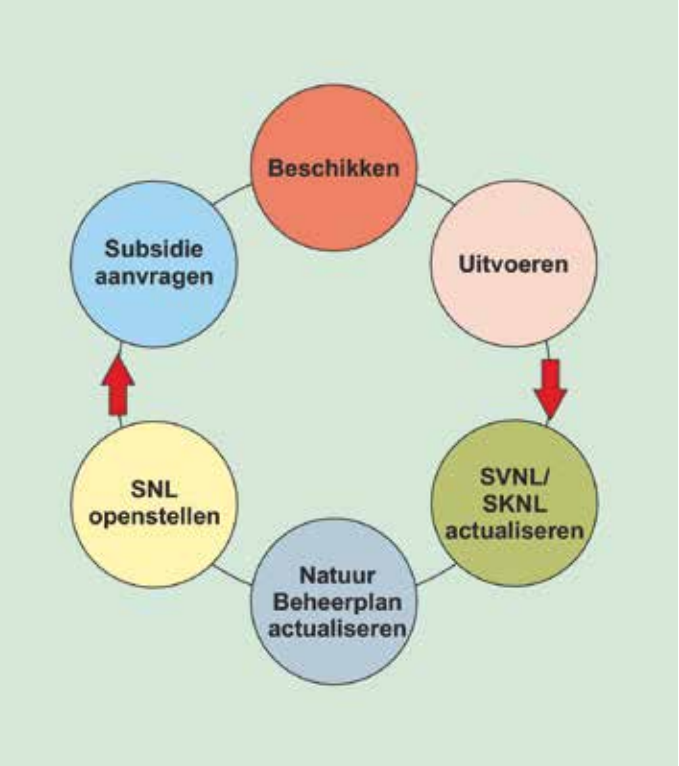

5.2 Subsidie natuur- en landschapsbeheer SVNL

Natuurbeheerders kunnen subsidie SVNL natuurbeheer aanvragen gedurende de aanvraagperiode SNL (doorgaans 15 november tot en met 31 december) voor gebieden die zijn begrensd op de natuurbeertypenkaart van het Natuurbeheerplan en die op de Subsidiekaart SNL als subsidiabel zijn aangeduid.

Subsidie SNL voor natuurgebieden heeft betrekking op de instandhouding van een beheertype gedurende de looptijd van zes kalenderjaren. Dit wordt ook wel een subsidieperiode genoemd. Het beheertype beschrijft aan welke kenmerken het terrein moet voldoen. Natuurbeheertypen mogen elkaar niet overlappen. Op één oppervlakte kan één natuurbeheertype of landschapsbeheertype worden aangevraagd. Bij de subsidie voor natuurbeheer moet de beheerder zijn terrein bovendien openstellen. Het natuurterrein is opengesteld als het minimaal 358 dagen per jaar gratis fysiek bereikbaar en toegankelijk is. De natuurbeheerder dient de doelstellingen van een beheertype na te leven en aldus de omschreven kwaliteit in het beheertijdvak van 6 jaar te behouden. Gedurende het subsidietijdvak wordt bekeken of het beheer effectief is en of verlenging wenselijk is. Na afloop van het subsidietijdvak van 6 jaar kan de subsidie worden verlengd.

Gecertificeerde natuurbeheerders groter dan 75 ha hebben één beschikking SNL bij de RVO die gedurende de looptijd kan worden gewijzigd in verband met areaalvergroting. Bij verlenging kan een nieuwe beschikking worden aangevraagd direct bij de Provincie in het kader van het lump sum natuurbeheer. De Provincie rangschikt alle subsidie van een beheerder in één beschikking met uitvoeringsovereenkomst.

Bij de aanvraag van beheersubsidie kunnen in specifieke gevallen toeslagen worden aangevraagd. De vaartoeslag is van toepassing op natuurgebieden waar noodzakelijk extra beheerkosten moeten worden gemaakt voor vervoer van personen en materialen over water. De gebieden waarvoor dit geldt zijn begrensd in het Natuurbeheerplan. Voor opengestelde natuurgebieden kan de (standaard) recreatietoeslag worden aangevraagd. Deze is bestemd voor kosten voor het onderhouden van wandelpaden.
Gecertificeerde natuurbeheerders kunnen desgewenst subsidie aanvragen voor monitoring. De subsidie is een tegemoetkoming in de kosten die beheerders voor de monitoring moeten maken. De tarieven van natuurbeheertypen en toeslagen worden jaarlijks door de Provincie vastgesteld in het Openstellingsbesluit SNL.

5.3 Subsidie agrarisch natuurbeheer SVNL

Ook agrarische natuurbeheerders kunnen subsidie aanvragen voor een natuurbeheertype of landschapstype met een looptijd van zes jaar. Met ingang van 2016 wordt de subsidie aangevraagd door het agrarische

collectief direct bij de Provincie. Deze verstrekt ook de subsidiebeschikking. Het betalingsverzoek wordt jaarlijks ingediend bij RVO.
Voor het verkrijgen van subsidie agrarisch natuurbeheer is een samenhangende gebiedsaanvraag vereist. Deze komt in nauwe afstemming met gebiedspartners tot stand. En is een samenhangend ecologisch effectief en economisch efficiënt plan van een agrarisch collectief, voor het uitvoeren van agrarisch natuur- en landschapsbeheer in een bepaald gebied. Het aanvragen van subsidie voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer door een individuele agrariër is dus niet (meer) mogelijk. Per gebied kan één collectief een aanvraag doen. De eisen die gesteld worden aan de gebiedsaanvraag staan in de subsidieverordening.

In Zeeland bestaat één agrarisch collectief, Poldernatuur Zeeland, dat namens de agrariërs in Zeeland de gebiedsaanvraag opstelt en de subsidie aanvraagt. Stichting Landschapsbeheer Zeeland is adviseur agrarisch natuurbeheer en coördinator landschapsbeheer en is ook nauw betrokken bij het Collectief.

Het gebiedsplan van het agrarisch collectief wordt door de Provincie beoordeeld op effectiviteit uit het oogpunt van ecologie (internationale soorten) en efficiëntie (maximaliseren van het natuurresultaat en synergie met andere opgaven in het landelijke gebied). Bij efficiëntie gaat het om het bereiken van win-win-effecten door het op slimme wijze koppelen van verschillende doelen, maatregelen en budgetten. Met name de koppelingen van natuurbeheermaatregelen met vergroening, ecologisch waterbeheer en recreatief product verdienen daarbij de aandacht.

5.4 Subsidie functieverandering en investering SKNL

Subsidie functieverandering SKNL kan worden aangevraagd door eigenaren of erfpachters van terreinen die in het Natuurbeheerplan Zeeland zijn begrensd als nieuwe natuur en die op de subsidiekaart SKNL als subsidiabel voor functieverandering staan vermeld. Subsidie functieverandering kan het hele jaar bij de Provincie worden aangevraagd. De aanvraag dient vergezeld te gaan van een investeringsplan. De subsidie functieverandering wordt door de Provincie vastgesteld op grond van recente taxatie en waardevermindering en in de beschikking vermeld. De beschikking is definitief nadat de functieverandering is vastgelegd in een kwalitatieve verplichting bij de notaris.

De subsidie investering nieuwe natuur kan eveneens worden aangevraagd door eigenaren of erfpachters van terreinen die in het Natuurbeheerplan Zeeland zijn begrensd als nieuwe natuur en die op de subsidiekaart SKNL als subsidiabel voor investering nieuwe natuur vermeld staan. Bij de aanvraag dient een investeringsplan met begroting te worden gevoegd. De subsidie investering nieuwe natuur bedraagt maximaal 9.000 € per ha. 95% van de subsidiabele kosten wordt vergoed. De beschikking heeft een looptijd van doorgaans 2 jaar. Betalingsverzoeken dienen vergezeld te gaan van facturen.

De subsidie investering herstelmaatregelen kan eveneens worden aangevraagd door eigenaren of erfpachters van terreinen die in het Natuurbeheerplan Zeeland zijn begrensd als nieuwe natuur en die

op de subsidiekaart SKNL als subsidiabel voor natuurherstel SKNL vermeld staan. Bij de aanvraag dient een investeringsprogramma of een investeringsplan met begroting te worden gevoegd. De subsidie investering herstelmaatregelen SKNL omvat maximaal 95% van de kosten. De beschikking heeft een looptijd van doorgaans 2 jaar voor projecten tot 6 jaar voor programma's. Betalingsverzoeken dienen vergezeld te gaan van facturen.

5.5 Organisatie en financiën

Organisatie
De volgende organisaties spelen een rol bij de uitvoering van het natuurbeleid:

BIJ12
Gemeenschappelijke service van de twaalf provincies voor de coördinatie van onder andere de SNL. BIJ12 beheert het Portaal natuur en landschap en IMNA. BIJ12 initieert en begeleidt ontwikkelingen/projecten rond SNL zoals ANB2016, regelingswijzigingen, openstellingen, interprovinciale afstemming op beleidsmatig en financieel gebied.

Certificeringscommissie
Onafhankelijke commissie, ingesteld door de twaalf provincies, voor het verlenen van en toezicht houden op de certificering SNL

Planbureau voor de leefomgeving (PBL)
Rijksdienst voor evaluatie van het rijks- en provinciale beleid voor de leefomgeving. Het PBL rapporteert onder andere aan het rijk inzake de realisatie van het decentralisatieakkoord.

Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO)
Met ingang van 2014 de opvolger van de Dienst Regelingen. Voert namens de provincies de SNL regelingen uit. Met ingang van 2014 alleen nog de SVNL agrarisch en aflopende oude beschikkingen.

Stichting Collectief Agrarisch Natuurbeheer Nederland SCAN
Landelijke Stichting die namens de koepelorganisaties de invoering van het nieuwe agrarisch natuur- en landschapsbeheer in 2016 voorbereidt.

Terreinbeherende organisaties
De drie grote terreinbeherende organisaties in Zeeland, te weten Staatsbosbeheer (SBB), Vereniging Natuurmonumenten (NM) en de Stichting Het Zeeuwse Landschap zijn als zodanig erkend door Rijk en Provincie en leggen zich van oudsher specifiek toe op het beheren van natuurgebieden. Zij zetten hun deskundigheid tevens in voor gebiedsprocessen en advisering. De terreinbeheerders treden op als gecertificeerde beheerders via (op termijn) een uitvoeringsovereenkomst met de Provincie. De gebieden met SNL beheer door terreinbeherende organisaties zijn weergegeven op kaart 8.6.

Particuliere natuurbeheerders
Steeds meer particuliere eigenaren van natuurgebied kiezen ervoor hun eigen natuurgebied zelf te beheren. Zij werken daarbij vaak samen met de Unie van Bosgroepen en/of Zeeuws particulier Grondbezit. De gebieden met SNL particulier natuurbeheer zijn weergegeven op kaart 8.6.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ)
Onafhankelijke stichting die zich inzet voor het beheer van het platteland, met name buiten de natuurgebieden. SLZ treedt onder andere op als adviseur van het agrarisch Collectief voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Agrarische natuurbeheerders
De agrarische natuurbeheerders verzorgen het beheer van de begrensde beheergebieden. Zij zijn verantwoordelijk voor het behoud van de natuurwaarden op de beheerde terreinen, zoals akkervogelranden- en weidevogelgebieden, bloemdijken en landschapselementen. Zij werken samen met de agrarische natuurvereniging in de betreffende regio en, vanaf 2016, met het agrarisch Collectief Poldernatuur Zeeland.

Agrarische natuurverenigingen (ANV's)
Binnen de Zeeuwse regio's zijn de ANV's het aanspreekpunt voor de agrarische natuurbeheerders ter plaatse. De ANV's treden op als regiocoördinatoren binnen het agrarisch collectief. Ook wordt steeds meer samengewerkt met andere organisaties zoals terreinbeheerders, waterschap, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en gemeenten. De werkgebieden van de Zeeuwse ANV's is weergegeven op kaart 8.7.

Gemeenten
De gemeente zorgt voor de planologische inpassing van gerealiseerde natuurgebieden en vertegenwoordigt als direct betrokken overheid tijdens het hele proces met name ook de belangen van de lokale bevolking. Daarnaast hebben sommige gemeenten natuurgebieden onder de SNL in beheer.

Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte
Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van alle organisaties voor het landelijke gebied en adviseert het college van GS in beleidszaken voor het landelijk gebied.

Waterschap Scheldestromen
Het Waterschap heeft de zorg voor het oppervlaktewater en natuurvriendelijke oevers en werkt daarbij nauw samen met agrariërs en (particuliere) natuurbeheerders.

5.6 Financiën

De kosten van de uitvoering SVNL in Zeeland bedragen circa € 8 miljoen per jaar. Daarvan is ca. € 6,5 miljoen bestemd voor beheer van natuurgebieden. De financiële dekking komt in hoge mate uit de provinciale begroting en in beperkte mate uit externe budgetten. De Provincie richt zich op het decentralisatie-akkoord en de daarmee samenhangende financiële afspraken tussen rijk en provincies.

Op grond van het decentralisatieakkoord Natuur en platteland en natuurpact (Jansen 2) is voor Zeeland op jaarbasis ca. € 1,6 miljoen beschikbaar voor agrarisch natuurbeheer, waarvan 50% europese subsidie POP3. Vooralsnog is dit het maximale jaarbudget wat beschikbaar is voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer en waaruit zowel de beheer kosten als de organisatiekosten en de beheermonitoring dienen te worden gedekt.

6. Meer informatie

6.1 Nuttige adressen en websites

- **Collectief Poldernatuur Zeeland**
  Provinciaal informatiepunt en gebiedscoördinatie SNL voor agrarisch natuurbeheer Zeeland
  p/a ZLTO, Postbus 46, 4460 BA Goes
  Voorzitter: R. van 't Westeinde, Lageweg 10, 4443 RE, Nisse, 0113 - 649362, 06 - 53874337, m.a.van.t.westeinde@planet.nl
  Projectleider: W.C.J., Dieleman, Wico, Noordlangeweg 42-B, 4486 PR, Colijnsplaat, 06 - 50528480, wico.dieleman@zlto.nl

- **Agrarische Natuurverenigingen Zeeland**
  Akkerleven, A., Ebbens, Albert, Veerweg 42b, 4493 AT, Kamperland, 0113-695253, 06 - 51346150, aebbens@zeelandnet.nl
  ANV Goes, J., Smallegange, Johan, Nazareth 61, 4471 PM, Wolphaartsdijk, +31 113581339, 06 - 36202529, smallegang@zeelandnet.nl
  ANV Groene Oogst, C., Dees, Cees, Axelsestraat 120, 4543 RN, Zaamslag, 0115 - 431861, 06 - 25485275, C.A.Dees@planet.nl
  ANV Oost Zuid-Beveland, L., Jansen, Haaimeet 19, 4423 AG, Schore, 0113 - 342628, 06-22915893, ekoz@zeelandnet.nl
  Bloeiend West Zeeuwsch-Vlaanderen, R., Hoeymakers, Ria, Braamdijk 21, 4525 LG, Retranchement, 0117 - 420400, wijnhoey@comveeweb.nl
  Milieucoöperatie Zak van Zuid-Beveland, R., van 't , Westeinde, Rinus, Lageweg 10, 4443 RE, Nisse, 0113 - 649362, 06 - 53874337, m.a.van.t.westeinde@planet.nl
  Natuurlijk Walcheren!, M., den, Hollander, Mart, Zwanenburgseweg 6, 4356 RR, Oostkapelle, 0118 - 594296, 06 - 20596622, mdenhollander6@telfort.nl
  SANELT, H. Akkerman, Hans, Kleine Dijk 2, 4697 RD, Sint-Annaland, 0166 - 652377, 06 - 48269056, hansakkermans@hotmail.com
  ZLTO Zeeland, W.C.J., Dieleman, Wico, Noordlangeweg 42-B, 4486 PR, Colijnsplaat, 06 - 50528480, wico.dieleman@zlto.nl
  Zonnestraal, P., de, Koeijer, Peter, Prov. straatweg 7, 4318 AS, Brouwershaven, 0111 - 691381, 06 - 29520280, peter.de.koeijer@zlto.nl

- **Provincie Zeeland**
  Postbus 6001, 4330 LA Middelburg, www.zeeland.nl
  Contactpersonen: Piet van der Reest (Natuurbeheerplan, SNL, natuurbeheer algemeen), 0118 - 631730, pj.vd.reest@zeeland.nl
  Wilma Maljaars (agrarisch natuurbeheer), 0118 - 631726, w.maljaars@zeeland.nl
  Marco van Antwerpen (Natuurbeheerplan, particulier natuurbeheer), 0118 - 631716, mvant@zeeland.nl
  Marianne Lundahl (SNL natuurbeheer en ontwikkeling), 0118 - 6311076, m.lundahl@zeeland.nl

- **Zeeuws Particulier Grondbezit (ZPG)**
  ing. M.N.J.C. Almkerk
  p/a Meestoofweg 6, 4475 AR, Wilhelminadorp of :
  Postbus 38, 4286 ZG
  (PCGR adres), zpg@grondbezit.nl, www.grondbezit.nl

- **Bosgroep Zuid Nederland**
  Postbus 106, 5660 AC Geldrop
  040 - 2066360 / f 040 - 2066361
  zuidnederland@bosgroepen.nl / www.bosgroepen.nl

- **SBNL**
  Maarsbergseweg 53 a, 3956 KV Leersum
  0318 - 578357
  info@sbnl.nl / www.sbnl.nl

- **Staatsbosbeheer**
  Hart van Brabantlaan 16, 5038 JL Tilburg
  Postbus 330, 5000 AH Tilburg
  www.staatsbosbeheer.nl

- **Stichting Collectieven Agrarisch Natuurbeheer (SCAN)**
  E-mail info@scan-collectieven.nl
  Postbus 186, 9200 AD, Drachten
  info@scan-collectieven.nl / www.scan-collectieven.nl

- **Stichting Landschapsbeheer Zeeland**
  Ravelijn de Groene Jager 5
  4461 DJ Goes
  0113 - 230936
  info@slz.landschapsbeheer.nl / www.landschapsbeheerzeeland.nl

- **Stichting Het Zeeuwse Landschap**
  Postbus 25, 4450 AA Heinkenszand
  0113 - 569110
  info@hetzeeuwselandschap.nl / www.hetzeeuwselandschap.nl

- **Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE)**
  Princenhof Park 9
  3972 NG Driebergen
  info@vbne.nl / www.vbne.nl

- **Vereniging Natuurmonumenten**
  Regiokantoor Zuid-Holland en Zeeland
  Postbus 29198
  3001 GD Rotterdam
  010 - 2170141
  www.natuurmonumenten.org

- **Ministerie van Economische Zaken**
  Postbus 20401
  2500 EK Den Haag
  070 - 3798911
  www.ondernemersplein.nl

- **Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)**
  Vestiging Den Haag
  Postbus 93144
  2509 AC Den Haag
  088 - 0424242
  www.rvo.nl

- **BIJ12**
  Leidseveer 2
  3511 SB Utrecht
  085 - 486 22 22
  www.bij12.nl

6.2 Geoweb

Alle provinciale kaarten behorend bij het Natuurbeheerplan 2016 zijn te raadplegen op het Geoloket van provincie Zeeland:
http://zldgwb.zeeland.nl/gw411sl/?Viewer=NatuurLandschap

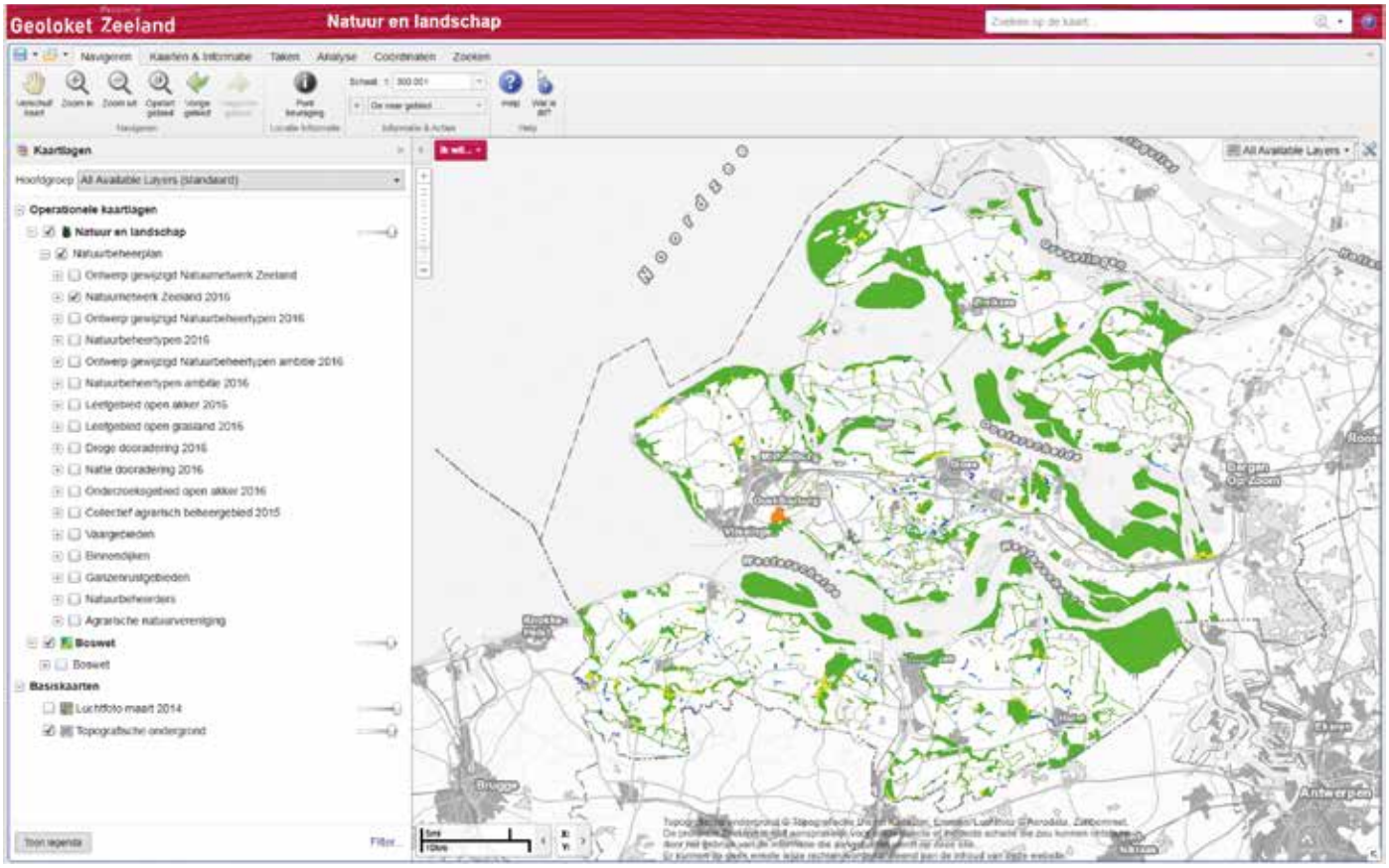

Afbeelding 2 Startpagina Geoloket provincie Zeeland

6.3 Portaal Natuur en landschap

De in dit Natuurbeheerplan genoemde subsidiebepalingen en subsidiebedragen zijn aan verandering onderhevig. Voor actuele gegevens kan men de provinciale website **www.zeeland.nl** en het Portaal Natuur en Landschap **www.portaalnatuurenlandschap.nl** raadplegen.

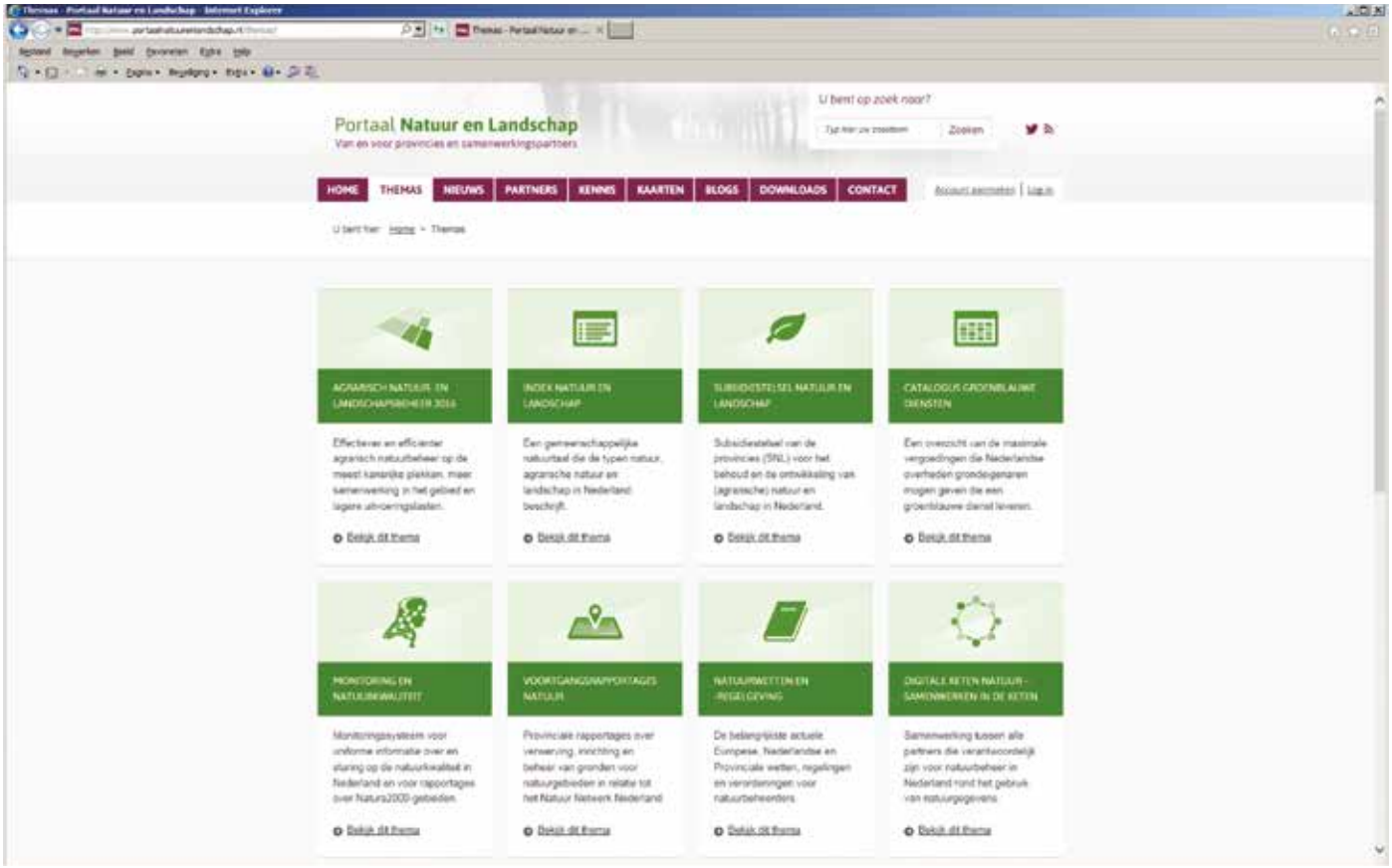

Afbeelding 3 Startpagina Portaal natuur en landschap

7. Bijlagen

Bijlage 7.1 Beheertypen Natuur en landschap voor Zeeland

Natuurbeheertypen	Landschapsbeheertypen
Beheertype N01.01: Zee en wad Beheertype N01.02: Duin- en kwelderlandschap Beheertype N01.03: Rivier- en moeraslandschap Beheertype N04.02: Zoete plas Beheertype N04.03: Brakwater Beheertype N04.04: Afgesloten zeearm Beheertype N05.01: Moeras Beheertype N05.02: Gemaaid rietland Beheertype N06.01: Veenmosrietland en moerasheide Beheertype N08.01: Strand en embryonaal duin Beheertype N08.02: Open duin Beheertype N08.03: Vochtige duinvallei Beheertype N09.01: Schor of kwelder Beheertype N10.01: Nat schraalland Beheertype N10.02: Vochtig hooiland Beheertype N11.01: Droog schraalgrasland Beheertype N12.01: Bloemdijk Beheertype N12.02: Kruiden- en faunarijk grasland Beheertype N12.03: Glanshaverhooiland Beheertype N12.04: Zilt- en overstromingsgrasland Beheertype N12.05: Kruiden- en faunarijke akker Beheertype N12.06: Ruigteveld Beheertype N13.01: Vochtig weidevogelgrasland Beheertype N13.02: Wintergastenweide Beheertype N14.03: Haagbeuken-en essenbos Beheertype N15.01: Duinbos Beheertype N15.02: Dennen-, eiken -en beukenbos Beheertype N16.01: Droog bos met productie Beheertype N16.02: Vochtig bos met productie Beheertype N17.01: Vochtig hakhout en middenbos Beheertype N17.03: Park-en stinzenbos Beheertype N17.04: Eendenkooi Beheertype N00.01: Nog om te vormen naar natuur	Beheertype L01.01: Poel en klein historisch water Beheertype L01.02: Houtwal en houtsingel Beheertype L01.03: Elzensingel Beheertype L01.04: Bossingel en bosje Beheertype L01.05: Knip-of scheerheg Beheertype L01.06: Struweelhaag Beheertype L01.07: Laan Beheertype L01.08: Knotboom Beheertype L01.09: Hoogstamboomgaard Beheertype L01.10: Struweelrand Beheertype L01.11: Hakhoutbosje Beheertype L01.12: Griendje Beheertype L01.13: Bomenrij en solitaire boom Beheertype L01.14: Rietzoom en klein rietperceel Zie voor de beschrijving van de natuurbeheertypen en landschapsbeheertypen de index natuur en de index landschap op het Portaal Natuur en landschap. De index Natuur en landschap is te raadplegen op **www.portaalnatuurenlandschap.nl** onder het thema 'Index Natuur en Landschap'.

Tabel 9 Beheertypen natuur en landschap voor Zeeland

Bijlage 7.2 Koppeltabel natuurbeheertypen – habitattypen

Systeem	Habitattype		Natuurbeheertype	
Getijdegebied	H1110_B	Permanent overstroomde zandbanken (Noordzee-kustzone)	N01.01	Zee en wad
	H1130	Estuaria	N01.01	Zee en wad
	H1140_A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	N01.01	Zee en wad
	H1140_B	Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)	N01.01	Zee en wad
	H1160	Grote baaien	N01.01	Zee en wad
	H1310_A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H1310_A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	N09.01	Schor of kwelder
	H1310_B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H1310_B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	N09.01	Schor of kwelder
	H1320	Slijkgrasvelden	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H1320	Slijkgrasvelden	N09.01	Schor of kwelder
	H1330_A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H1330_A	Schorren en zilte graslanden, buitendijks	N09.01	Schor of kwelder
	H1330_B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	N12.04	Zilt - en overstromingsgrasland
Duinen	H2110	Embryonale duinen	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2110	Embryonale duinen	N08.01	Strand en embryonaal duin
	H2120	Witte duinen	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2120	Witte duinen	N08.02	Open duin
	H2130_A	Grijze duinen (kalkrijk)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2130_A	Grijze duinen (kalkrijk)	N08.02	Open duin
	H2130_B	Grijze duinen (kalkarm)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2130_B	Grijze duinen (kalkarm)	N08.02	Open duin
	H2130_C	Grijze duinen (heischraal)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2130_C	Grijze duinen (heischraal)	N08.02	Open duin
	H2150	Duinheide met struikhei	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2150	Duinheiden met struikhei	N08.04	Duinheide
	H2160	Duindoornstruwelen	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2160	Duindoornstruwelen	N08.02	Open duin
	H2160	Duindoornstruwelen	N15.01	Duinbos
	H2170	Kruipwilgstruwelen	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2170	Kruipwilgstruwelen	N08.02	Open duin
	H2170	Kruipwilgstruwelen	N08.03	Vochtige duinvallei
	H2180_A	Duinbossen (droog)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2180_A	Duinbossen (droog)	N15.01	Duinbos
	H2180_B	Duinbossen (vochtig)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2180_B	Duinbossen (vochtig)	N15.01	Duinbos
	H2180_C	Duinbossen (binnenduinrand)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2180_C	Duinbossen (binnenduinrand)	N15.01	Duinbos
	H2190_A	Vochtige duinvalleien (open water)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2190_A	Vochtige duinvalleien (open water)	N04.02	Zoete plas
	H2190_A	Vochtige duinvalleien (open water)	N08.03	Vochtige duinvallei
	H2190_B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2190_B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	N08.03	Vochtige duinvallei
	H2190_C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2190_C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	N08.03	Vochtige duinvallei
	H2190_D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2190_D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	N08.03	Vochtige duinvallei
	H6410	Blauwgraslanden	N10.01	Nat schraalland
Moerassen	H6430_B	Ruigten enzomen (harig wilgenroosje)	N01.03	Rivier- en moeraslandschap
	H6430_B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	N05.01	Moeras
	H6430_B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	N12.06	Ruigteveld
	H6430_B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	N14.02	Hoog- en laagveenbos
Veengebieden	H7140_B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	N01.03	Rivier- en moeraslandschap
	H7140_B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	N06.01	Veenmosrietland en moerasheide
	H7210	Galigaanmoerassen	N05.01	Moeras
Bossen	H91E0_A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	N01.03	Rivier- en moeraslandschap
	H91E0_A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	N14.01	Rivier- en beekbegeleidend bos

Tabel 10 Koppeltabel natuurbeheertypen – habitattypen

Bijlage 7.3 Agrarische beheertypen (leefgebieden) en beheerpakketten

Agrarische collectieven kunnen een gebiedsaanvraag opstellen op basis van het Provinciale Natuurbeheerplan. De provincies kunnen vervolgens een subsidiebeschikking voor de uitvoering ervan afgeven.

De volgende documenten kunnen hierbij als hulpmiddelen worden gebruikt.

- **Criteria voor agrarische leefgebieden en beheertypen**. Beschrijving van de vier leefgebieden van het ANLB2016 door Th.C.P. Melman, e.a. Alterra, 2014. Het rapport bevat een uitgebreide, landelijke beschrijving van de vier leefgebieden voor het agrarisch natuurbeheer: Open grasland, open akker, droge dooradering en natte dooradering. Per leefgebied zijn beschreven: samenstelling van het landschap, begroeiingstypen, landschapselementen, internationale soorten en hun terreinkeuze en elementen waarvan zij afhankelijk zijn.
  Zie verder: **http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/assets/Advies-Criteria-voor-agrarische-leefgebieden-en-beheertypen-def.pdf**

- **Catalogus Groene en Blauwe Diensten (CGBD)** is het document dat door de EU wordt beoordeeld als controle- en verificatiedocument voor de besteding van POP3 gelden en waarop vervolgens de uitvoering van het beheer wordt gecontroleerd. In de CGBD staan alle beheeractiviteiten beschreven waarmee wij in Nederland onze (agrarische) natuurdoelen willen gaan bereiken. Ook staat er in wat er maximaal betaald mag worden aan een collectief of een particulier die deze activiteiten uitvoert (staatssteun). Voor de gevallen waarin inkomstenderving aan de orde is, geeft de CGBD een voorgeschreven berekeningswijze waarmee uitgerekend kan worden wat de maximale vergoeding kan zijn voor gederfde inkomsten.
  Zie verder: **http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/catalogus-groenblauwe-diensten/overzicht/**

- **Handleiding Maatwerkpakketten** is een beschrijving van de procedure om nieuwe pakketten toe te voegen aan of te wijzigen in het Overzicht Beheerpakketten ANLb 2016. Aangezien de afspraak is dat collectieven vooral gebruik (gaan) maken van de pakketten uit het Overzicht, zal ieder nieuw pakket de beschreven procedure moeten doorlopen. Als het nieuwe pakket voldoet aan in de handleiding gestelde criteria, komt het in het overzicht en kan vervolgens elk collectief er gebruik van maken als het functioneel in het beheergebied kan worden ingezet.
  Zie verder: **http://scan-collectieven.nl/system/files/documenten/2014-10-16_handleiding_maatwerkpakketten_concept.pdf**

- **Soortenfiches** vormen een verzameldocument met per soort specifieke leefgebiedeninformatie met inrichting- en beheermaatregelen. Deze informatie is bedoeld om de collectieven te helpen bij het onderbouwen van hun gebiedsaanvragen als men kiest voor inspanningen voor specifieke doelsoorten. Het zijn habitat/soortgegevens op basis van de beste wetenschappelijke inzichten die beschikbaar zijn. Het zijn niet altijd harde criteria maar vaak aandachtspunten voor inrichting en beheer van de individuele soort.
  Zie verder: **http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/vernieuwd-stelsel-agrarisch-natuurbeheer/nieuws/soortenfiches-definitief/**

- **Tabel Doelsoorten en Pakketten** is net als de Soortenfiches bedoeld als een hulpmiddel voor de collectieven en de Provincies om tot een zo goed mogelijke gebiedsofferte en beoordeling ervan te komen. Anders dan de Soortenfiches, geeft de Tabel een concreet advies per soort van welke pakketten uit het Overzicht het beste gebruik gemaakt kan worden voor het beheer van deze soort.
  Zie verder: **http://scan-collectieven.nl/nieuws/koppeling-doelsoorten-en-beheerpakketten-een-tabel**

- **Overzicht Beheerpakketten ANLb 2016**. Dit is een hulpmiddel voor collectieven om snel inzicht te krijgen in welke beheerpakketten er beschikbaar zijn in het kader van SNL. Het overzicht heeft geen officiële status. Het Overzicht is bedoeld als brede landelijke standaard op basis waarvan het agrarisch natuurbeheer, dat gericht is op instandhouding van internationale doelsoorten, effectief en flexibel uitgevoerd kan worden. De beheerpakketten zijn opgebouwd uit één of meerdere beheeractiviteiten uit de CGBD, een afbakening, meestal enkele aanvullende beheervoorschriften, en vaak enkele varianten. Het Overzicht is tot stand gekomen na overleg tussen de collectieven (vertegenwoordigd door SCAN), de provincies (vertegenwoordigd door BIJ12) en enkele andere betrokken organisaties, zoals de DLG, Landschappen.nl, en de soortenorganisaties.
  Zie verder: **http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/assets/2015-05-01_overzicht_beheerpakketten_agrarisch_natuurbeheer_anlb_2016_versie_1.4.pdf**

Tabel 11 Overzicht beheerpakketten en –varianten ANLb2016 ((versie januari 2015)

1 Grasland met rustperiode
a rust van 1 april tot 1 juni
b rust van 1 april tot 8 juni
c rust van 1 april tot 15 juni
d rust van 1 april tot 22 juni
e rust van 1 april tot 1 juli
f rust van 1 april tot 8 juli
g rust van 1 april tot 15 juli
h rust van 1 april tot 22 juli
i rust van 1 april tot 1 augustus
j rust van 1 april tot 8 augustus
k rust van 1 april tot 15 augustus
l rust van 1 mei tot 15 juni, voorweiden
m rust van 8 mei tot 22 juni, voorweiden
n rust van 1 april tot 1 september
o rust van 1 april tot 15 september
p rust van 1 april tot 1 oktober

2 Kuikenvelden
a rust 1 april - 1 augustus, 2 weken
b rust 1 april - 1 augustus, 3 weken
c rust 1 april - 1 augustus, 4 weken
d rust 1 april - 1 augustus, 5 weken
e rust 1 april - 1 augustus, 6 weken

3 Plas-dras
a 15 februari - 15 april
b 15 februari - 15 mei
c 15 februari - 15 juni
d 15 februari - 1 augustus
e 15 februari - 15 april, greppels
f 15 februari - 15 mei, greppels
g 15 februari - 15 juni, greppels
h 15 februari - 1 augustus, greppels
i 1 mei - 15 augustus, 3 weken, greppels

(vervolg) **Tabel 11** Overzicht beheerpakketten en –varianten ANLb2016 (versie januari 2015)

j 1 mei - 15 augustus, 1 maand, greppels
k 1 mei - 15 augustus, 6 weken, greppels
l 1 mei - 15 augustus, 2 maand, greppels
m 15 februari - 1 oktober
n 1 november - 31 januari, 2 weken

4 Legselbeheer
a legselbeheer op bouwland en grasland
b rustperiode op bouwland

5 Kruidenrijk grasland
a 1 april - 15 juni
b 1 april - 22 juni
c 1 april - 1 juli
d 1 april - 8 juli
e 1 april - 15 juli
f 1 april - 22 juli
g 1 april - 1 augustus
h rand, klasse A
i rand, klasse B
j 1 april - 15 september
k 1 april - 15 oktober

6 Extensief beweid grasland
a 1 - 1,5 GVE / ha, 1 april - 15 juni
b max 0,5 GVE / ha, 1 april - 15 oktober
c 1 - 3 GVE / ha, 1 april - 15 juni

7 Ruige mest
a ruige mest

8 Hoog waterpeil
a verhoging 20 cm
b verhoging 30 cm
c verhoging 40 cm

9 Poel en klein historisch water
a kleine poel, 75 - 100 % schonen
b grote poel, 75 - 100 % schonen
c kleine poel, maximaal 75 % schonen
d grote poel, maximaal 75 % schonen

10 Natuurvriendelijke oever
a natuurvriendelijke oever
b natuurvriendelijke oever met schapen

11 Rietzoom en klein rietperceel
a smalle rietzoom
b brede rietzoom en rietperceel

12 Duurzaam slootbeheer
a baggeren met de baggerpomp
b ecologisch slootschonen
c ecologisch slootschonen krabbescheer

13 Botanisch grasland
a botanisch weiland
b botanisch hooiland
c botanische weiderand
d botanische hooilandrand

14 Stoppelland
a winterstoppel

15 Wintervoedselakker
a wintervoedselakker

16 Vogelakker
a vogelakker

17 Bouwland voor hamsters
a bouwland voor hamsters
b graanperceel voor hamsters

18 Kruidenrijke akker
a 3 van de 6 jaar graan
b 4 van de 6 jaar graan
c 5 van de 6 jaar graan

19 Kruidenrijke akkerrand
a 3 m breed
b 6 m breed
c 9 m breed
d 12 m breed
e 15 m breed
f 18 m breed

20 Lijnvormige beplantingen met bomen
a cyclus 3 jaar
b cyclus 6 jaar
c cyclus 9 jaar
d cyclus 12 jaar
e cyclus 15 jaar
f cyclus 18 jaar
g cyclus 21 jaar
h cyclus 25 jaar

21 Holle weg en graft
a holle weg en graft

22 Knip- en scheerheg
a jaarlijks knippen / scheren
b eenmaal per 2 / 3 jaar knippen / scheren

23 Struweelhaag
a cyclus 5 - 7 jaar
b cyclus > 12 jaar

24 Struweelrand
a struweelrand

25 Solitaire boom
a stamdikte < 20 cm
b stamdikte 20 – 60 cm
c stamdikte > 60 cm

26 Half- en hoogstamboomgaard
a hoogstamboomgaard
b halfstamboomgaard

27 Hakhoutbosje
a droog hakhout
b vochtig hakhout

28 Griendje
a griendje

29 Bosje
a bosje

30 Nestgelegenheid Zwarte Stern
a nestgelegenheid Zwarte Stern

31 Insectenrijk grasland
a basis
b plus

32 Insectenrijke graslandrand
a insectenrijke graslandrand

33 Foerageerrand Bever
a foerageerrand bever

34 Leibomen bij historische boerderijen
a leibomen bij historische boerderijen

35 Schurvelingen en zandwallen
a schurvelingen en zandwallen

Bijlage 7.4 Werkwijze begrenzing agrarische leefgebieden

Achtergrond

Naar aanleiding van het natuurpact van september 2013 werken rijk en provincies, samen met de organisaties voor beheer en onderzoek van natuur en landelijk gebied, aan de invoering van een nieuw subsidiestelsel voor het agrarisch natuurbeheer. Dat stelsel zal in 2016 worden ingevoerd.
In het Natuurpact hebben rijk, provincies en manifestpartijen afgesproken dat het agrarisch natuurbeheer effectiever en efficiënter zal worden georganiseerd. De effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer zal worden afgemeten aan het behoud en herstel van internationale soorten in het landelijke gebied. Het agrarisch natuurbeheer zal worden geconcentreerd in kansrijke gebieden voor deze soorten, zoals onder andere beschreven in Sierdsema, 2013 – Kansrijke gebieden voor agrarisch natuurbeheer voor soorten met een ongunstige staat van instandhouding SOVON 2013/65. De kansrijke gebieden dienen door de provincies te worden begrensd in het Natuurbeheerplan.

Onder internationale soorten worden hierbij verstaan de soorten met een ongunstige staat van instandhouding volgens de zesjaarlijkse rapportages van Nederland aan de Europese Commissie.
(Ministerie van LNV, juni 2006. Natura 2000 doelendocument; Ministerie EZ, 2013. EU rapportage).
Op basis van een rapport van Alterra (Melman e.a., 2013 Agrarisch natuurbeheer potenties buiten de Ecologische Hoofdstructuur) en verschillende deskundigenbijeenkomsten in het landelijke traject ANB2016 in interprovinciaal verband, is nagegaan welke internationale soorten kunnen worden geadresseerd met agrarisch natuurbeheer en welke provincies voor de diverse soorten van belang zijn. De internationale soorten in het agrarisch gebied waarvoor Zeeland van belang is, zijn weergegeven in onderstaande tabellen 12 en 13.

Voor het begrenzen van de kansrijke gebieden in Zeeland is gebruik gemaakt van actuele verpreidingsgegevens van: SOVON (vogels), Stichting Landschapsbeheer Zeeland (amfibieën, steenuil, zoogdieren), Delta Project Management (kustvogels), waarneming.nl (patrijs), patrijzenproject/ANV's, natuurbeheerders (boomkikker, broedvogels), Werkgroep soortenbeleid Zeeland.

Tabel 12
Streefbeeld open akker met relevante vogelsoorten

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
akker	Akkervogels besloten	ringmus
	Akkervogels besloten	patrijs
	Akkervogels open	grauwe gors
	Akkervogels open	gele kwikstaart
	Akkervogels open	graspieper
	Akkervogels open	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend zangvogel	geelgors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	patrijs
	Akkervogels overwinterend zangvogel	graspieper
	Akkervogels overwinterend zangvogel	grauwe gors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	gele kwikstaart
	Akkervogels overwinterend zangvogel	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend roofvogel	blauwe kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	bruine kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	velduil
	Ganzen overwinterend	rotgans
	Ganzen overwinterend	kleine zwaan
	Kustbroedvogels kale grond	bontbekplevier
	Kustbroedvogels kale grond	kluut
	Kustvogels overwinterend HVP	scholekster
	Kustvogels overwinterend HVP	tureluur
	Kustvogels overwinterend HVP	zuidelijke bonte strandloper

Tabel 13
Leefgebied open grasland met relevante vogelsoorten

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
grasland	Weidevogels	kievit
	Weidevogels	slobeend
	Weidevogels	scholekster
	Weidevogels	tureluur
	Weidevogels overwinterend	goudplevier
	Weidevogels overwinterend	kievit

De soorten zijn gegroepeerd naargelang het type agrarisch leefgebied waarin ze voorkomen: open akker, open grasland, droge dooradering en natte dooradering. De kansrijke gebieden voor broedvogels zijn ontleend aan het onderzoek van SOVON (Vergeer et al., 2013). Daarbij is niet alleen gekeken naar het actuele voorkomen van de betreffende soorten maar ook naar de samenstelling van het landschap. De kansrijke gebieden voor de overige soorten zijn ontleend aan de actuele verspreiding.

De gedachte achter de leefgebiedenbenadering is dat een geconcentreerde inzet van beheermiddelen op de beste (lees: minst slechte) gebieden een beter perspectief biedt op het behoud van de populaties dan een diffuse inzet van beheermiddelen verspreid over een groot landbouwareaal. Inzet van beheermiddelen in gebieden waar de doelsoorten al nagenoeg verdwenen zijn wordt zinloos beschouwd. Daar staat tegenover dat een herstel van populaties in de leefgebieden er op termijn voor kan gaan zorgen dat de 'lege gebieden' weer bevolkt gaan worden. Bijkomend voordeel is dat door middel van de leefgebiedenbenadering de effectiviteit van het beheer beter kan worden vastgesteld aangezien hierbij gebieden met en gebieden zonder beheer met elkaar kunnen worden vergeleken

De eerste uitwerking van de leefgebieden agrarisch natuurbeheer heeft plaatsgevonden bij de planwijziging Natuurbeheerplan Zeeland 2014. In dit Natuurbeheerplan wordt de begrenzing verfijnd naar aanleiding van nieuwe informatie, adviezen en inspraakreacties.

Leefgebied open akker

De kansrijke gebieden voor broedende akkervogels in Zeeland zijn ontleend aan het rapport Beleidsmonitoring broedvogels EHS en beheergebieden in Zeeland van SOVON (Vergeer et al., 2013). De kansrijkdom kaarten van de afzonderlijke soorten en van de soortgroepen zijn door SOVON aangeleverd in een formaat dat compatibel is met GIS. De kansrijke gebieden met index van 25% en hoger zijn geselecteerd en omgeven met gebiedslijnen. Alleen kerngebieden groter dan 100 ha en met meerdere akkervogelkernen zijn geselecteerd. Op grond hiervan konden enkele nieuwe kerngebieden worden toegevoegd en enkele oude kerngebieden worden geschrapt.

Tabel 14
Leefgebied droge dooradering met relevante vogel- en zoogdiersoorten

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
droge dooradering	Erfvogels boom en struik	grauwe vliegenvanger
	Erfvogels boom en struik	grote lijster
	Erfvogels boom en struik	ransuil
	Erfvogels boom en struik	zomertortel
	Erfvogels boom en struik	torenvalk
	Erfvogels boom en struik	spotvogel
	Erfvogels boom en struik	steenuil
	Erfvogels boom en struik	groene specht
	Erfvogels boom en struik	kneu
	Erfvogels boom en struik	braamsluiper
	Erfvogels boom en struik	koekoek
	Erfvogels gebouw	kerkuil
	Erfvogels gebouw	witte kwikstaart
	Erfvogels gebouw	boerenzwaluw
	Erfvogels gebouw	huiszwaluw
	Zoogdieren erf gebouw	gewone grootoorvleermuis
	Zoogdieren erf gebouw	laatvlieger

Tabel 15
Leefgebied natte dooradering met relevante diersoorten

Agrarisch leefgebied	Ecologische groep	
natte dooradering	Oevervogels riet	baardman
	Oevervogels riet	bruine kiekendief
	Oevervogels riet	waterhoen
	Oevervogels overwinterend riet	waterhoen
	Oevervogels overwinterend riet	bruine kiekendief
	Oevervogels overwinterend riet	watersnip
	Zoogdieren oever riet	noordse woelmuis
	Zoogdieren oever riet	bunzing
	Amfibieen	kamsalamander
	Amfibieen	boomkikker
	Amfibieën	rugstreeppad

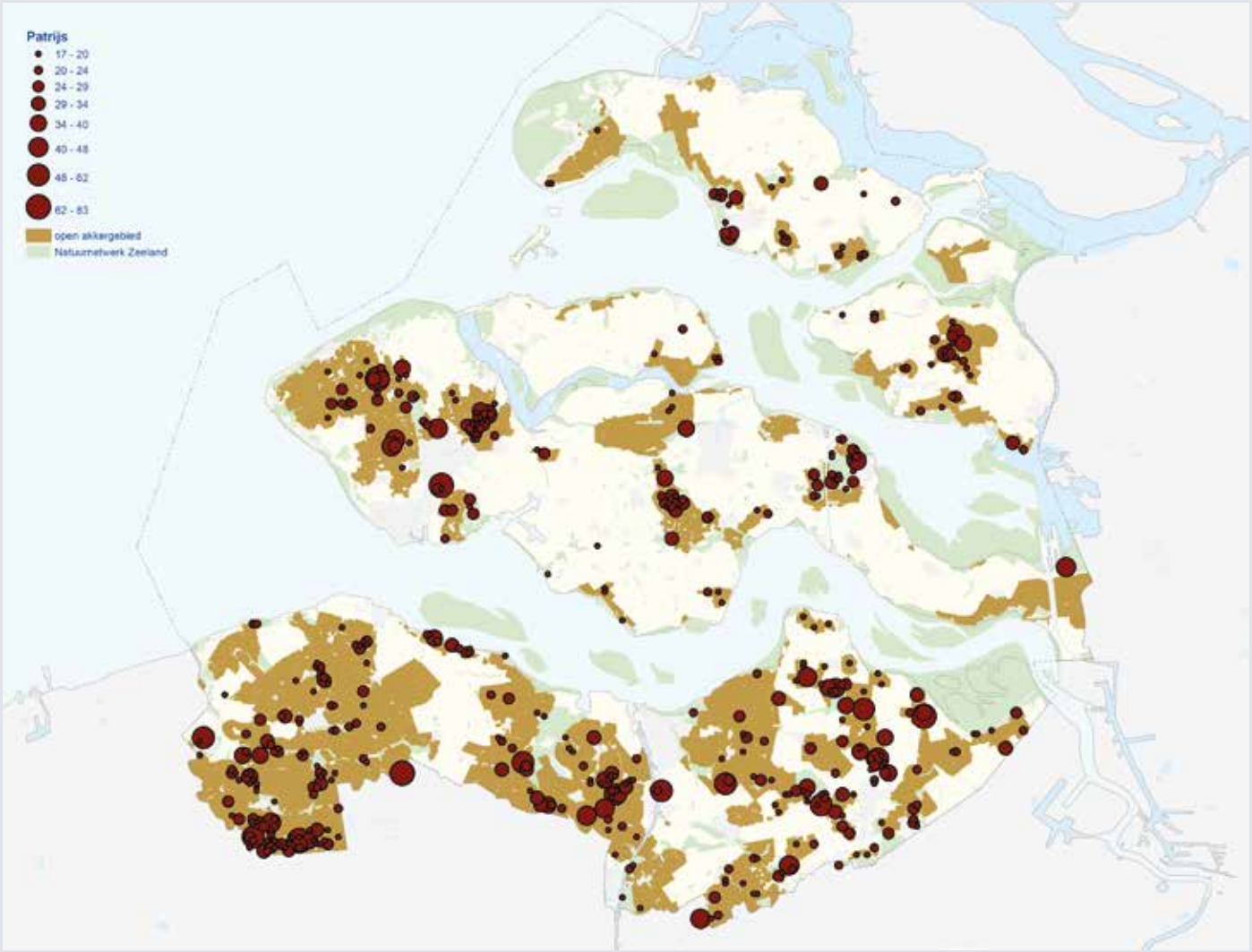

Afbeelding 4 Natuurbeheerplan Zeeland 2016 Leefgebied open akker - kansrijke gebieden voor patrijs

Per kerngebied is vastgesteld of dit gebied zicht leent voor akkervogels van de patrijzen-groep (besloten landschap) en/of de veldleeuwerik-groep (open veld). Dit is de zien op bovenstaande kaarten.
De verspreiding van de overwinterende akkervogels is onvoldoende bekend. De indruk bestaat dat de soorten vooral in de broedbiotopen overwinteren. De kerngebieden voor overwinterende ganzen zijn eerder door de Provincie al begrensd in de Nota Opvangbeheer wintergasten. De overwinterende ganzen maken echter geen deel uit van het programma ANLb2016 en worden hier daarom verder buiten beschouwing gelaten. De binnendijkse broed- en rustgebieden voor kustbroedvogels zijn ontleend aan de inventarisaties van DPM voor het ministerie van I&M. De locaties zijn per stuk afzonderlijk op kaart weergegeven.

Leefgebied open grasland

Op basis van broedvogelinventarisaties door SOVON zijn eerder de leefgebieden voor weidevogelbeheer in Zeeland in kaart gebracht en begrensd in het Natuurbeheerplan Zeeland. Het betreft 6 natuurgebieden, waarvan sommige omringd door agrarisch beheergebied. Bij recente inventarisaties is gebleken dat de weidevogels zich steeds meer in de natuurkernen ophouden en steeds minder op landbouwgrond broeden. De bestaande leefgebieden kunnen worden gehandhaafd. De leefgebieden zijn op kaart aangeduid. Hieraan is de huidige verspreiding van de grutto – als karakteristieke weidevogel – toegevoegd. De

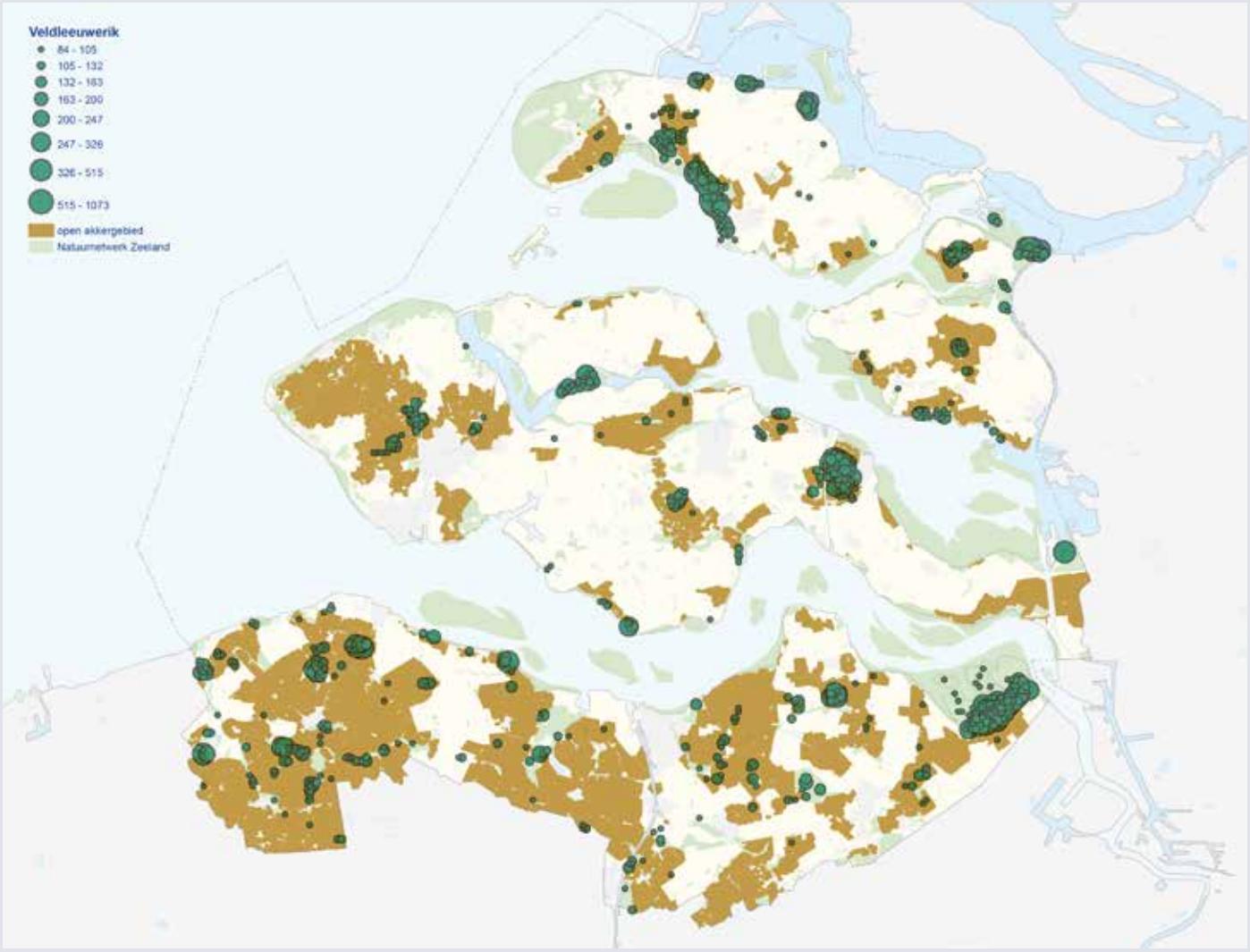

Afbeelding 5 Natuurbeheerplan Zeeland 2016 Leefgebied open akker - kansrijke gebieden voor veldleeuwerik

Afbeelding 6 Natuurbeheerplan Zeeland 2016 Leefgebied open grasland - kansrijke gebieden voor grutto

betreffende gebieden dienen in de praktijk ook als leefgebieden voor de trekkende en overwinterende weidevogels.

Leefgebied droge dooradering

Bij de inventarisaties van SOVON is gebleken dat het platteland van Zeeland een opvallend groot aantal soorten erfvogels van internationale betekenis herbergt. Het betreft soorten die gebonden zijn aan gebouwen (boerderijen): met name uilen, zwaluwen, vleermuizen. En het betreft struweelvogels die gebonden zijn aan landschapselementen, met name op dijken en in kleinschalige landschappen in de oudlandgebieden (heggenlandschap). Dit wordt geïllustreerd aan de verspreiding van de spotvogel.

Omdat de vele soorten van de droge dooradering elk een eigen verspreiding en een eigen terreinkeuze hebben is een uniforme benadering niet mogelijk en niet wenselijk. De begrenzing droge dooradering is daarom opgebouwd uit de kaartbeelden van de afzonderlijke soorten en aangevuld met landschapselementen (dijken en agrarische beheergebieden). Bij de verschillende soorten struweelvogels zijn daarbij de volgende gewichten gebruikt. Struweelsoorten: zomertortel 4, spotvogel 3, koekoek 2, braamsluiper 1,5, grauwe vliegenvanger 1,5, kneu 1. Boomsoorten: grote lijster 3, groene specht 3. Roofvogels: steenuil 4, torenvalk 3. De begrenzing droge dooradering toont hierdoor niet de

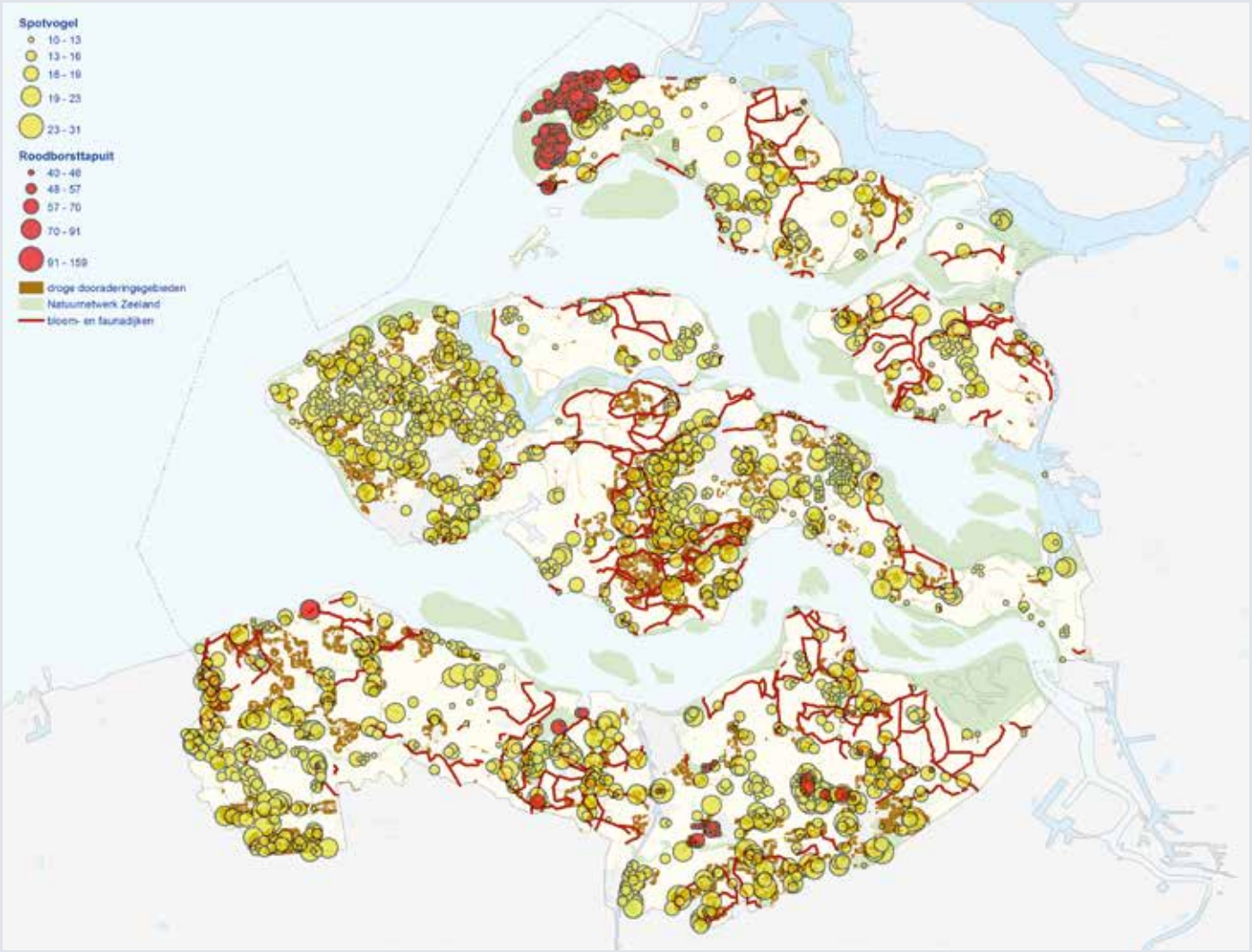

Afbeelding 7 Natuurbeheerplan Zeeland 2016 Leefgebied droge dooradering - kansrijke gebieden voor spotvogel en roodborsttapuit

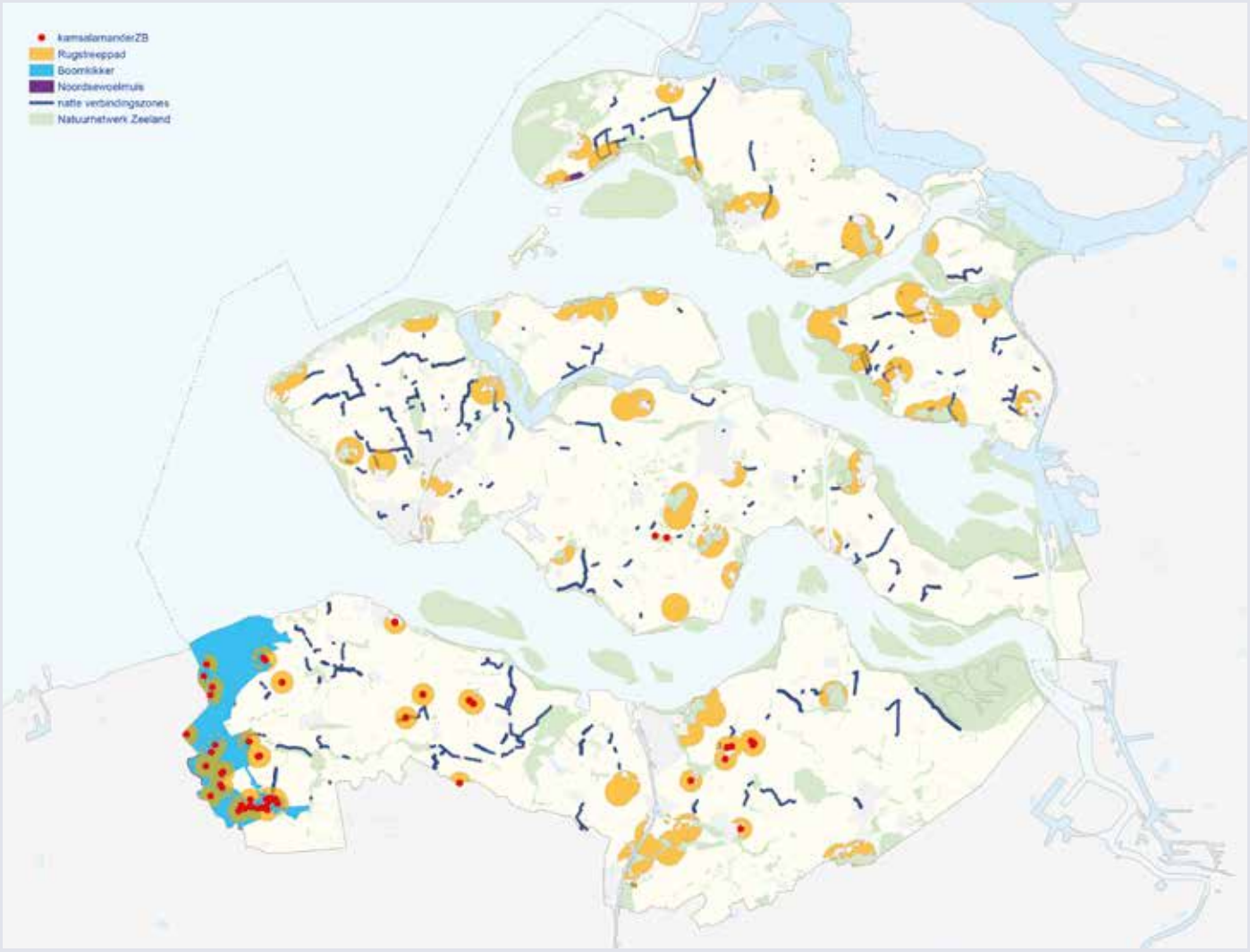

Afbeelding 8 Natuurbeheerplan Zeeland 2016 Leefgebied natte dooradering – kansrijke gebieden voor moerasdieren

onderliggende soortgegevens. Bij het treffen van beheermaatregelen dient daarom ook naar de onderliggende soortverspreiding te worden gekeken. Hoewel het nieuwe subsidiestelsel geen mogelijkheden biedt voor agrarisch natuurbeheer op de erven zelf – van belang voor uilen, zwaluwen en vleermuizen – kan voor deze soorten wel rekening worden gehouden in het omliggende foerageergebied.

Leefgebied natte dooradering

Een aantal moerassoorten in Zeeland is geheel of ten dele gebonden aan de natte dooradering van het Zeeuwse landschap met kreken, welen en watergangen. Met name de aanleg van natuurvriendelijke oevers door het waterschap heeft voor nieuw leefgebied voor deze soorten gezorgd. Het is daarom van groot belang dat de oevers goed worden onderhouden zodat deze geschikt blijven voor de moerasdieren. De oevers dienen bovendien als verbindingsroutes voor diersoorten tussen de verschillende voortplantingsbiotopen, veelal natuurgebieden. Dat geldt in het bijzonder voor de in de tabel 5 genoemde kleine zoogdieren en amfibieën. Ook voor deze soorten geldt dat zij in hun verspreiding en ecologie teveel van elkaar verschillen voor een uniforme benadering. De begrenzing natte dooradering is eveneens opgebouwd uit de verspreidingskaarten van de afzonderlijke soorten en elementen (natuurvriendelijke oevers). Ook de begrenzing natte dooradering toont hierdoor niet de onderliggend soortgegevens. Bij het treffen van beheermaatregelen dient daarom ook naar de onderliggende soortverspreiding te worden gekeken.

Uitwerking

De begrenzing van de leefgebieden voor het agrarisch natuurbeheer in Zeeland is naar aanleiding van de nieuwe informatie, adviezen en inspraakreacties en herzien.

a **Open akker:** de kaart kerngebieden voor broedende en overwinterende akkervogels is geactualiseerd op grond van actuele gegevens en opmerkingen van agrarische natuurverenigingen. De begrenzing leefgebieden voor akkervogels is weergegeven op kaartbijlage 8.5.1

b **Open graslanden:** de kaart met kerngebieden voor weidevogels kan worden verfijnd door uitbreiding met aangrenzende agrarische beheergebieden indien daarvoor belangstelling bestaat. De begrenzing van de leefgebieden voor weidevogels is weergegeven op kaartbijlage 8.5.2.

c **Droge dooradering:** de begrenzing droge dooradering is weergegeven op kaartbijlage 8.5.3.

d **Natte dooradering:** de begrenzing natte dooradering is weergegeven op kaartbijlage 8.5.4.

De begrenzing van de leefgebieden beperkt zich tot landbouwpercelen die binnen de begrenzing zijn gelegen.

8. Bijlagen

Bijlage 8.1 Losse Kaartbijlagen

8.1 Kaart begrenzing Natuurnetwerk Zeeland
8.1a Deelgebied Schouwen-Duiveland
8.1b Deelgebied Tholen – St. Philipsland
8.1c Deelgebied Walcheren, Noord-Beveland
8.1d Deelgebied Zuid-Beveland west
8.1e Deelgebied Zuid-Beveland oost
8.1f Deelgebied West Zeeuwsch-Vlaanderen
8.1g Deelgebied Oost Zeeuwsch-Vlaanderen

Kaart 8.1a

Kaart 8.1b

Kaart 8.1c

Kaart 8.1d

Kaart 8.1e

Kaart 8.1f

Kaart 8.1g

Natuurbeheerplan Zeeland 2016
Begrenzing Natuurnetwerk Zeeland
Kaart 1a: Deelgebied Schouwen-Duiveland
verklaring
bestaande natuur
bestaande natuur Sloegroen
agrarisch beheergebied van ecologische betekenis
nieuwe natuur
natuurontwikkelingsproject
Provincie Zeeland
HAMMEN
OOSTERSCHELDE
Grevelingen

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Begrenzing Natuurnetwerk Zeeland

Kaart 1b: Deelgebied Tholen - St. Philipsland

verklaring:

- bestaande natuur
- bestaande natuur Slingeren
- agrarisch beheergebied van ecologische betekenis
- nieuwe natuur
- natuurcompensatieproject

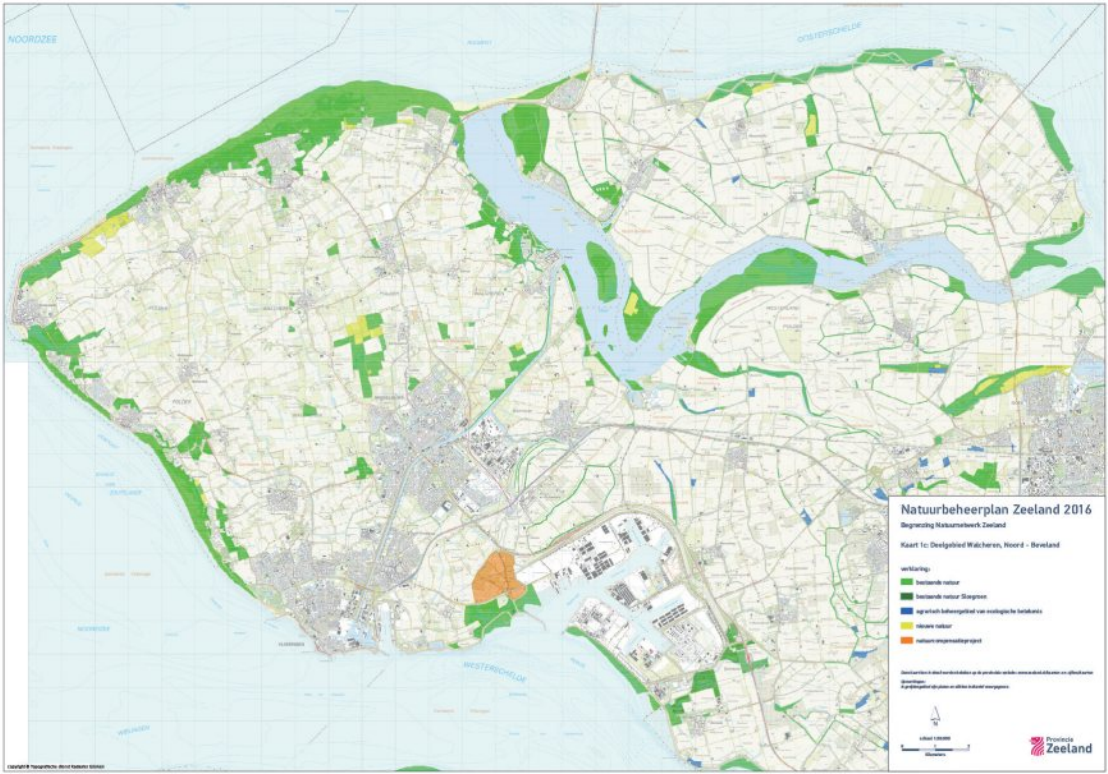
NOORDZEE
OOSTERSCHELDE
WESTERSCHELDE
Natuurbeheerplan Zeeland 2016
Begrenzing Natuurnetwerk Zeeland
Kaart 1c: Deelgebied Walcheren, Noord - Beveland
verklaring:
bestaande natuur
bestaande natuur Skegronn
agrarisch beheergebied van ecologische betekenis
nieuwe natuur
natuurontwikkelingsproject
Provincie Zeeland

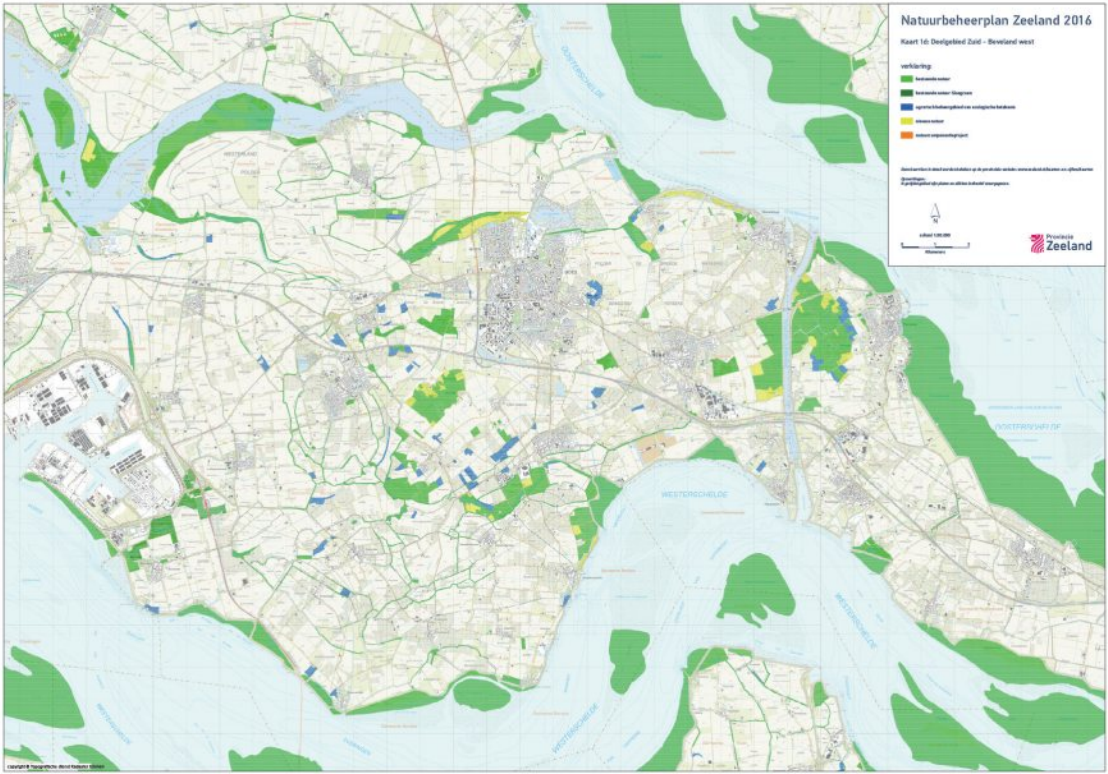
Natuurbeheerplan Zeeland 2016
Kaart 16: Deelgebied Zuid - Beveland west
verklaring:
Provincie Zeeland
WESTERSCHELDE
OOSTERSCHELDE

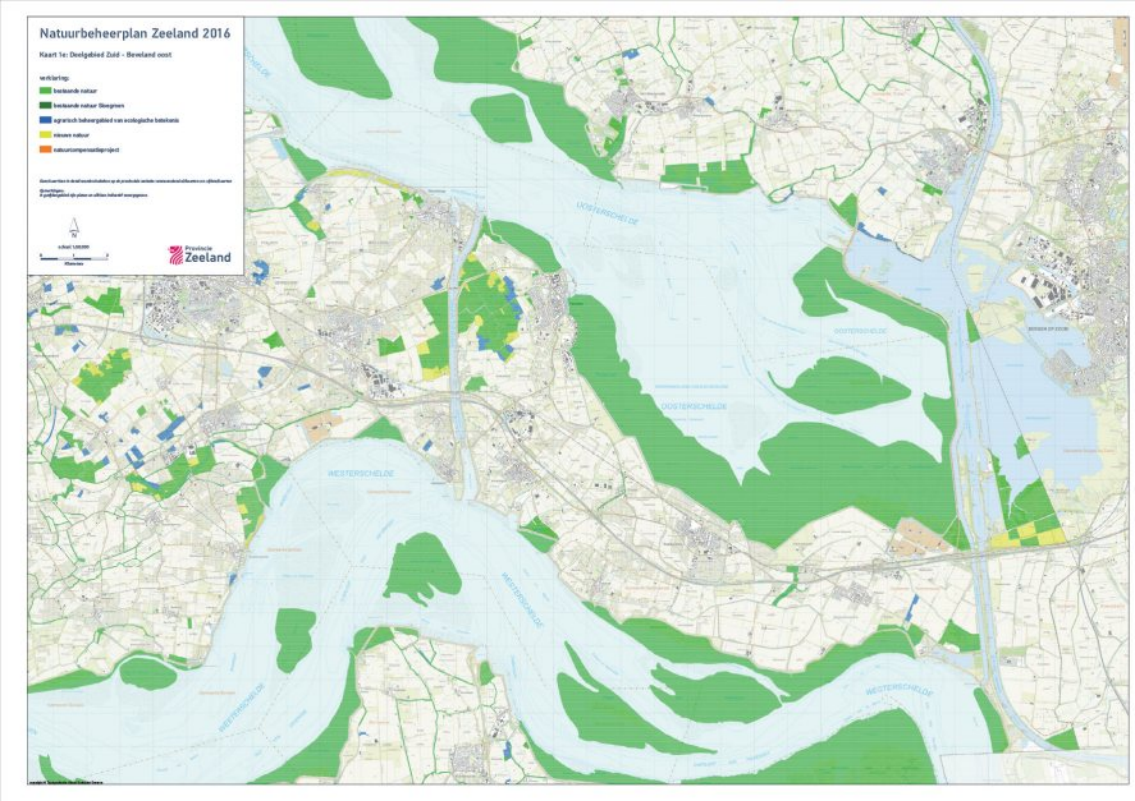
Natuurbeheerplan Zeeland 2016
Kaart 1e: Deelgebied Zuid - Beveland oost
verklaring:
bestaande natuur
bestaande natuur Slingeren
agrarisch beheergebied van ecologische betekenis
nieuwe natuur
natuurcompensatieproject
schaal 1:50.000
Provincie Zeeland
OOSTERSCHELDE
WESTERSCHELDE

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Begrenzing Natuurnetwerk Zeeland

Kaart 11: Deelgebied West Zeeuwsch - Vlaanderen

verklaring:

- bestaande natuur
- bestaande natuur Saeftinghe
- agrarisch beheergebied met ecologische betekenis
- nieuwe natuur
- natuurcompensatieproject

Provincie Zeeland

Copyright © Topografische dienst Kadaster Emmen

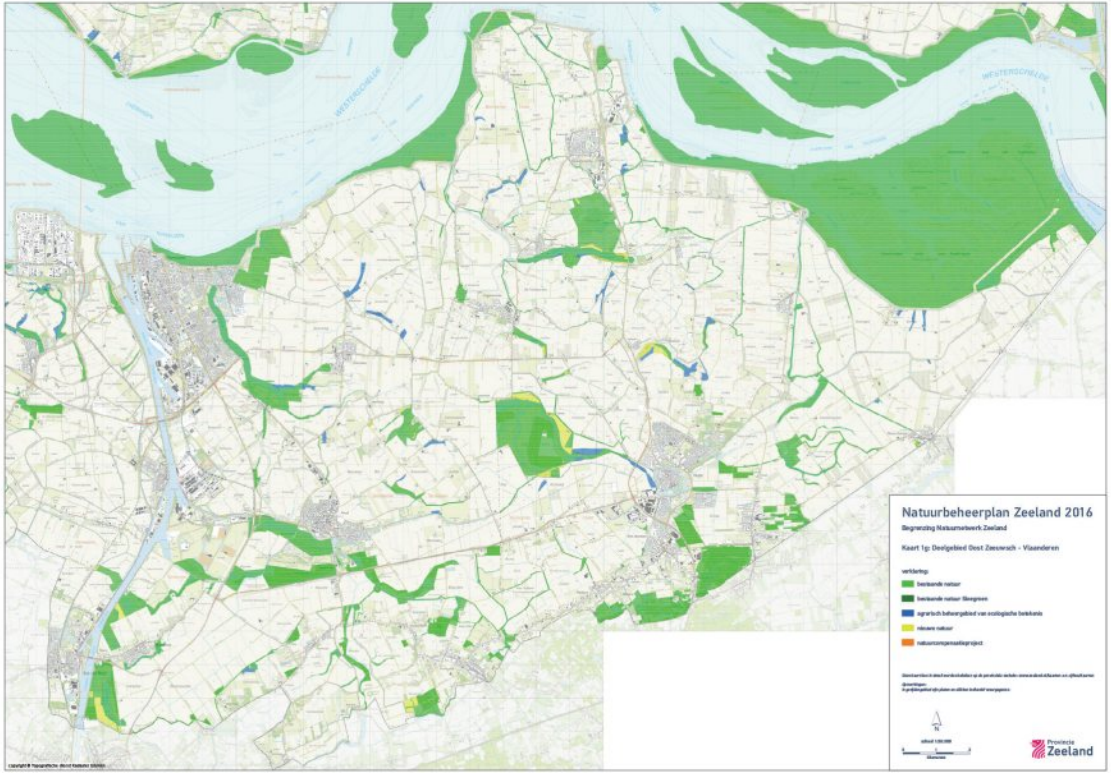
WESTERSCHELDE
WESTERSCHELDE
Natuurbeheerplan Zeeland 2016
Begrenzing Natuurnetwerk Zeeland
Kaart 1g: Deelgebied Oost Zeeuwsch - Vlaanderen
verklaring:
bestaande natuur
bestaande natuur Begrenzen
agrarisch beheergebied met ecologische betekenis
nieuwe natuur
natuurcompensatieproject
schaal 1:50.000
Provincie Zeeland

Bijlage 8.1 Losse Kaartbijlagen (vervolg)

8.1 Kaart begrenzing Natuurnetwerk Zeeland
8.2 Kaart natuurbeheertypen Natuurnetwerk Zeeland
8.3 Kaart ambitie natuurbeheertypen Natuurnetwerk Zeeland
8.4 Kaart Natura 2000 gebieden
8.5 Kaart agrarische leefgebieden Zeeland
8.5.1 Leefgebied open akker
8.5.2 Leefgebied open grasland
8.5.3 Leefgebied droge dooradering
8.5.4 Leefgebied natte dooradering
8.6 Kaart werkgebied natuurbeheerders
8.7 Kaart werkgebied agrarische natuurverenigingen
8.8 Kaart onderzoeksgebied open akker

Kaart 8.5.3

Kaart 8.5.4

Kaart 8.1

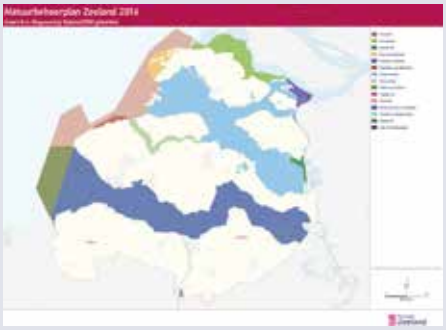

Kaart 8.4

Kaart 8.6

Kaart 8.2

Kaart 8.5.1

Kaart 8.7

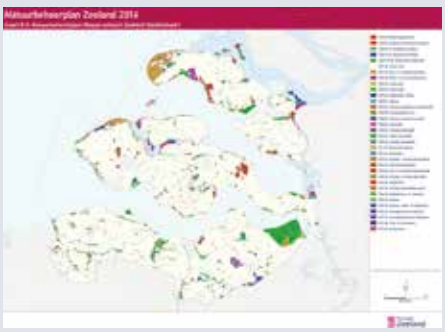

Kaart 8.3

Kaart 8.5.2

Kaart 8.8

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.1: Begrenzing Natuurnetwerk Zeeland

- bestaande natuur
- bestaande natuur Sloegroen
- agrarisch beheergebied van ecologische betekenis
- nieuwe natuur
- natuurcompensatieproject

Deze kaart kan in detail worden bekeken op de provinciale website: www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.2: Natuurbeheertypen Natuurnetwerk Zeeland

Agrarische Beheertypen

- A01.01 Weidevogelgebied
- A02.01 Botanisch waardevol grasland

Natuur Beheertypen

- N01.02 Duin- en kwelderlandschap
- N01.03 Rivier- en moeraslandschap
- N04.02 Zoete Plas
- N04.03 Brak water
- N04.04 Afgesloten zeearm
- N05.01 Moeras
- N05.02 Gemaaid rietland
- N06.01 Veenmosrietland en moerasheide
- N06.05 Zwakgebufferd ven
- N08.01 Strand en embryonaal duin
- N08.02 Open duin
- N08.03 Vochtige duinvallei
- N08.04 Duinheide
- N09.01 Schor of kwelder
- N10.02 Vochtig hooiland
- N11.01 Droog schraalgrasland
- N12.01 Bloemdijk
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- N12.03 Glanshaverhooiland
- N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland
- N12.05 Kruiden- of faunarijke akker
- N12.06 Ruigteveld
- N13.01 Vochtig weidevogelgrasland
- N15.01 Duinbos
- N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos
- N14.02 Hoog- en laagveenbos
- N14.03 Haagbeuken- en essenbos
- N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos
- N16.01 Droog bos met productie
- N16.02 Vochtig bos met productie
- N17.01 Vochtig hakhout en middenbos
- N17.03 Park- of stinzenbos
- N17.04 Eendenkooi

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.3: Natuurbeheertypen Natuurnetwerk Zeeland Ambitiekaart

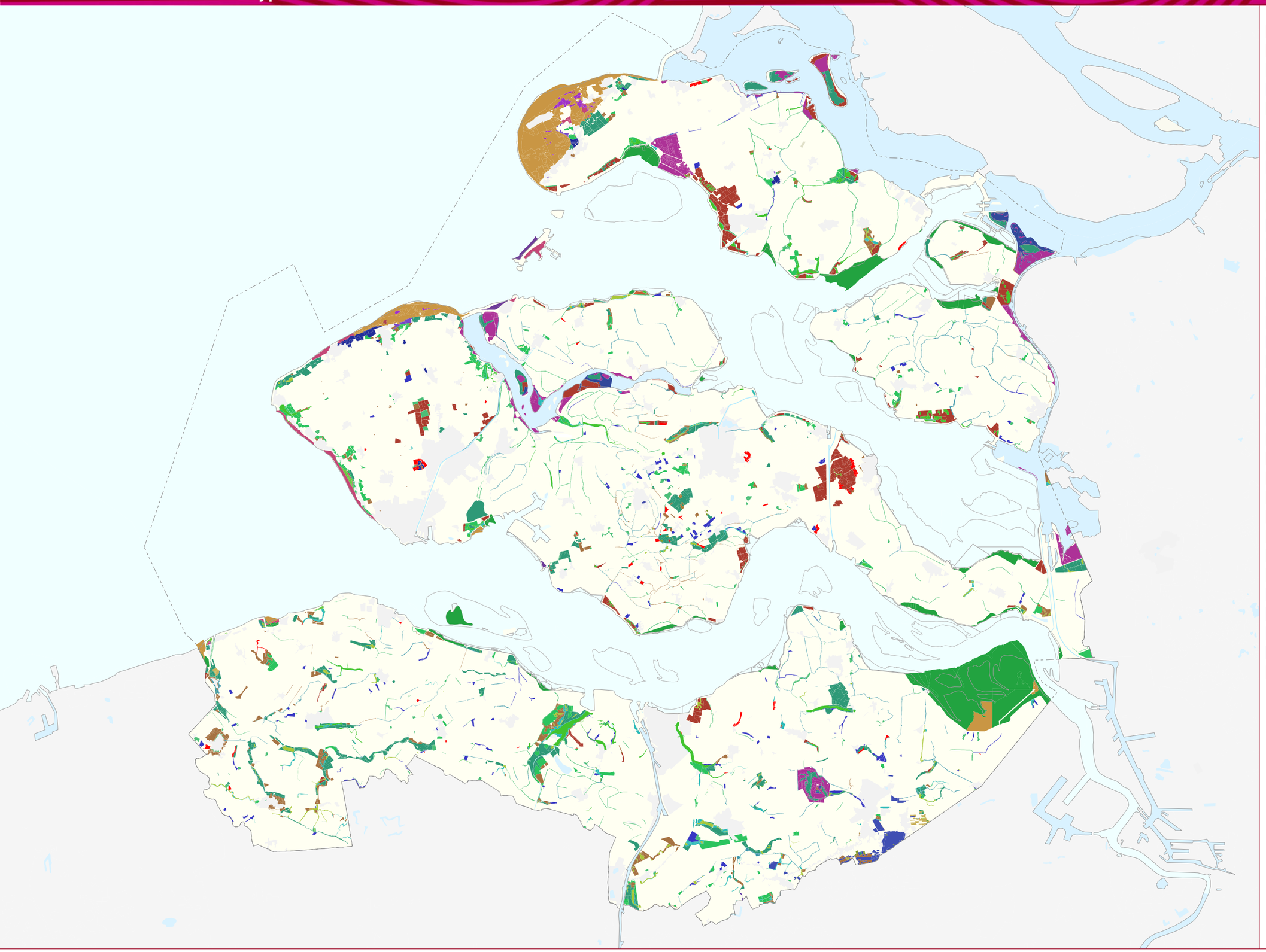

- A01.01 Weidevogelgrasland
- A02.01, Botanisch waardevol grasland
- A02.01.01, Botanisch weiland
- A02.01.02, Botanisch hooiland
- A02.01.03a, Botanische weiderand
- N01.01, Zee en wad
- N01.02, Duin- en kwelderlandschap
- N01.03, Rivier- en moeraslandschap
- N04.02, Zoete plas
- N04.03, Brak water
- N04.04, Afgesloten zeearm
- N05.01, Moeras
- N06.01, Veenmosrietland en moerasheide
- N06.05, Zwakgebufferd ven
- N08.01, Strand en embryonaal duin
- N08.02, Open duin
- N08.03, Vochtige duinvallei
- N09.01, Schor of kwelder
- N10.02, Vochtig schraalland
- N11.01, Droog schraalland
- N12.01, Bloemdijk
- N12.02, Kruiden- en faunarijk grasland
- N12.03, Glanshaverhooiland
- N12.04, Zilt- en overstromingsgrasland
- N12.05, Kruiden- en faunarijke akker
- N12.06, Ruigteveld
- N13.01, Vochtig weidevogelgrasland
- N14.03, Haagbeuken- en essenbos
- N15.01, Duinbos
- N15.02, Dennen- eiken- en beukenbos
- N16.02, Vochtig bos met productie
- N17.01, Vochtig hakhout en middenbos
- N17.03, Park- en stinzenbos
- N17.04, Eendenkooi

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.4: Begrenzing Natura2000 gebieden

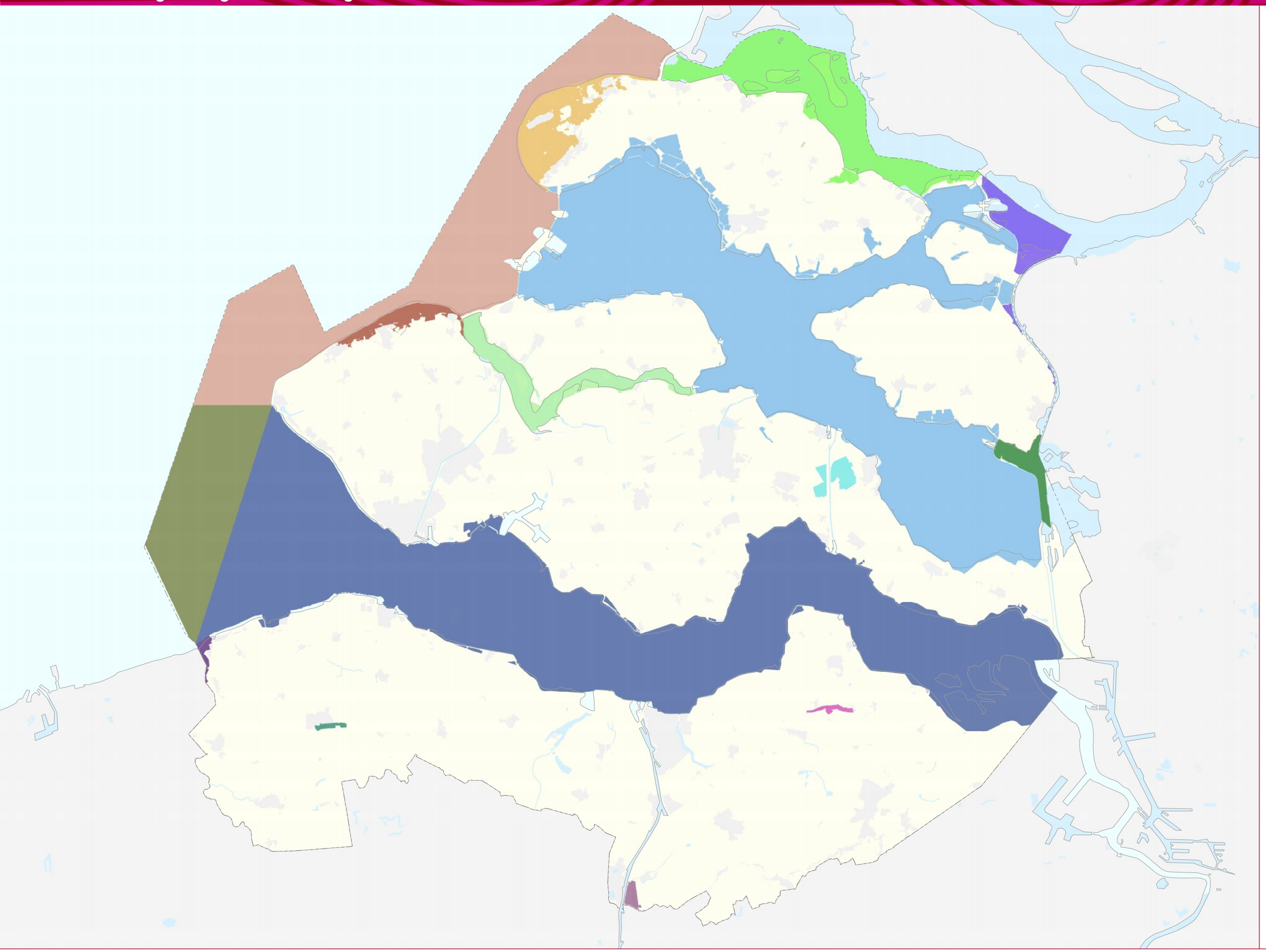

- Canisvliet
- Grevelingen
- Groote Gat
- Kop van Schouwen
- Krammer-Volkerak
- Manteling van Walcheren
- Oosterschelde
- Veerse Meer
- Vlakte van de Raan
- Vogelkreek
- Voordelta
- Westerschelde & Saeftinghe
- Yerseke en Kapelse Moer
- Zoommeer
- Zwin & Kievittepolder

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.5.1: Leefgebied open akker

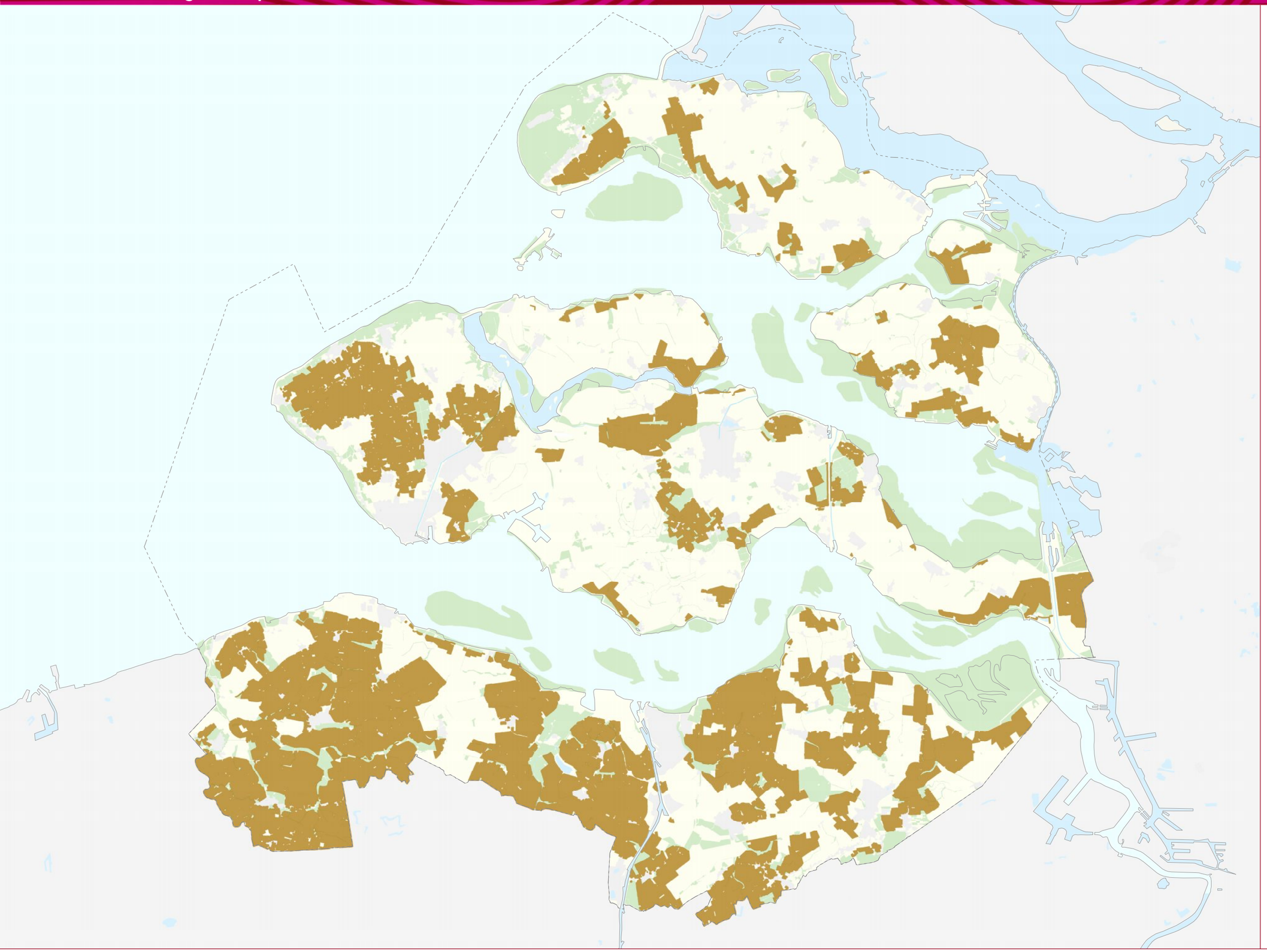

open akkergebied

Natuurnetwerk Zeeland

Deze kaart kan in detail worden bekeken op de provinciale website: www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.5.2: Leefgebied open grasland

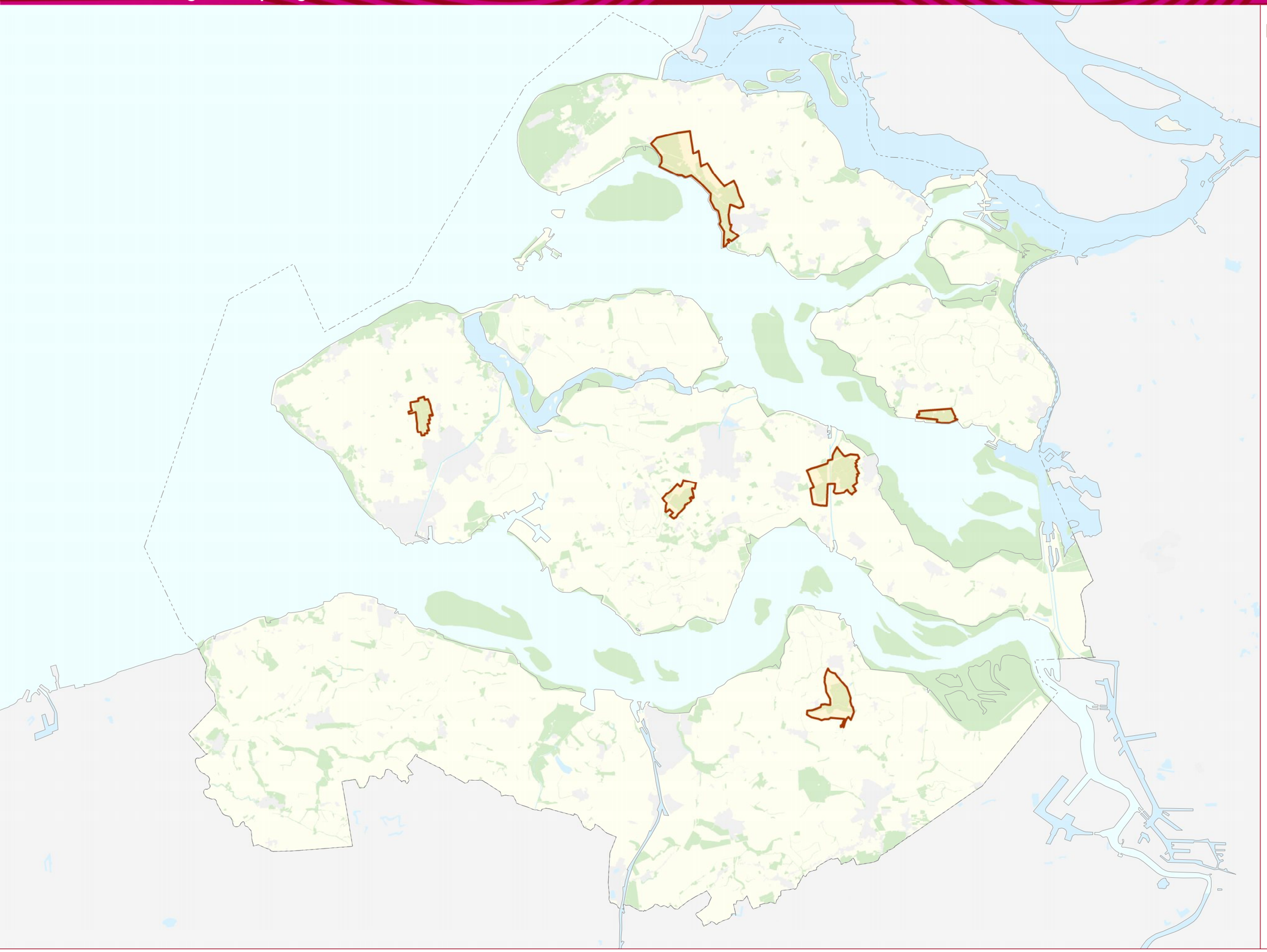

open graslandgebied

Natuurnetwerk Zeeland

Deze kaart kan in detail worden bekeken op de provinciale website: www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.5.3: Leefgebied droge dooradering

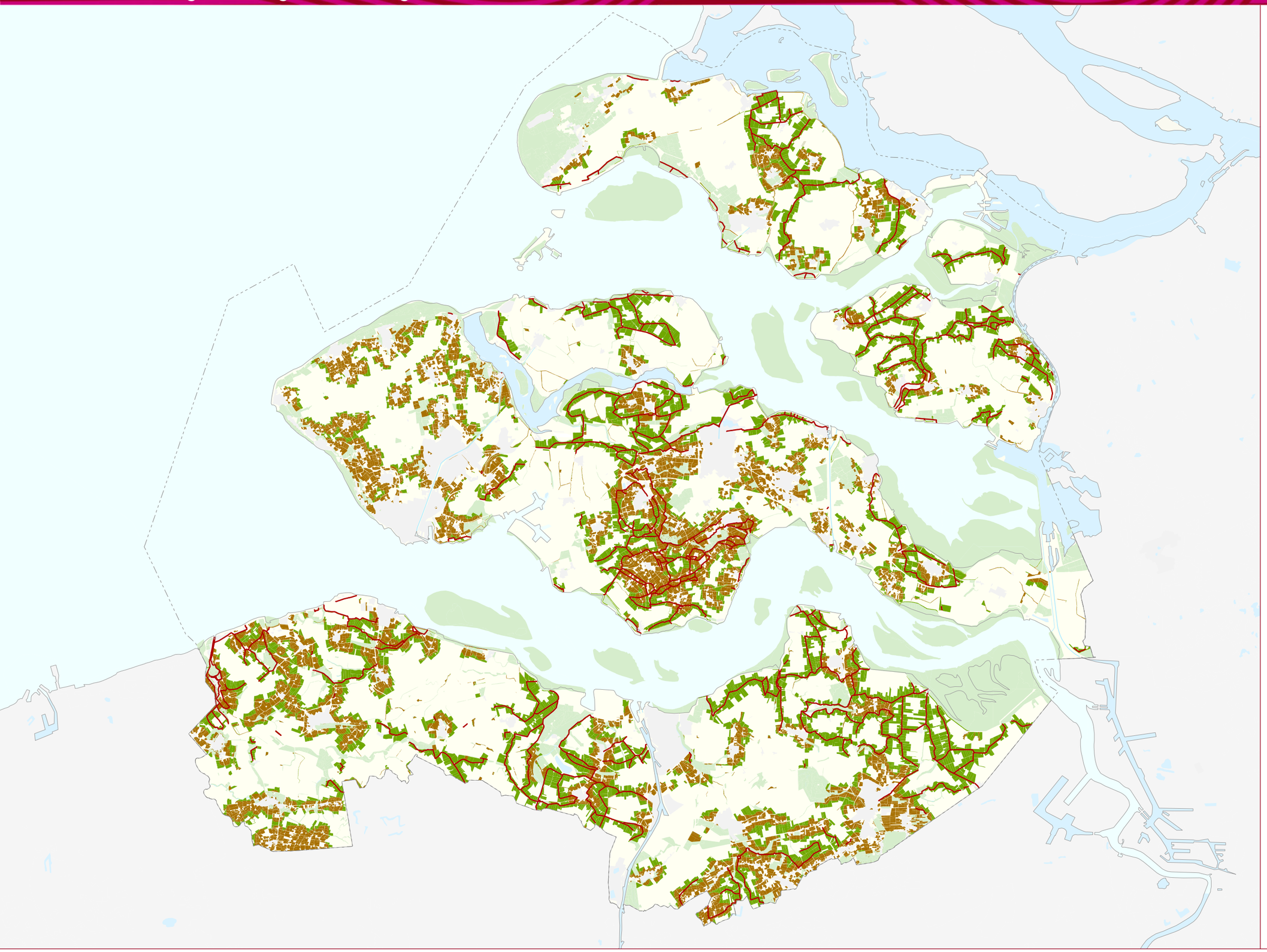

droge dooraderingsgebieden
agrarische percelen
bloem- en faunadijken
Natuurnetwerk Zeeland

Deze kaart kan in detail worden bekeken op de provinciale website: www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.5.4: Leefgebied natte dooradering

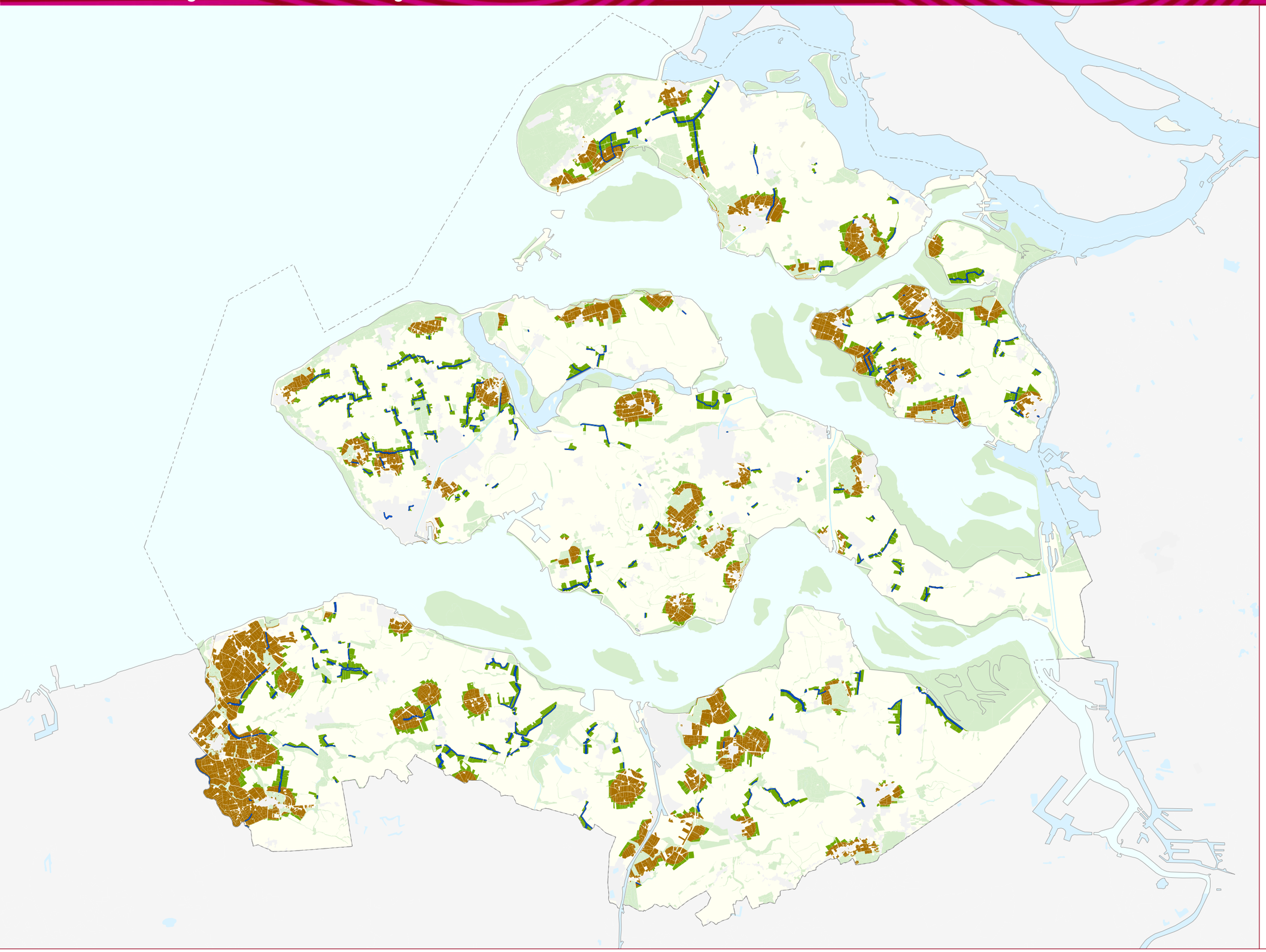

natte dooraderingsgebieden
agrarische percelen
natte verbindingszones
Natuurnetwerk Zeeland

Deze kaart kan in detail worden bekeken op de provinciale website: www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

N

0 5 10
Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.6: Werkgebied natuurbeheerders

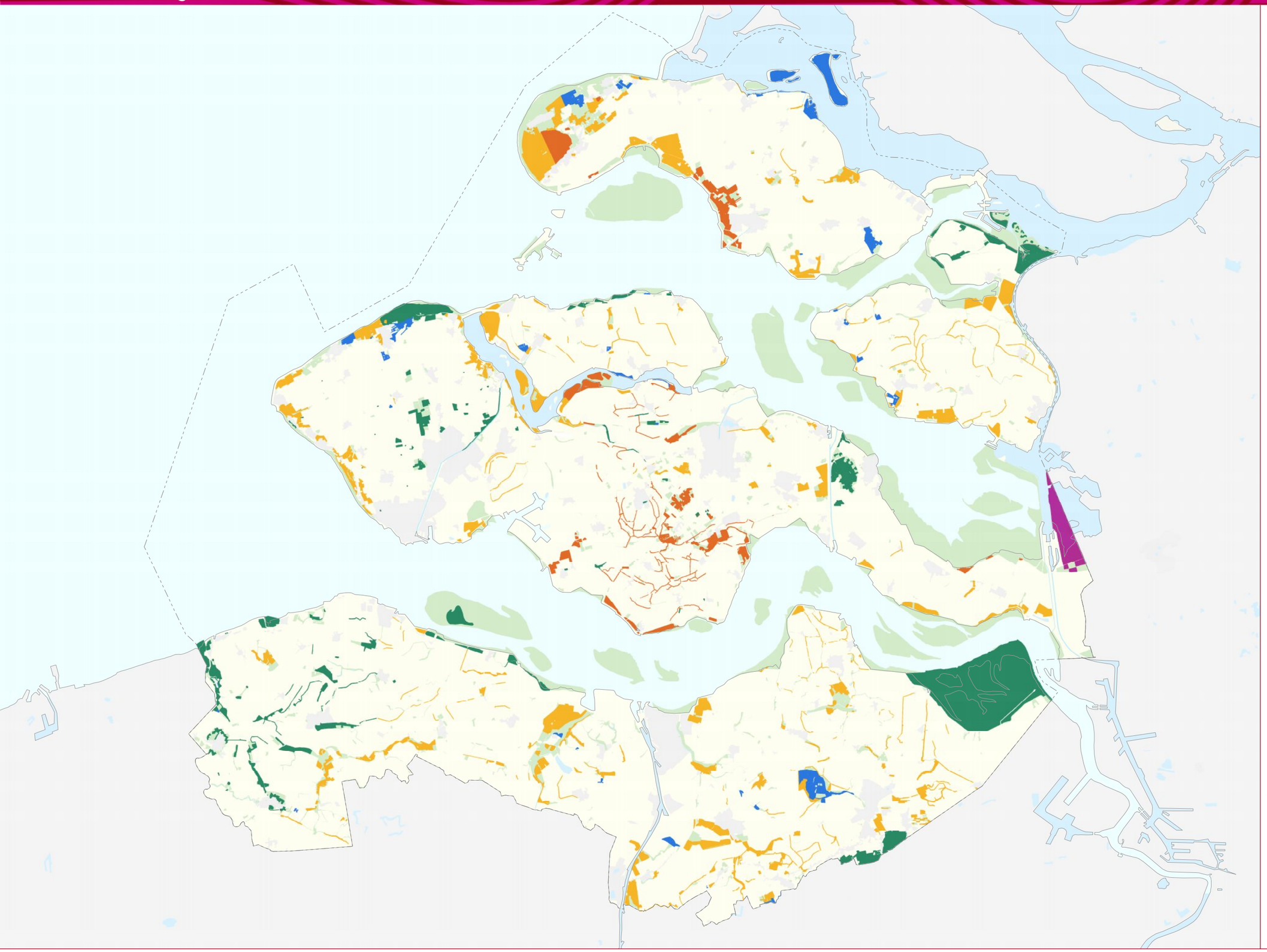

- Stichting Het Zeeuwse Landschap
- Vereniging Natuurmonumenten
- Stichting Het Noordbrabants Landschap
- Staatsbosbeheer
- Particulier natuurbeheer
- Natuurnetwerk Zeeland

Deze kaart kan in detail worden bekeken op de provinciale website: www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.7: Agrarische natuurverenigingen

- Zonnestraal
- S.A.N.E.L.T.
- Natuurlijk Walcheren
- Stichting Akkerleven
- ANV Goes
- Milieu Cooperatie Zak van Zuid-Beveland
- ANV Oost Zuid-Beveland
- Bloeiend West Zeeuws-Vlaanderen
- Groene oogst
- Natuurnetwerk Zeeland

Deze kaart kan in detail worden bekeken op de provinciale website: www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland

Natuurbeheerplan Zeeland 2016

Kaart 8.8: Onderzoeksgebied open akker

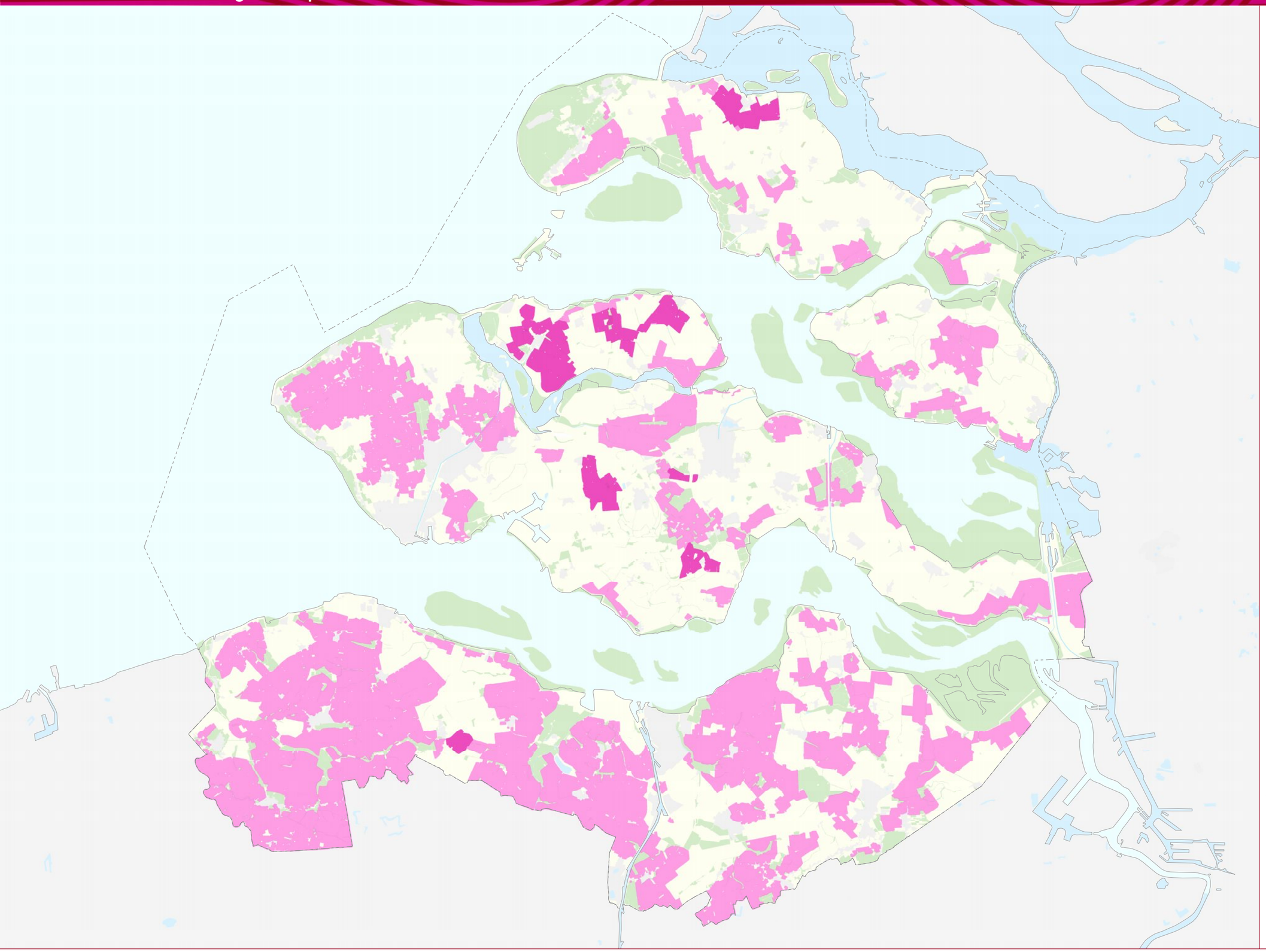

Onderzoeksgebied open akker

Extra onderzoeksgebied

Natuurnetwerk Zeeland

Deze kaart kan in detail worden bekeken op de provinciale website: www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten

N

0 5 10

Kilometers

Provincie Zeeland